

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER:
AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADİL GÖKHAN POLAT

DANIŞMAN

PROF. DR. NEZAHAT ALTUNTAŞ DUMAN

AKSARAY-2025

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER:
AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADİL GÖKHAN POLAT

DANIŞMAN: PROF. DR. NEZAHAT ALTUNTAŞ DUMAN

JÜRİ ÜYESİ: PROF. DR. MEHMET AKINCI

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ. DR. LEYLA KAHRAMAN YÜCE

AKSARAY-2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Adil Gökhan

Soyadı : POLAT

Bölümü : Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Seçmen Tercihlerine Etki Eden Faktörler: Aksaray İli Örneği

İngilizce Adı: Factors Affecting Voter References: The Example Of Aksaray
Province

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Adil Gökhan POLAT

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Adil Gökhan POLAT tarafından hazırlanan “Seçmen Tercihlerine Etki Eden Faktörler: Aksaray İli Örneği” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

	<u>Kabul</u>	<u>Ret</u>	<u>İmza</u>
Danışman: Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN Kamu Yönetimi, Aksaray Üniversitesi	☐	☐	
Üye: Prof. Dr. Mehmet AKINCI Kamu Yönetimi, Aksaray Üniversitesi	☐	☐	
Üye: Doç. Dr. Leyla KAHRAMAN YÜCE Kamu Yönetimi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	☐	☐	

Tez Savunma Tarihi: 30/05/2025

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Aybala ÇAYIR
İmza

TEŞEKKÜR SAYFASI

Öğrencisi olmak fırsatını vererek beni onurlandıran, karşılaştığım zorluklar karşısında yardım ve anlayışını esirgemeyen, bana her şeyden önce umudu yitirmemek gerektiğini öğreten, kıymetli deneyimlerini benim ile paylaşan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN'a en içten saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Değerli katkılarını esirgemeyen Prof. Dr. Emine FIRAT'a en içten saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Yaşadığım tatsızlıklarda neşem, kazandıklarımda heyecanım olan, sevgileri sayesinde hayata şanslı başladığım ve desteğini her zaman hissettiğim aileme her şey için çok teşekkür ederim.

ÖZET

Günümüzde artık tartışmasız olarak kabul edilen demokratik yönetimlerde yönetilenlerin tercihleri en önemli unsurdur. Siyaset dünyasında varlığını göstermeye çalışan bütün siyasi partiler ve adaylar maksimum düzeyde oy oranına ulaşarak başarı elde etmek istemekteler. Siyasi partilerin ve adayların başarılı olabilmeleri seçmenlerin beklentilerini iyi analiz ederek beklentiler doğrultusunda seçmen odaklı yeni politikalar üretmesi ile mümkündür. Seçmenlerin oy verme davranışlarının anlaşılması ve bu davranışlara etki eden faktörlerin bilinmesi, siyasal partilerin ve adayların önemle üzerinde durması gereken olgulardan birisidir. Seçmen davranışlarını açıklamaya yönelik yapılan bilimsel araştırmalar, siyaset sosyolojisi içerisinde geniş alan haline gelmiş olsa da araştırmacılar küresel ve ulusal yeni gelişmeler karşısında seçmen tercihi üzerine etki eden faktörlerin neler olduğu konusu halen tartışılmaktadır. Bu tez çalışmasında, Aksaray ili merkezine kayıtlı ve oy verme yetisi olan (18 yaş üstü) 403 bireyin seçmen davranışlarını anlamaya yönelik 30 sorudan oluşan anket uygulanmış ve verilen cevapların istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Bu tez çalışmasında Aksaray'daki seçmenler üzerinde etkili olan demografik, ekonomik sosyolojik ve sosyo politik etmenler incelenmiştir.

Sonuç olarak, Aksaray ilinde yaşayan seçmenlerin siyasal tercihinde en önemli parametrelerin refah-beka, göçmen politikaları ve yeni bir lider arayışı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Oy Verme, Seçimler, Seçmen Davranışı, Siyasal Katılım.

Bilim Kodu : 111611

Sayfa Adedi : 124

Yazar : Adil Gökhan POLAT

Danışman : Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN

ABSTRACT

In democratic governments, which are now accepted as indisputable, the preferences of the governed are the most important element. All political parties and candidates trying to show their presence in the political world want to achieve success by reaching the maximum rate of votes. The success of political parties and candidates is possible by analyzing the expectations of the voters well and producing new policies focused on the voters in line with the expectations. Understanding the voting behavior of the voters and knowing the factors affecting these behaviors is one of the facts that political parties and candidates should focus on. Although scientific research conducted to explain voter behavior has become a wide field within political sociology, researchers are still discussing the factors affecting voter preference in the face of new global and national developments. In this thesis study, a survey consisting of 30 questions was applied to 403 individuals registered in the Aksaray city center and able to vote (over the age of 18) to understand the voter behavior and statistical analyzes of the answers given were made.

In this thesis study, demographic, economic, sociological and socio-political factors affecting the voters in Aksaray were examined.

As a result, it is seen that the most important parameters in the political choice of voters living in Aksaray province are welfare-survival, immigration policies and the search for a new leader.

Keywords : Voting, Elections, Voter Behavior, Political Participation.

Science Code : 111611

Number of Pages : 124

Author : Adil Gökhan POLAT

Supervisor : Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.4. Araştırma Varsayımları ve Hipotezleri	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Siyasal Katılım	13
2.2. Seçimler.....	16
2.3. Seçmen Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Faktörler	17
2.3.1. Cinsiyet	19
2.3.2. Yaş	20
2.3.3. Meslek	21
2.3.4. Din	22
2.3.5. Eğitim	23
2.3.6. Ekonomik Faktör	24
2.3.7. Aile	26
2.3.8. Siyasi Lider	26

2.3.9. Aday Faktörü	27
2.3.10. Medya ve Propaganda Faktörü	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	30
3. TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIM VE OY VERME DAVRANIŞI.....	30
3.1. Tarihsel Süreç.....	30
3.1.1. Osmanlı Dönemi	30
3.1.2. Erken Cumhuriyet Dönemi	33
3.1.3. Çok Partili Dönem	35
3.1.4. 2002 Sonrası Dönemi	39
3.2. Türkiye’de Seçmen Tercihlerini Etkileyen Faktörler	40
3.3. Aksaray’da Siyasal Katılım ve Siyasal Tercihler.....	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	45
4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	45
4.1. Verilerin Toplanması	45
4.2. Model, Örneklem Seçimi ve Araştırma Evreni.....	45
4.3. Çapraz Karşılaştırma Analizleri	48
BEŞİNCİ BÖLÜM	49
5. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	49
5.1. Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri.....	49
5.2. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeyi İstatistikleri.....	51
5.3. Katılımcıların Oy Verme Kararı ve Öncelik Düzeyi İstatistikleri	52
5.4. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeyi İstatistikleri.....	53
5.5. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım ve Oy Verme Tercihi Etki Düzeyi İstatistikleri.....	55
5.6. Kitle İletişim Araçlarının Katılımcıların Oy Verme Tercihi Üzerine Etki Düzeyi İstatistikleri.....	57
5.7. Likert Ölçekli (5’li) Sorulara Ait İstatistikler	58
5.8. Normallik Testi İstatistikleri	66
5.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait İstatistikler.....	67
5.10. Katılımcıların Yaşına Ait İstatistikler	68
5.11. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait İstatistikler	69
5.12. Katılımcıların Meslek Durumuna Ait İstatistikler	72
5.13. Katılımcıların Gelir Durumuna Ait İstatistikler	72

5.14. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımına Ait İstatistikler	73
5.15. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait İstatistikler.....	76
5.16. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler.....	77
5.17. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler	78
5.18. Katılımcıların TV'deki Siyasal Reklamlar, Gazetede ki Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler	79
5.19. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeylerine Ait İstatistikler	80
5.20. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait İstatistikler.....	81
5.21. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zaman Düzeylerine Ait İstatistikler	82
5.22. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait İstatistikler	86
5.23. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait İstatistikler	87
5.24. Katılımcıların Türkiye'de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait İstatistikler	88
5.25. Araştırmada Geliştirilen Hipotezlerin Test Edilmesi	90
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	91
KAYNAKÇA	105
EKLER.....	118
EK 1. Anket Formu	118
EK 2. Enstitü Tez Onay Belgesi	122
EK 3. Etik Kurul İzin Belgesi	123
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU	124

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Aksaray İli Seçim Çevresi Toplam Geçerli Oyların Siyasi Partilere ve Bağımsız Adaylara Göre Dağılımı.....	44
Tablo 3.2. 14 ve 28 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı Aksaray İli Seçim Sonuçlarının Adaylara Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4.1. $\alpha = 0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri	46
Tablo 4.2. Araştırma Verilerine İlişkin Güvenirlilik Analizi.....	48
Tablo 5.1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları	49
Tablo 5.2. Katılımcıların Yaş Dağılımları	49
Tablo 5.3. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları	50
Tablo 5.4. Katılımcıların Mesleği Durumu Dağılımları	50
Tablo 5.5. Katılımcıların Gelir Düzeyi Dağılımları.....	51
Tablo 5.6. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgili Düzeyi Dağılımları	51
Tablo 5.7. Katılımcıların Siyasete İlgili Düzeyi Dağılımları	52
Tablo 5.8. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararı Zamanı Düzeyi Dağılımları...	53
Tablo 5.9. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeyi Dağılımları	53
Tablo 5.10. Katılımcıların Siyasal Tercihine Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeyi Dağılımları	54
Tablo 5.11. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Duyulma Düzeyi Dağılımları	54
Tablo 5.12. Katılımcıların Siyasal Tercihine Belirleyen Lider Özellikleri Düzeyi Dağılımları	55
Tablo 5.13. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Dağılımları	55
Tablo 5.14. Katılımcıların Siyasal Tercihine Sosyal Medya Mecralarında Siyasal Parti ve Temsilcileriyle Etkileşimin Etki Düzeyi Dağılımları	56
Tablo 5.15. Katılımcıların Siyasal Tercihine Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntülerinin Etki Düzeyi Dağılımları	56
Tablo 5.16. Katılımcıların Siyasal Tercihine Seçim Dönemlerinde Kitle İletişim Araçlarındaki Parti Haberleri ve Aday Konuşmalarının Etki Düzeyi Dağılımları.....	57
Tablo 5.17. Katılımcıların Siyasal Tercihine Kitle İletişim Araçlarının Etki Düzeyi	

Dağılımları	57
Tablo 5.18. Katılımcıların Siyasetçilerin Bölge Sorunlarına İlgi Düzeyi Dağılımları	58
Tablo 5.19. Katılımcıların Kullandığı Oyun Seçim Sonuçlarına Etki Düzeyi Dağılımları	58
Tablo 5.20. Katılımcıların Oy Verdiği Partinin Güvendiği Parti Olduğu Düzeyi Dağılımları	59
Tablo 5.21. Katılımcıların Siyasal Tercihinin İdeolojisi Olduğu Düzeyi Dağılımları.....	60
Tablo 5.22. Katılımcıların Siyasal Tercihinin Eşi ve Ailesinin Etki Düzeyi Dağılımları .	60
Tablo 5.23. Katılımcıların Dini İnancın Siyasal Tercihe Etki Düzeyi Dağılımları	61
Tablo 5.24. Katılımcıların Siyasal Tercihine Partilerin Seçim Vaatleri ve Kampanyalarının Etki Düzeyi Dağılımları	61
Tablo 5.25. Katılımcıların Siyasal Tercihine Anket Sonuçları ve Kamuoyu Araştırmalarının Etki Düzeyi Dağılımları	62
Tablo 5.26. Katılımcıların Siyasal Tercihine Refah Düzeyini Arttıracak Partinin Etki Düzeyi Dağılımları	62
Tablo 5.27. Katılımcıların Siyasal Tercihine Siyasi Partilerin Ekonomik Programlarının Etki Düzeyleri Dağılımları	63
Tablo 5.28. Katılımcıların Gelirleri ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Refah düzeyimi arttıracak olan partiye oy veririm.)	63
Tablo 5.29. Katılımcıların Siyasal Tercihine Siyasi Partilerin Dış Politikasının Etki Düzeyi Dağılımları	64
Tablo 5.30. Katılımcıların Siyasal Tercihine Türkiye'nin Bekasına Önem Veren Partinin Etki Düzeyi Dağılımları.....	64
Tablo 5.31. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren parti oy vermemde etkilidir.)	65
Tablo 5.32. Katılımcıların Siyasal Tercihine Partinin Göçmen Politikasının Etki Düzeyi Dağılımları	65
Tablo 5.33. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.)	66
Tablo 5.34. Katılımcıların Gelirleri ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.)	66
Tablo 5.35. Araştırma Verilerine Ait Normallik Değerleri	66
Tablo 5.36. Katılımcıların Cinsiyet İstatistikleri	67

Tablo 5.37. Cinsiyete Ait Bağımsız Örnekler Testi.....	68
Tablo 5.38. Katılımcıların Yaşlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı.....	68
Tablo 5.39. Katılımcıların Yaşlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi.....	68
Tablo 5.40. Katılımcıların Yaşlarının Çoklu Karşılaştırmaları.....	69
Tablo 5.41. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	70
Tablo 5.42. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait Varyansların Homojenliği Testi	70
Tablo 5.43. Katılımcıların Yaşlarının Çoklu Karşılaştırmaları	71
Tablo 5.44. Katılımcıların Mesleği Durumlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	72
Tablo 5.45. Katılımcıların Mesleği Durumlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi.....	72
Tablo 5.46. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	72
Tablo 5.47. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi	73
Tablo 5.48. Katılımcıların Facebook Kullanımına Göre İstatistikleri	73
Tablo 5.49. Facebook Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi	74
Tablo 5.50. Katılımcıların WhatsApp Kullanımına Göre İstatistikleri	74
Tablo 5.51. WhatsApp Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi.....	74
Tablo 5.52. Katılımcıların Twitter Kullanımına Göre İstatistikleri	74
Tablo 5.53. Twitter Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi	75
Tablo 5.54. Katılımcıların Instagram Kullanımına Göre İstatistikleri	75
Tablo 5.55. Instagram Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi	75
Tablo 5.56. Katılımcıların Telegram Kullanımına Göre İstatistikleri	75
Tablo 5.57. Telegram Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi	76
Tablo 5.58. Katılımcıların Hiçbir Sosyal Medya Kullanılmaması İstatistikleri	76
Tablo 5.59. Hiçbir Sosyal Medya Kullanılmamasına Ait Bağımsız Örnekler Testi.....	76
Tablo 5.60. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	77
Tablo 5.61. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	77
Tablo 5.62. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı.....	77
Tablo 5.63. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	78
Tablo 5.64. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları	78

Tablo 5.65. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	78
Tablo 5.66. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	79
Tablo 5.67. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları.....	79
Tablo 4.68. Katılımcıların TV'deki Siyasal Reklamlar, Gazetede ki Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	80
Tablo 5.69. Katılımcıların TV'deki Siyasal Reklamlar, Gazetede ki Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	80
Tablo 5.70. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	80
Tablo 5.71. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	81
Tablo 5.72. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeyi Çoklu Karşılaştırmaları	81
Tablo 5.73. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	82
Tablo 5.74. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	82
Tablo 5.75. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zaman Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	83
Tablo 5.76. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zamana Ait Varyansların Homojenliği Testi	83
Tablo 5.77. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zamana Çoklu Karşılaştırmaları	84
Tablo 5.78. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	86
Tablo 5.79. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	87

Tablo 5.80. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları	87
Tablo 5.81. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	88
Tablo 5.82. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	88
Tablo 5.83. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı	88
Tablo 5.84. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi	89
Tablo 5.85. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları	89
Tablo 5.86. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Sizce Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulmakta mıdır?).....	89
Tablo 5.87. İstatistiksel Analizler Sonucunda Kurulan Hipotezlerin Test Edilmesi	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 5.1. Araştırma Verilerine Ait Normallik Değerlerinin Histogramı	67
---	----

KISALTMALAR

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ANAP:	Anavatan Partisi
AP:	Adalet Partisi
BD:	Beklenen Değer
CGP:	Cumhuriyetçi Gücen Partisi
CHP:	Cumhuriyet Halk Partisi
DYP:	Doğru Yol Partisi
DP:	Demokrat Partisi
FP:	Fazilet Partisi
KİT:	Kamu İktisadi Teşebbüsü
MC:	Milliyetçi Cephe
MHP:	Milliyetçi Hareket Partisi
MSP:	Milli Selamet Partisi
RP:	Refah Partisi
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
s.:	Sayfa
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMO:	Toprak Mahsulleri Ofisi
TRT:	Türkiye Radyo Televizyonu
vd.:	Ve Diğerleri

GİRİŞ

Siyasal katılma kavramının tanımı ve açıklanması konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Siyasal katılım hakkındaki yaklaşımlar, büyük ölçüde devletin yasama süreçlerine katılım olarak tarif edilmektedir. Bazı yaklaşımlar ise siyasal katılımı, seçme ve seçilme hakkı, yerel yönetimlerde yetki alma, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, insan hakları, bunların pozitif ve negatif haklarla zenginleştirilmesi, çoğulcu siyaset anlayışının yerleştirilmesi ve farklı kimliklere ifade özgürlüğü verilmesi gibi unsurlar içermektedir (Karaoğlu, 2009, s. 18). Siyasal katılım modern topluma geçişin göstergesi olan bir kavramdır ve asıl olan siyasal katılımın belirleyicisi oy verme davranışdır.

Seçimlerde oy kullanan seçmenin, siyasi tercihlerini belirlerken uzun ve kısa dönemli farklı faktörlerden etkilendikleri bilinmektedir. Genel olarak parti tabanlarında seçmen destekleri oldukça hareketli bir karakter göstermektedir. Seçmenlerin siyasal partilere yönelik destekleri farklı seçim dönemlerinde yükseliş ya da düşüşler yaşanmaktadır. Bu kamuoyu yoklamalarına ve seçim sonuçlarına yansımaktadır. Siyasal aktörlere olan destekler düşük ya da yüksek oranlarda dalgalanmalar göstermekte ve bazı seçim sonuçlarında beklenmedik ters yönde sonuçlarla karşılaşmaktadır.

Siyasal seçimler, seçmen tercihinin somutlaştığı bir alan olup mevcut siyasal yaşama ve siyasal aktörlere dair düşüncelerin yansıtılması ve bilimsel analizlerin odak noktası haline gelmiştir. Oy verme davranışında bulunan tüm seçmenler, siyasal katılım faaliyetinde bulunduğu gibi aynı zamanda siyasal partiler vasıtasıyla iradesini siyasal yönetimlere aktarmaktalar (Alkan, 2023, s. 1455). Bu durum göz önüne alındığında, seçmen oy verme davranışı kavramı ve buna etki eden faktörlerin siyasal partiler ve siyasal aktörler bakımından kritik önemi olduğu açıktır. Seçmen davranışını etkileyen faktörlerin ortaya konulması, siyasi partiler tarafından politik pazarlama faaliyetleri için çok fazla harcama yapılan demokrasilerde her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır (Tan ve Baydaş, 2017, s. 605). Son yıllarda özellikle illere özgü seçmen davranışlarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar artmaktadır.

Oy verme davranışlarını incelemeye yönelik çalışmalarda, teorik olarak dört ana model dikkat çekmektedir. Birincisi, sosyolojik yapıların ve bir sosyal grubun üyesi olmanın sosyolojik modeli, ikincisi bir partiye psikolojik bağlılık duygusu olan parti kimliği modeli, üçüncüsü rasyonel bireysel davranışların temeli olan ekonomik oy verme modeli, dördüncüsü ise fayda-maliyet analizi ile farklı bir alternatifte yönelme durumunu stratejik oy verme modeli olarak tarif etmektedir (Ünal, 2016, s. 96). Seçmenlerin oy verme davranışı, siyasal taleplerin siyasal aktörlere iletilmesi olarak tarif edilmektedir. Seçmenlerin siyasal katılım davranışları ve bu davranışlara yönlendiren değişken ve faktörlerin ele alınması siyasal yaşamda önemli yer tutmaktadır (Topbaş, 2010, s. 86).

Seçmenlerin tercihi ve davranışı üzerinde yapılan bilimsel araştırmalar, üç ana başlık olan sosyolojik, sosyo-psikolojik ve ekonomik yaklaşım altında toplanmıştır (Akgun, 2002, s. 68; Beren, 2013, s. 196). Seçmen davranışı üzerine etki eden birçok değişken bulunmaktadır. Bu değişkenlerin etkileri ülkenin sosyal özelliği, siyasi ve ekonomik durumuna göre farklılık göstermektedir. Seçmen, bulunduğu toplumun dinamiklerinden, sosyo-ekonomik özelliklerinden, din, aile ve arkadaş çevresi yansımalarından farklı olarak bağımsız siyasal tercihler yapabildiği bildirilmektedir (Kalender, 2005, s. 92). Ayrıca yapılan araştırmalarda, küresel şartlardaki değişimler, kişilerin bilgiye ulaşımındaki kolaylıklar, sorgulama yapan ve talep eden seçmen profilleri çizimleri seçmen davranışlarını değiştiren faktörler olarak bildirilmektedir (Karagöl ve Dama, 2015, s. 2).

Türkiye’de kendine özgü seçmen davranışlarının bulunması, Türkiye’nin modernleşme sürecindeki deneyimleri seçmeni klasik demokrasilerde yer alan sağ ve sol eksenine savurmaktan çok, gelişen kültürel temeller üzerinden fay hatlarına ayırmıştır. Yani Türkiye’de seçmen oy verme davranışı daha çok kültürel değerler tarafından belirlenmektedir (Çaha ve Akgül, 2024, s. 5). Son yıllarda yapılan bazı çalışmalarda Türkiye’de seçmen davranışının temelinde kültürel olduğu kadar ideolojinin ön planda olduğu savunulmaktadır. Seçmen davranışını anlamaya yönelik Türkiye’de yapılan çalışmalarda önemli derecede artış göstermiş ve bu araştırma alanı zenginleştirilmiştir. Türkiye’deki seçmen tercihini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar ve çıkarımlar elde edilmiştir. Kalaycıoğlu (1999) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de seçmen davranışları üzerinde sosyolojik ve ekonomik faktörden ziyade ideolojik ve kültürel faktörlerin etkili olduğu söylenirken, Esmer (2002), önemli faktörün sol-sağ ideolojileri olduğunu ileri sürmüştür. Haydaroğlu ve Korkmaz (2020),

Türkiye’deki seçmenin geçmişteki ekonomik durumu dikkate aldığını ve bu nedenle belirleyici faktörün ekonomik faktör olduğunu bildirmektedir.

Bilimsel araştırmalar seçmen oy verme davranışlarına etki eden faktörlerin, demografik özellikler, ekonomik, sosyolojik ve sosyo-politik olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmamızda, yapılan bilimsel araştırmalarda dikkate alınmış olan özelliklerden yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, gelir durumu, mesleki faktörlerin, medyanın, siyasal reklamların ve sosyal medyanın etkisinin Aksaray ilinde seçmen davranışına etkisi belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada, seçmenlerin oy verme davranışında, ideolojik yaklaşımın, dinin, aile ve çevresinin ve ekonominin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Seçmenlerin siyasal yaşama bakışını ölçmek için siyasete ilgisi, oy verme kararının şekillendiği zamanın, parti tercihindeki öncelikleri, parti programları (ülke bekası, ekonomi, dış politikası, göç politikası) parti liderinin önemi ve parti liderin özelliklerini belirlemeye yönelik anket soruları yöneltilmiştir.

Bu faktörlerin bileşik ya da ayrı ayrı olarak, politik parti tercihinin etkisini ölçmek için Aksaray ilinde 403 seçmen ile model olarak anket uygulaması yapılmıştır. Uygulama yapılacak evren: Aksaray ili merkezinde ikamet eden ve nüfusuna kayıtlı seçmenler oluşturmuştur. Araştırmada basit tesadüfi örneklem yöntemi tercih edilerek kullanılmıştır.

Bu çerçevede bu tez çalışmasında, birinci bölümde araştırmanın amacı, ikinci bölümde kavramsal çerçeve, üçüncü bölümde Türkiye’de siyasal katılım ve oy verme davranışı, dördüncü bölümde araştırma yöntemi, beşinci bölümde araştırma bulguları, son olarak sonuç ve tartışma üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN AMACI

1.1. Problem Durumu

Siyasi partiler, mevcut olan seçmenlerin vermiş oldukları oy nispeti ile iktidar olma potansiyeli bulurlar. Günümüzde siyasi partiler, iktidarı alabilmek üzere siyasal olarak kampanyalar ve reklamlar yürütmek zorundadır. Bunun temel sebebi seçmenin ikna edilmesi ve kamuoyunda etki yaratmak ve sonucunda iktidar olabilmek için yeterli miktarda oy almaktır. Seçmen tercihi ve siyasal yönelimi üzerine etki eden birçok faktörün (demografik özellikleri, ideolojisi, beklentileri ve yönelimleri) bulunduğu bilinmektedir. Bu çalışmadaki temel problem seçmen davranışını farklılaştıran etmenlerin tespitine dayanmaktadır. Bu çalışmada problem izinde seçmen siyasal yönelimleri ve etki eden faktörler üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Türkiye’de il bazında seçmen davranışları üzerine akademik çalışmalar son derece sınırlıdır. Bu çalışmalar içerisinde Aksaray iline ait bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın literatürde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada “Aksaray ilinde seçmen davranışlarının farklılaşmasına neden olan faktörler nelerdir? sorusu problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

Yine bu araştırmada alt problemler belirlenerek aşağıda sunulmuştur.

- Aksaray ilinde seçmenleri siyasal alana yönelten (sandığa gitmeye yönelten) sebepler nelerdir?
- Aksaray ili seçmenlerinde siyasal partilere, liderlere ve aday olanlara yaklaşım nasıldır?
- Seçmenlerin oy verme eğilimi ve davranışını etkileyen etmenler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Son yıllarda siyasi partilerde görülen artış seçmenin oy verme tercihinde çeşitlilik yaratmaktadır. Bu nedenle seçmenin oy vermesinde tercihlerinin farklı davranışlar göstermesinin araştırılması gerektiği görülmektedir. Türkiye’de seçmen tercihi üzerine yapılan araştırmalar çoğunlukla araştırma şirketleri tarafından yapılmaktadır. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı Aksaray ilinde seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin, seçmenlerin siyasal katılım düzeyleri ve siyasal yönelimlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda araştırma, Aksaray ili seçmen davranışlarını etkileyen faktörleri ve oy verme davranışlarını belirlemeye yönelik bir alan araştırmasına dayanmaktadır. Aksaray ilinin seçilmesinin önemli nedeni seçmen davranışını incelemeye yönelik bir alan araştırmasının bulunmamasıdır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları belirlenirken, saha çalışmasının gerçekleştirilmesi kolay olduğu düşünülen Aksaray ili tercih edilmiştir. Araştırmada Aksaray’da yaşayan ve 18 yaşını dolduran oy vermiş bireyler yer alacaktır. Araştırmanın evreni Aksaray merkezde ikamet eden seçmenler oluşturmaktadır. Analizi yapılacak örneklem birimi Aksaray’da ikamet eden seçmenleridir. Örneklem tekniği olarak “basit rastgele örnekleme” tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada hazırlanan anket soruları bu çalışma amacına uygun olarak belirlenmiştir. Alan çalışmasında bireylerin gönüllülük esası çerçevesinde ankete katılımı sağlanmıştır. Ankete katılımın ikna edilmesinde konusunda kişisel verilerin alınmayacağı bildirilmiş ve bu durum ankete katılımı kolaylaştırmıştır. Katılımcıların samimi cevap verdikleri konusunda anket formlarında görülen çelişkili cevapların old

uğu anket formları iptal edilmiştir. Bu nedenle araştırmada yer alacak katılımcı sayısının üzerinde anket yapılmıştır. Katılımcılar tarafından anket sorularını doldurması aşamasında anlaşılmayan soruların doğru anlaşılması için yönlendirilme yapılmadan açıklaması yapılmıştır. Anketin tamamlaması sonucu soruların eksiksiz ve düzenli olarak doldurulduğu kontrol edilmiştir.

1.4. Araştırma Varsayımları ve Hipotezleri

Bu çalışmada, seçmen oy verme davranışları üzerine etkisi olduğu bilimsel araştırmalarda ortaya konulan faktörlerin Aksaray ili seçmenlerinde de etkili olduğu varsayımını ortaya konulmuştur. Bu faktörler, yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, gelir durumu, meslek, medya etkisi, siyasal reklamlar, sosyal medya, din, aile ve çevresi, parti lideri ve ekonomi üzerinde durulmuştur. Yine bu çalışmada bilimsel olarak seçmen tercihleri üzerinde etkili olduğu belirtilen faktörlerden parti programları ve politikalarının (ülke bekası, ekonomi, dış politikası, göç politikası, gibi) etkili olduğu varsayılmıştır.

Alanyazın taramaları neticesinde, çalışma ile ilgili 15 hipotez oluşturuldu.

Hipotezler:

H1: Seçmen tercihleri, seçmen cinsiyet grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H2: Seçmen tercihleri, seçmen yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H3: Seçmen tercihleri, seçmen meslek grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H4: Seçmen tercihleri, seçmen eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H5: Seçmen tercihleri, seçmen gelir durumuna arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H6: Seçmenin dini inancı siyasal tercihi üzerinde anlamlı farklılık göstermektedir.

H7: Seçmen tercihinde ailenin etkisiyle anlamlı farklılık göstermektedir.

H8: Seçmen tercihinde ekonominin önemli etkisi bulunmaktadır.

H9: Parti lideri olgusu seçmen davranışı üzerinde anlamlı farklılık göstermektedir.

H10: Seçmenlerdeki tercihinde partilerin dış politik duruşu göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H11: Seçmenlerdeki tercihinde göç politikası göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H12: Aksaray'da siyasi gündem takip etmek seçmenler arasında anlamlı farklılık göstermektedir.

H13: Siyasi partilerin programları ve gündemleri, Aksaray seçmen tercihi üzerinde anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H14: Seçmen tercihinde sosyal medya mecralarında kendini yakın hissettiği siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmak anlamlı farklılık göstermektedir.

H15: Seçmen tercihinde parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntüleri anlamlı farklılık göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Siyaset, yüzyıllar boyunca iktidar mücadelelerine neden olmuş ve günümüzde geniş bir alanda varlığını hissettiren bir kavramdır. Siyaset kavramı farklı lisanda ve farklı toplumlarda değişik anlam ve tanım içermektedir. Kavram olarak siyaset ya da politika, yönetim ve devlet işlerine yöneliktir. Siyasetin genel tanımı, toplumlarda yaşamı düzenleyen bazı temel kuralları koymak, koyulan kuralları uygulama, denetleme ve korumaya yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamını içermektedir (Çağla, 2010, s.11). Yapılan tanımlamadan anlaşıldığı gibi siyaset tüm toplumu ilgilendirmektedir. Siyasal faaliyetlerin tümünün devlet ve toplumsal bağlantısı bulunmaktadır. Politika kavramı ise ülke ve devletin işlerinin yürütülmesi, devletler arasındaki ilişkilerin kurulması ve yürütölme sanatı olarak tarif edilmektedir (Akyüz, 2009, s. 94). Farklı bir anlamı ise herhangi bir konunun takip edilen yolu ya da yönteminin şeklidir. Max Weber ise siyaseti, devletler arasındaki ya da devlet içerisindeki gruplar arasında iktidarın paylaşılması veya iktidarın paylaşımı için etkili olmak adına verilen mücadeleler olarak tanımlamaktadır (Akyüz, 2009, s. 95). Farklı görüşlere göre siyaset, toplum içerisinde yaşamını sürdüren insanlar arasındaki çıkar çatışmasının ve mücadelesinin temel argümanı olduğu ve temelinde ise iktidar mücadelesinden kaynaklanmış olduğu bildirilmektedir (Kapani, 2016, s. 23).

Günümüzde yönetimler demokratik siyasal sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokrasi meşru olmanın temel ilkesi ve rolü durumundadır. Yönetim sistemleri meşru olduklarını savunmak için demokratik zeminde yer almak zorundadır. Otorite veya iktidarlar demokratik olabilmek için mutlaka temelini halka dayandırmak mecburiyetindedir. Otorite ya da iktidarın temelini halka dayandırması konusu nasıl olmalı sorusu birçok bilimsel tartışmanın kaynağı olmuştur. Bu tartışmaların ana başlıklarını, çoğulculuk, temsil sistemi, yönetim şekli, muhalefet konusu, otoriterin kontrol mekanizması ve yöneticilerin denetlenmesi konuları oluşturmaktadır.

Demokrasi, sözlük anlamı ve tanımıyla halkın kendi kendini yönetme biçimi olarak tarif edilmektedir. Demokrasi en bilinen genel tanımı itibariyle halk tarafından halkın yönetilmesi ve egemenliğin kendisine ait olmasını vurgulayan kavramdır (Tunç, 2008, s. 1113-1132). Bu kapsam çerçevesinde demokrasi ve uygulaması, “En üst iktidarın halkta bulunması için halkın belli aralıklarla tanınan özgür seçimlerde, temsilcilerini seçtiği, temsil ve devredilmiş otorite yoluyla halk tarafından dolaylı olarak kullanılan hükümet biçimine imkân veren siyasi sistem” olarak ifade edilmiştir (Webster, 1971, s.600).

Demokrasi denilince tarihsel süreçte ilk olarak, eski Atina sitelerindeki uygulanan biçimi olan doğrudan demokrasi örnekleri akla gelmektedir. Uygulama biçimi, halk bir meydan etrafında toplanarak önemli gördüğü konuları ve kararlarını yönetenlere doğrudan iletmesi şeklindedir. Antik çağda uygulanan bu yönetim şeklinde, sadece vatandaş (belli bir yaşın üzerindeki erkek) olanlar demokratik hak ve özgürlükten yararlanmış ancak köleler hiçbir hak ve özgürlükten yararlanamamıştır. Atina demokrasi, tek kişinin yönetiminde, mutlak ve sınırsız söz sahibi olmasıdır (Gözler, 2006, s. 116). Mutlak ve sınırsız söz sahibi olmanın ortadan kaldırılmasına yönelik merkezi krallıklarla burjuvazi arasında büyük mücadeleler verilmiştir. Sonuç olarak monarşiler ortadan kaldırılarak yerine parlamentolu yönetim dönemlerine geçiş yapılmış ve klasik batı demokrasisi doğmuştur (Tunç, 2008, s. 1116). Yine bu süreç içerisinde, işçi sınıfı daha fazla hak, özgürlük ve kendini ezdirmemek için mücadeleye girişmiş bunun sonucu sosyalist akım doğmuştur. Bu akımın görüşüne göre, üretim araçlarının topluma ait olması, ihtiyaçlara göre üretim planlanmasının yapılması ve bunun demokratik yolla gerçekleştirilmesi görüşünü savunan sosyalist demokrasi ya da Marksist demokrasi anlayışı gelişmiştir (Tunç, 2008, s. 1118). Yıllar içerisinde yaşanan tecrübeler sonucunda demokrasi, geniş kapsam ve tanımlara konu olmuş ve toplumlardaki gelişmişlik düzeylerine göre demokrasi kavramı üzerinde farklı anlamlar atfedilmiştir. Bu nedenlerden dolayı demokrasi uygulamaları farklı şekillerde tezahür etmiştir.

Egemenliğin kullanılması açısından demokrasi türleri:

- **Doğrudan Demokrasi:** Halkın egemenliğini aracısız kullanması olarak tarif edilmektedir. Temelini, halkın egemenliğine ve egemenliğinin devredilemeyeceği teorisine (Rousseau’nun sosyal sözleşme doktrinine ve egemenliğin devredilmezliği kuramına) dayanmaktadır. Bu teorinin temelinde, halk devlet için gerekli tüm kararları almaktadır. Doğrudan demokrasi, ideale en yakın sistem olmasına rağmen, günümüzde artan nüfus

nedeniyle pratikte uygulanması yapılamamaktadır. Günümüzde doğrudan demokrasi lokal olarak İsviçre'nin bazı kantonlarında uygulanmaktadır (Gözler, 2006, s. 116).

- **Temsili Demokrasi:** Milli egemenlik teorisine dayanmakta ve milletin egemenliği milletin seçtiği temsilciler tarafından kullanılmasıdır. Temsilciler, sadece seçilmiş olduğu bölgenin değil aynı zamanda tüm milletin temsilcisidir (Tunç, 2008, s. 1116). Temsili demokrasilerde, seçim temel araçtır ve temsilcilerle seçimden seçime bağ kurulmakta, ancak dilekçe hakkı ile vatandaşın katılımı sağlanılmaktadır (Tunç, 2008, s. 1117). Temsili demokrasi uygulaması, Türkiye, Almanya, İngiltere, Japonya, ABD, Hollanda gibi bazı ülkeler örnek olarak vermek mümkündür (Gözler, 2006, s. 116; Tunç, 2008, s. 1117).
- **Yarı Doğrudan Demokrasi:** Egemenliğin halk (doğrudan demokrasi) ve halkın seçtiği temsilciler (temsili demokrasi) arasında paylaştırılmasıdır. Yarı doğrudan demokrasi, temsili ve doğrudan demokrasinin birleşimi şeklindedir (Gözler, 1988, s.97). Yarı doğrudan demokrasilerde, halk egemenliği, referandum, halk vetosu, halk teşebbüsü ve temsilcilerin azli yollarıyla doğrudan katılarak korumaktadır (Tunç, 2008, s. 1117). Yarı doğrudan demokrasi uygulayan ülkeler arasında İsviçre ve İtalya görülmektedir (Gözler, 1988, s.97).

Amaca göre demokrasi türleri:

- **Klasik (Çoğulcu) Demokrasi:** Yaş ve uyruk gibi bazı koşulları taşıyan herkese oy hakkının tanınmasıdır. Kullanılan oylar sonucu yönetimin çoğunluğu elde eden siyasal iktidara bırakılmasıdır. Yönetme hakkının seçim yolu ile siyasal iktidara bırakıldığı, ideolojik olmayan ve insanın amaç alındığı yönetim biçimi olarak alındığı demokrasi (çoğulcu veya batı) türüdür (Göztepe, 2010, s.134). Klasik demokrasi, ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş toplumlarda (batı) uygulanmakta ve ülkelerin ekonomik, sosyal ve toplumsal koşullarını farklılığı nedeniyle uygulamada çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle klasik demokrasi, parlamenter sisteme, başkanlık sistemine ve meclis hükümeti gibi farklı yönetim sistemlerine uyum sağlamaktadır (Tunç, 2008, s. 1117). Çoğulcu demokraside temel ilkeler, siyasal çoğulculuk, temsil, çoğunluğun yönetme hakkı, muhalefet etme özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerin korunması ve yasa önünde eşitliktir (Göztepe, 2010, s.134). Klasik (çoğulcu) demokrasinin zaman içinde gelişme göstermiş ve ekonomik ve sosyal etkenler (sosyal devlete akım) sonucunda temel ilkelere ekonomik ve sosyal haklar eklenmiştir (Tunç, 2008, s. 1117).
- **Çoğunlukçu (Mutlak) Demokrasi:** Çoğunluk prensibine dayanmaktadır. Çoğunluk prensibi devletin halkın çoğunluğun iradesine göre yönetilmesi gerektiğine ve çoğunluğun kararının her şeyin üstünde olduğu anlayışına dayanmaktadır. Dolayısıyla bu anlayışa göre

çoğunluğun yönetme hakkı mutlak ve bu hakkın azınlık hakları, kuvvetler ayrılığı, çift meclis sistemi, kanunların yargısal denetimi gibi kavram ve kurumlarla sınırlandırılmaması gerekmektedir (Gözler, 2006, s. 1116; Tunç, 2008, s. 1119).

- **Liberal Demokrasi:** Batılı toplumsal siyasal örgütlenme tarzının kurumsallaşmış niteliklerini ifade etmektedir. Liberal demokrasi, insan hak ve hürriyetlerinin varlığını esas almakta, bireysel eşitlik ve özgürlüğü tesis etmeye gayret eden toplumsal-siyasal kurumsallaşmanın gerektiğini kabul etmektedir (Sitembölükbaşı, 2005, s. 139; Tunç, 2008, s. 1120). Bu çerçevede liberal demokrasi terimi yerine “özgürlükçü demokrasi”, “çoğulcu demokrasi” terimleri de kullanılmaktadır (Tunç, 2008, s. 1120). Liberal demokrasi şartları, seçilmiş görevliler, özgür ve adil seçimler, mevki için yarışma hakkı, ifade özgürlüğü, örgütsel özerklik ve örgütler oluşturma hakkı taşımaktadır. Halk tarafından seçilmiş organların, anayasal yetkiler çerçevesinde kendi kendini yönetmesidir.
- **Müzakereci Demokrasi:** Devlette kurum ve kuralların oluşturulmasına dayalı, sorunların çözümünde karşılıklı görüşme ve danışmaya ağırlık veren yaklaşım esas alınmaktadır. Müzakereci demokrasi, dünya düzenindeki gelişmeler sonucunda, toplumsal olarak karşılaşılan sorunların çözümünde liberal demokrasinin yetersiz kalması (azınlık hakları, cinsiyet ayrımcılığı, etnik farklılıklar) ve meşruiyet bunalımı (vatandaşların adına alınan kararlarda etkilerini azlığı) yarattığı görüşü sonucunda öne sürülmüş alternatif modeldir (Sitembölükbaşı, 2005, s. 139; Tunç, 2008, s. 1124). Bu anlayışa göre, temsilcilerin ortaya koyduğu faaliyetler, hesapsız icraatları ve vatandaş bilgilendirmemeleri, halkın bakış açısından uzak farklı bakış açıları ve çıkarlarının bulunması nedeniyle alternatif model arayışına gidilmiştir (Sitembölükbaşı, 2005, s. 139). Buna alternatif modelin içerisinde olması gerekenlerin, güçlü sivil toplum ve yönetenlerin aşırılıklarının sınırlandırılması hem devletin hem de toplumun ortak düzenleme ile her iki tarafın ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Müzakereci demokrasi, vatandaşların (her türlü görüşün) siyasi süreçlere dahil olduğu, karar alma sürecine katılımına ve kararların müzakerelerle oluşturulmasına dayalı modeldir.
- **Westminster Modeli Demokrasi,** çoğunluğun hakimiyetinin esas alındığı modeldir. Bu demokrasi modelinde, halkın anlaşmazlığı ve çelişkisi durumunda hükümetin halkın çoğunluğunun çıkarlarına hizmet etmesine dayanmaktadır (Tunç, 2008, s. 1123; Göztepe, 2010, s. 138). Westminster modeli, İngiliz parlamentosu ve hükümet kuramlarını ifade etmemede kullanılmaktadır. Bu modelin dokuz unsuru bulunmaktadır (Göztepe, 2010, s. 139).

- **Oydaşmacı Demokrasi**, çoğulcu toplumlarda çoğunluk yönetiminin demokrasi yerine, çoğunluk diktatoryası ve iç çatışmadan çok oydaşmacılığın vurgulanması, kapsayıcı olan ve dar bir çoğunluk yerine yönetici çoğunluğun kapsamını genişleten demokrasi modelidir (Bezci, 2005, s. 78). Oydaşmacı modelin çoğunluğu sınırlayıcı temel özellikleri şunlardır: Yürütme gücünün paylaşılması, resmi ve gayri resmi kuvvetler ayrılığı, dengeli iki meclislilik ve azınlık temsili, çok partili sistem, çok boyutlu parti sistemi, nisbi temsil, yerel ve yerel olmayan federalizm ve yerinden yönetim ile yazılı anayasa ve halk vetosudur (Tunç, 2008, s. 1123).
- **Düşük Yoğunluklu Demokrasi**, anlayışında, üçüncü dünya ülkelerinin, küresel (batı) büyük güçlerin çıkarlarına hizmet edecek şekilde siyasal sistemlerinin yapılandırma amacını taşımaktadır. Küresel güçler, üçüncü dünya ülkelerine demokrasiyi dayatmaya çalışırken ancak demokrasinin bazı özelliklerini sakınmakta ve bunu görmezden gelmektedir (Aydın, 2008, s. 50; Tunç, 2008, s. 1122).
- **Marksist Demokrasi**, başka bir söylemle sosyalist demokrasi, işçi iktidarına dayandırılan, yönetilenlerin Marksist ideolojinin uygulayıcısı ve buna zorladığı demokrasi türüdür. Marksist demokraside, tek parti (komünist parti) iktidardır, bu parti bir ideolojiye dayanmaktadır ve muhalefet yoktur, dolayısıyla Marksist demokrasinin çoğulcu ve diyalogcu yapısı bulunmamaktadır (Tunç, 2008, s. 1119).
- **Siber Demokrasi**, teknolojik araçlar (bilgisayar ve internet gibi) kullanılarak doğrudan demokrasinin sağlanabileceği görüşünü savunan bir anlayıştır. Bu anlayışta vatandaşların oylarını teknolojik araçlarla kullanması mümkün görülse de gizli oy ilkesini sağlayamamaktadır (Tunç, 2008, s. 1122).
- **Delegasyoncu Demokrasi**, liderlerin aşırı bir şekilde kişiselleştirildiği demokrasi anlayışıdır. Daha çok demokrasilerinin kurumsallaşamadığı ülkelerde ve her şeyin liderlere endeksli olduğu modeldir (Tunç, 2008, s. 1123).
- **Plebistçi Demokrasi**, doğrudan demokrasi türü olup halk referandum ya da benzeri araçlar kullanarak yönetim üzerinde belirleyici olmaya çalışmakta ve halk siyasi konulardaki düşüncelerini doğrudan yönetime iletmektedir (Tunç, 2008, s. 1121).

Açıklanan demokrasiler dışında, uzlaşmacı demokrasi, radikal demokrasi, koruyucu demokrasi, kalkınmacı demokrasi, militan demokrasi, plüralist demokrasi ve endüstriyel demokrasi gibi çeşitli tanımlar mevcuttur (Tunç, 2008, s. 1124).

Demokratik yönetimlerde siyasi partiler vazgeçilmez unsurların arasındadır. Hukuki açıdan bakıldığında, ülke anayasalarında siyasi partiler için özel olarak kanunlar yer almaktadır. Bu

kanunlar çerçevesinde kurulan legal siyasi partiler, seçmen tercihlerinin gerçekleşmesinde ve iradesini ortaya koymasında önemli bir etkidir (Eke, 2008, s. 37). Genel olarak siyasi amacı, toplumu ve devleti yönetmek için siyasi partiler kurulmaktadır. Bu amaca ulaşmak için toplumla siyasi iletişimin kurulduğu alan siyasi partilerdir.

Siyasal partiler, belli bir ideolojiyi veya bir programı yaşama geçirebilmek için yasal yolları kullanarak iktidarı elde etme amacı taşıyan örgütlenmiş siyasi kuruluşlardır. Siyasal parti, demokratik yönetim içerisinde, iktidar yetkilerini kullanabilmek için serbest (özgürce ortamda yarışan) seçimle ve belli programlara sahip ve programa bağlı kişilerin oluşturmuş olduğu siyasi bir örgüt olarak tarif edilmektedir. Siyasal temsilin önemli unsuru, siyasi partilerin engelsiz örgütlenebilmeleri ve serbest bir ortamda iktidar için yarışabilmeleridir (Aliefendioğlu, 1999, s. 101).

Siyasi partilerin faaliyetleri ve ilişkileri seçmenlerin oy verme davranışını etkilemektedir. Bu nedenle siyasi partilerin, parti lideri, partinin programı, parti yönetimini oluşturan kadroları, partinin icraatları, vaatleri ve söylemleri, partinin ideolojisi, dine karşı bakış açısı ve partinin teşkilatlanması seçmen oy verme davranışı üzerinde etki eden önemli faktörler arasında yer almaktadır (Kalender, 2000, s. 86). Dolayısıyla, siyasi partilerin seçmenle ilişkileri kendi yararınadır (Akay, 2012, s. 42). Seçmen davranışları üzerinde siyasi partiyle ilgili faktörler arasında, parti liderinin etkisinin önemli bir faktör olduğu görülmektedir (İslamoğlu, 2002, s. 117). Özellikle ülkemizde siyasi partilerin, siyasi liderlerin kişiliğiyle bütünleşmiş örneklerinin bulunduğu görülmektedir (Doğan, 2017, s. 102). Öne çıkmış olan parti liderlerinin, partisine oy kazandırmakta önemli bir rolü bulunmaktadır (Tan, 2002, s. 37).

2.1. Siyasal Katılım

Siyasal katılım toplumun siyasi sisteme karşı tutum ve davranışlarının bir yansımasıdır ve kişilere göre farklı motivasyonla siyasi katılım gerçekleştirilmektedir. Kişiler, siyasi sistemi düzeltme, değiştirme ve kabullenme yönünde davranışlar geliştirmektedir. Siyasal katılma aynı zamanda dayanışma duygusu, kişisel aidiyet, menfaat elde etmek ve vatandaşlık bilinci gibi motivasyonları da barındırmaktadır (Topbaş, 2009, s. 179). Bu doğrultuda siyasi sistemle ilgilenmekte, siyasi sisteme katılım göstermekte ve bazıları ise siyasi sistemle hiç ilgilenmemektedir. Günümüz şartları bireyleri; zamanla meydana gelen değişimlerden etkilenerek siyasi katılım eyleminde rol alınmasını mecbur kılmaktadır. Siyasi katılımın temel özellikleri, ulusal ve bölgesel siyasi eylemlere katılım, ülkeyi yönetecek siyasi partilerin

seçimle belirlenmesi, siyasi partilerin siyasal gösterilerini, örgütlü ya da örgütsüz parti mitinglerine ve faaliyetlerinde katılma siyasal eylemlerde bulunma olarak ifade edilmektedir (Uluç, 2007, s. 36).

Siyasal katılım günümüzde genelde oy verme ve siyasal sistemdeki bireylerle bağ kurma çabası olarak görülmektedir. Seçim dönemleri, siyasal katılımın yoğun olarak yaşadığı ve siyasal etkileşimin yaşandığı süreçlerdir. Klasik demokrasilerde siyasal katılımın temel amacı temsil olup bireyler siyasal görüşlerinin temsilini görmek için davranış, tutum ve politik bir tercih yapmaktadır. Siyasal katılım, demokratik yönetimin önemli bileşenlerinden biri olarak görülmektedir. Bireyler, hayatlarının her aşamasında ve alanında (evde, sokakta, işte, okulda) siyasetle hep iç içe olacak şekilde yaşamlarını sürdürmektedir. Siyasal katılım, siyasal iktidarı değiştirme gücü aynı zamanda ülkenin demokratikleşme sürecinin ve seviyesinin göstergesi olarak tarif edilebilir. Toplumsal olarak siyasal katılma düzeyinde görülen artışlar siyasal iktidarın yaptığı yanlışları daha çabuk görebilmelerine ve problemlere karşı çabuk önlem almasını sağlamaktadır. Demokratik rejimlerde siyasal iktidarlar seçmenlerin isteği zaman iktidara geldiği ve istemedikleri zamanlarda iktidarı terk ettiği rahatlıkla söylenebilir.

Kişilerin siyasal hayatla ilgili basit merak ve sergilemiş olduğu yoğun siyasi faaliyetleri içeren geniş bir alan, siyasal katılma kavramının konusudur (Kapani, 2016, s. 18). Geniş alanı içermesi nedeniyle seçmenlerin siyasal karar verme süreci ve oy verme davranışları siyasal katılma kavramında içerisinde değerlendirilmektedir (Silsüpür, 2021, s. 168). Bireylerin siyasal katılım davranışları farklı siyasal sistemlerde değişik biçimlerde görülebilmektedir. Bu farklılıkların sebepleri arasında bireysel, kültürel, ekonomik ve tarihsel faktörlerin etkisinin bulunduğu savunulmaktadır. Yapılan araştırmalarda oy verme sebepleri farklılaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Bireyler, yukarıdaki unsurlara göre siyasal katılım eğilimi yüksek ya da düşük olmaktadır.

Bilimsel çalışmalarda araştırmacılar tarafından siyasal katılıma yönelik sınıflandırmalar, dünyadaki bütün seçmenlerin davranışlarını açıklamakta yetersiz kalsa da seçmenlerde görülen davranışların büyük çoğunluğunu açıklamaktadır.

Bireylerin siyasal sistem karşısındaki tutum ve farklılıklarından yola çıkılarak Milbarth tarafından sekiz tür siyasal katılım biçimi ifade edilmiştir (Milbrath, s. 202). Bu siyasal katılım yolları:

- ✓ **Açık ve Gizli Katılım:** Kamuya açık (televizyon ve radyo programlarında konuşma) olarak yapılan herkesin görebileceği şekilde açıkça yapılan ve kamuya kapalı (evde, özel alanlarda veya arkadaşlarla yapılan toplantılar) gizli katılım olarak tanımlanır.
- ✓ **Bağımsız ve Zorunlu Katılım:** Bireylerin talep olmadan kendi isteğiyle katılım göstermesi bağımsız katılım, talep doğrultusunda ya da yasal zorunluluk sebebiyle yapılan siyasal katılım da zorunlu katılımıdır.
- ✓ **Yaklaşan ve Kaçınan Katılım:** Bireyin siyasal katılımı durumunda, kazanacağı ve mükâfatının ne olacağını düşünmesi yaklaşan katılım ve bireyin katılım yapmadığı durumlarda nasıl bir maliyetle karşılaşacağı ve nasıl bir bedel ödeyeceğini düşünmesi kaçınan katılım olarak tarif edilmektedir.
- ✓ **Geçici ve Devamlı Katılım:** Geçici katılım bireyin seçim dönemlerinde parti adaylarının kampanyalarında çalışması, devamlı katılım ise partiye üye olunması ve partinin birimlerinde görev alınmasıdır.
- ✓ **Siyasal Sisteme Veren ve Sistemden Alan Katılım:** Birey siyasal faaliyetlere katılarak siyasal sistem içinde fayda sağlamaktadır. Ancak birey propaganda, gösterilere katılma gibi eylemlerde bulunmak karşılığında da bazı talepler ve çıkarlar beklemektedir.
- ✓ **Açıklayıcı ve Araçsal Katılım:** Bireyler siyasal toplantılara veya mitinglere katılarak, siyasal konularda kendi ve farklı düşüncedeki kişilerle tartışmalar açıklayıcı katılım, kişinin doğrudan katılımından yerine partiye aynı ya da nakdi yardımda bulunması ise araçsal katılımı oluşturur.
- ✓ **Sözlü ve Sözsüz Katılım:** Bireylerin çevresindeki bireylerle siyasal konularda tartışması, oy vermeye yönlendirmesi ve ikna faaliyetleri sözlü katılımı oluştururken, propaganda yapmak, broşürler dağıtmak, mektup yazmak ve yürüyüşlere katılmak ise sözsüz katılım olarak tarif edilmektedir.
- ✓ **Toplumsal ve Toplumsal Olmayan Katılım:** Bireylerin siyasal eylemlerinde toplulukla hareket etmesi toplumsal katılım, tek başına bireysel eylemde bulunması ise toplumsal olmayan katılım olarak tarif edilmektedir.

Lipset'te oy verme davranışını etkileyen unsurlardan bahsetmektedir (Lipset, 1986: 189);

- ✓ **Çıkarlar:** Toplulukların ve bireylerin çıkarları doğrultusunda hükümet politikalarından etkilenmesi, iktidarda bulunan siyasal otoritenin devamı ya da değişmesi yönünde oy verme davranışını ve siyasal katılma davranışını arttırmaktadır.
- ✓ **İletişim:** Bireylerin, bilgilendirilme sıklığı ve bilginin doğruluğu, her türlü haber alma kanallarına ulaşılması siyasal katılıma olan ilgi ve eğilimlerini artmasına neden olmaktadır.

- ✓ **Baskı unsuru:** Seçmenlerin, diğer bireyler tarafından oy kullanma ya da kullanmama yönünde baskı altına alınması veya baskı görmeleri siyasal katılım eğilimlerini önemli ölçüde etkilenmektedir.
- ✓ **Farklılık:** Kişilerde görülen farklılıkların düzeyi ne denli fazla ise veya bireyin kendi farklılıklarını hissetmesi durumu ne kadar yüksekse siyasal katılım ve oy verme davranışı eğilimi o kadar artar.

Milbrath ve Goel (1977, s. 21), siyasal katılımı zorluk ve kolaylık düzeyleri derecesine göre kategorileştirmiş; en zorlu ve büyük emek gerektiren eylemleri “gladyatör faaliyetler”, zorluk derecesi göreceli olanlara “geçiş eylemleri”, basit eylemler “izleyici faaliyetleri” ve siyasal sisteme hiç katılmayanlar ise “kayıtsızlar” olarak adlandırılmıştır (Silsüpür, 2021, s. 168).

Demokrasi teorilerinde, siyasal katılım konusunda belirgin bir farklılık bulunmaktadır. Temsili demokraside siyasal katılım, vatandaşların devletin yasama ile ilgili süreçlerine katılımı olarak tarif edilmektedir. Temsili demokrasinin bulunduğu yönetim biçimlerinde halkın yönetimde yer alma isteği giderek artan bir güç haline gelmiştir.

Liberal demokrasi teorisinde siyasal katılım, seçme ve seçilme hakkı, yetki alma (yerel yönetimlerde), insan hakları, farklı kimliklerin ifade özgürlüğü, örgütlenme, hakların zenginleştirilmesi (pozitif veya negatif) ve çoğulcu siyaset anlayışı gibi unsurları içermektedir. Liberal demokrasiyi benimseyen toplumlardaki siyasal katılım düzeyinin artması modern ve örgütlü bir yaşam, vazgeçilmez unsur haline gelmiştir (Silsüpür, 2021, s. 165).

Müzakereci demokrasi, bireylerin ve sivil toplum kuruluşlarının karar oluşum süreçlerine katılımını öngörmesi bakımından ideal bir model olarak görünmektedir. Agonistik demokraside siyasal katılım, devlet dışı bir bağlam taşıdığı işaret edilmektedir (Silsüpür, 2021, s. 165). Radikal demokrasi, Müzakereci demokrasi tartışmalarında katılımın önemi vurgulanmakta ve antik Yunan site devletlerindeki gibi doğrudan katılımı artırma çabası dikkat çekmektedir.

2.2. Seçimler

Kavramsal olarak seçim, ülkeyi yöneteceklerin belirlenmesi için yapılan, hukuki eylemleri ve araçların bütünü olarak tanımlanabilir (Tuncer, 2006, s. 168). Siyasi hukuk, demokrasilerde temel alanlar arasında olup seçimin nasıl olacağını, seçmenlerin niteliklerini ve siyasal partilerin yapılanması ile ilgili düzenlemeleri içermektedir (Contteret ve Emerı, 1991, s. 13). Seçim hukuku genelde uzlaşma temelli kurallara dayanarak oluşturulmuştur. Ancak bu

kurallarda zamanla ve ortam şartlarına bağı olarak değişikler olabilmektedir. Seçmen, yapılan seçimlerde rızası alınmış ve kendini temsil edecek makamı seçen insan olarak tanımlanır.

Anayasa hukuku ve siyasal bilim terimi olarak seçim, kamu görevlerini yürütecek kişi ya da kurulun, seçmenler tarafından birçok aday arasından tercihlerin belirlenmesidir. Dar anlamda seçim, parlamento, yerel yönetimlerin ve çeşitli kamu makamları için yapılan seçmen tercihidir (Türk, 2006, s. 77). Çeşitli ifadelerde seçim, yönetenlerin yönetilenlerce belirlenip ve yetkilendirildiğı işlem olarak tanımlanmıştır. Seçim sistemi, seçme ve seçilme hakkı, seçim sürecini, seçim çevrelerini, adaylık başvurusunu, seçmenlerin oyunu kullanmasını ve seçim sonuçların açıklanması içeren tüm işlemlerdir (Türk, 2006, s. 77). Yine kurallar içeren, seçim sürecini yöneten, denetleyen kurumlar (seçim kurulları) ve seçimleri yapan kişi ve kuruluşlar (siyasal partiler) geniş anlamda seçim sistemini oluşturmaktadır (Türk, 2006, s. 77). Geniş anlamda seçim, bir ülkedeki siyasal sistemin ve özgürlükler rejiminin bir parçası olarak düşünülmektedir (Türk, 2006, s. 77).

2.3. Seçmen Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Seçmen, düşünsel dünyalarıyla hesap sorucu ve sorgulayıcı siyasi katılım yapan kişilerdir. Seçmenlerden, kendi kaderini belirlemek amacı taşıyan, aynı zamanda bunun hak olduğunu gören vatandaşların devlet yönetiminde rol oynadığı görülmektedir. Bireysel oy verme davranışları bireyden bireye farklılık gösterebilir. Birçok unsurun, seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır (Demirtaş, 2017, s. 34). Seçmenler siyasal aktörleri farklı bakış açısı dahilinde farklı unsurlardan etkilenecek değerlendirmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar, farklı bakış açısının birçok unsurun bileşkesi olduğu görüşünü savunmaktadır. Siyasal seçim zamanlarında bireysel ve toplumsal birçok unsur oy verme eğilimini etkilemektedir. Bunun sebebi her faktörün bireyleri bireysel özelliklerinden dolayı farklı biçimde etkilemesidir. Seçmenlerin kendisiyle ilgili, gelir, yaş, cinsiyet, meslek gibi unsurlar ve kendisi ile doğrudan ilişkisi olmayan faktörlerden (siyasal aktörlerin gücü, seçim sistemi, demokratikleşme gibi) önemli düzeyde etkilenmektedirler (Turan, 2017, s. 205).

Toplumların cinsiyet, yaş ve gelir gibi sosyoekonomik yapılarını anlatan kavramların seçmen davranışları üzerinde genel etkileri bulunmaktadır (Filiz, 2019, s. 36). Siyasal katılımın ekonomik olarak gelişmiş toplumların daha katılımcı olduğu ve yapılan araştırmalarda pozitif bir ilişki gösterdiği bildirilmektedir (Keçeci, 2021, s. 45). Ancak bazı toplumların gelişmişlik seviyesi yüksek olmasına rağmen siyasal katılımın çok fazla olmadığı görülmektedir. Yine de

sosyo-ekonomik parametreleri gelişmiş olan toplumlarda fazla sayıda sivil toplum kuruluşlarının bulunması siyasal katılımın yüksek oranda olmasında önemli katkı sağlamaktadır. Bazı araştırmacıların sosyolojik ve ekonomik yaklaşımı, bazı araştırmacıların ise demografik özellikler olarak tanımlanan faktörlerin etkisinin bu çalışma kapsamında ayrı ayrı açıklanması yapılacaktır.

Kişiler, farklı ortamlardan veya düzeylerden etkilenererek siyasete ilgilerini ve oy verme davranışlarını değiştirmektedir. Siyasete katılımını ve oy verme davranışlarını, kişisel değerler, yargılar ve tutumlar etkilemektedir (Minibaş, 1992, s. 179). Kişisel siyasal tutumları etki eden bu faktörler bilimsel araştırmalarda, uzun ve kısa dönemli iki ana başlık altına alınmaktadır (Keçeci, 2021, s. 44). Türkiye’deki seçmenler de diğer ülkelerin seçmenlerine benzer şekilde birçok yapısal ve araçsal faktörün etkisi altında tercihlerini yapmaktadırlar.

Seçmen tercihi üzerine etki eden ilk ve uzun dönemli temel faktör, yapısal faktörlerdir. Yapısal faktörlerin oluşması çok uzun vadede gerçekleşmekte ve sabit hale gelmektedir. Seçmen davranışına ve tercihlerine uzun dönemli etki eden faktörler olan, demografik özellikler (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir, aile), yaşanılan yer, din, geçmişe yönelik tutumlar ve partiye olan bağlılık yapısal faktörleri oluşturmaktadır (Keçeci, 2021, s. 42).

Araçsal faktörler, bireylerin siyasal karar alması, mevcut kararını değiştirmesi ve belirli bir siyasal davranışta bulunmasına yol açan faktörlerdir. İkincil ve kısa dönemli faktörler olarak da adlandırılır. Bu faktörler, genelde dönemsel olarak seçmenlerin davranış biçimlerini ve yönlerini etkileyebilmektedir. Seçmen davranışına etki eden araçsal faktörler, siyasi partilerin lideri ve adayları, kişisel tutumlar ve davranışlar, ekonomik unsur, siyasal pazarlama ve propaganda teknikleri, medya, siyasete olan ilgi ve psikolojik etkenler oluşturmaktadır (Keçeci, 2021, s. 43). Son yıllarda küresel düzeyde görülen göçlerin ve ülkelerin göç politikaları, seçim dönemlerinde önemli bir faktör olduğu görülmüş ve özellikle aşırı sağcı siyasal partiler tarafından bu konu üzerinden politikalar oluşturmuştur.

Bir toplumdaki üyelerin siyasal konulara ilişkin tutum, duygu, inanç ve değer yargıların bütünü siyasal kültür olarak adlandırılmaktadır. Zamanla toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamda gerçekleşen değişimler siyasal kültürün içeriğini oluşturmakta ve bu alanlardaki (toplumsal, ekonomik ve siyasal) değişimleri biçimlendirmektedir (Erzen ve Yalın, 2011, s. 54). Siyasal kültür, toplumsal değişmeyi, bireylerin siyasal sistemle ilişki kurma biçimlerini, siyasa yapım ve uygulama yollarının anlaşılmasında önemli bir yer tutmaktadır (Turan, 2007, s. 437).

2.3.1. Cinsiyet

Bireyin kendisi tarafından kontrol edemediği faktör olan cinsiyet, seçmen davranışı üzerinde etkisi olan belirleyici bir faktördür. Sosyal bilimler tarafından yapılan tüm araştırmalarda cinsiyet değişkeni yer almaktadır. Bu araştırma sonucunda, erkek ve kadına özgü farklı değerlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Toplumların hafızalarına kazınmış cinsiyetlere atfedilmiş değer ve davranış kalıpları, geçmişten günümüze her ne kadar atmış olsa da kadın ve erkeklerin siyasetteki yeri ve konumunun siyasal alanda etkisi görülmektedir. Cinsiyet olarak erkeğe biçilen görev ailenin geçimini sağlanması için çalışması, kişisel başarılar ve ev dışı aile işleri görevi, buna karşılık kadınlara biçilen görevler ise ev işleri düzeninin sağlanması, çocuklarla ilgilenme ve ailede akrabalık ilişkilerinin düzenlenmesi gibi yüklenen misyonlar toplumda oluşmuş cinsiyetlere yönelik değer ve davranış kalıpları arasındadır (Kalaycıoğlu, 1998, s. 19). Toplumun tüm alanlarında cinsiyet eşitliği fikrinin yerleştirilmesi ve bunu sağlanması durumunda siyasi alanda etkisinin daha fazla olacağı görüşü savunulmaktadır (Sallan-Gül, 2003, s. 134). Günümüzde kadınların sosyo-ekonomik gelişmişliği sayesinde siyasete olan ilgileri artmış, bu ilgi sayesinde siyasal alanda daha talepkâr olarak yasal düzenlemeler (milletvekilliği kotası gibi) yapılması sağlanarak toplumsal kalıpların zayıfladığı görülmektedir (Özdemir, 2019, s. 259). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, daha çok sosyo-ekonomik kaynakların dağılımından kaynaklandığı ve bunun yaratmış olduğu adaletsizlikten kadınların daha çok hissettiği görülmektedir (Özkılıçcı ve Uzun, 2022, s. 89). Kadınlar söz konusu olduğunda, siyasi katılım ve siyaset yapma özgürlüğünün belirli eğitim ve kariyer seviyesine ulaşımı sonucu mümkün olabileceği bildirilmektedir (Özkılıçcı ve Uzun, 2022, s. 90). Yapılan araştırmalarda bu görüşler kabul görmüş olsalar dahi, günümüzde bireyler arasındaki farkın cinsiyetten ziyade bireysel istekler ve görüş farklılığından kaynaklandığı görüşü hakimdir.

Siyasal ilgi ve davranışları bakımından cinsiyetler arasında bazı farkların olduğu yapılan bazı araştırmalarda vurgulanmaktadır. Bu çalışmalarda farklılıkların yalnızca siyasal davranışlar bakımından olduğu görülmektedir. Siyasal davranışlara ve eğilimlere bakıldığında cinsiyetlerin belirleyicisinin, sosyo-ekonomik ve toplumsal statü, siyasal sorunlara olan ilgi düzeyi ve kadınların öncelik tercihinin farklılığından kaynaklandığı söylenmektedir. Bu düşüncelerin sonuçlarına bakıldığında cinsiyet temelinde yapılmış olan iş bölümleri, kadınların toplum içerisinde konumlandırıldıkları rolü, kadın seçmenleri ve kadın adayları, aileleri ve yakın çevreleri tarafından sınırlandırılmaktadır.

Yapılmış olan bir çalışma sonrası siyasette kadınların öne çıkması, ilgi ve katılımın artması düşüncesi ortaya çıkmış olmasına rağmen toplumsal engel olarak erkeklerin belirleyici davranışlarının kadınların siyasete katılımlarının ve bu alanda başarılı olmalarının önüne geçtiği görülmektedir (Balin, 2019, s. 136). Bu durumdan yola çıkarak erkeklere oranla kadınların daha az siyasetle ilgilendikleri ve politik konulara daha az hâkim oldukları ve bu sebeple erkeklere oranla daha çok muhafazakâr yapıdaki partilere yöneldikleri ve ilgi duydukları ifade edilmektedir (Turan, 1996, s. 83).

2.3.2. Yaş

Bireylerde, siyasal ilgi ve davranışının şekillenmesi, doğumla başlayan ve hayatı boyunca süren öğrenme süreci içerisinde edinilmektedir. Seçmen davranışlarını anlamaya yönelik çalışmalarda demografik özelliklerden birisi olan yaş önemli bir yer tutmaktadır. Yaş faktörü, seçmenlerin karar verme aşamasında ve siyasal davranış eğilimi göstermesinde büyük bir önem taşımaktadır. Aile hayatı ile başlayan siyasal ilgi ve davranışları gençlik dönemi ve yetişkinlik dönemi sırasında farklılaşabilmekte ve bu süreç siyasal davranışını yeniden şekillendirdiği görülmektedir. Yaşın özellikle seçmenlerin siyasal tutumlarında ve davranışında önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Bireylerin almış olduğu bazı yaş aralıkları sırasında fiziksel değişimler yaşadığı gibi zihinsel dönüşümler içerisine girdiği görülmektedir. Birçok yapılan araştırmada kişilerin almış olduğu farklı yaş aralığı sırasında farklı siyasal düşünceler beslediği ve farklı siyasal davranış sergilediği bildirilmektedir. Alınan yaş dönemlerinde (gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık) oluşan farklı sosyalleşmeler ve deneyimlemeler nedeniyle seçmenlerde gelişen siyasetten beklentilerin farklılaşması siyasi tutumlarında değişime yol açtığı görülmektedir (Özdemir, 2019, s.258). Bireyler doğum sonrasında aile davranışlarını taklit etmekte ve rol model ailenin üyelerinden etkilenecek benzer davranış kalıpları sergilemektedir.

Okul dönemi sürecine geçilmesi ile bireyler çok geniş bir çevre içerisinde sosyalleşme yaşamaktadırlar. Bu süreç içerisinde aldığı eğitimlerin etkisi ve bilgi birikimleri sayesinde bilinç düzeyinde artış görülmekte aileden farklı davranış sergilemektedir. Bireyin ilerleyen yaşı ile sorumluluklar değişmekte ve aldığı kararlar bu yüklenen sorumlulukların çerçevesinde alınmaya başlamaktadır. Bireyin değişen bu zaman dilimi içerisinde siyasal yaşama karşı bakış açısında ve tercihlerinde farklılıklar görülmektedir (Turan, 2017, s. 221). Yapılan çalışmalarda

yaşın, siyasal ilgi ve davranışları üzerine etkisinin dönemsel olarak ayrılarak incelenmesi durumunda net olarak anlaşılabileceği açıktır.

Bireylerin yaş etkeni ile ilgili bazı genellemelerin yapıldığı durumda, gençlerde klasik olan siyasal davranışa karşı genelde ilginin daha az olduğu ancak gelenekselleşmiş olan ideolojik yaklaşımlara karşı ilginin daha fazla olduğu görülmektedir. Kişilerde yaşın ilerlemesi sonucu düşünceleri daha sabit hal almasına ve dış etkenlerin etkisinin azaldığı görülmekte, yaş dışındaki etkenler seçmenin tercihini etkileyebilmektedir (Gümüş, 2006, s. 21). Bireylerde yaşla birlikte değişen fiziksel ve psikolojik yapıların bireylerde siyasal tutum, siyasal davranış ve siyasal tercihinde belirgin olarak farklılık ortaya çıkardığı görülmektedir. Gençlerde görülen siyasal davranışlar (mitinglere katılım, protesto gösterileri yapmak, protesto yürüyüşlerine katılmak) cesaret sergilerken bu durum yaşın ilerlemesi ile seçmenlerin siyasal davranışlarında kısıtlama ortaya çıkarmaktadır (Turan, 2017, s. 221).

Yapılan bilimsel araştırma sonuçlarına bakıldığında 18-30 yaş arası bireylerde siyasal tutum ve davranışların yüksek oranda katılım gerçekleştirmiş olduğu, 30-55 yaş arasında artan aile ve eve ait sorumluluklardaki artışın bu yaş grubu seçmenlerde siyasal davranışlarının çekingenlik gösterdiği, 55 yaş üstü seçmenlerde siyasal tutum ve davranış sergilenmesi noktasında daha cesur olduğu bulgular içerisinde yer almaktadır. Etnik grubun ve kültürel farklılıkların yaş değişkeninin üzerinde farklı sonuçları olduğu görülmektedir. Yapılan genellemelerde gençlerin yenilikçi ve değişimden yana, yaşlılarda ise oy verme eğilimlerinde tutucu oldukları belirtilmektedir (Çukurçayır ve Gökçe, 2002, s. 78). Bireylerdeki yaşa bağlı olarak karşılaştığı çevrenin, yaşadığı ekonomik şartların ve aldığı eğitim düzeylerinin etkisi göz ardı edilmemelidir.

2.3.3. Meslek

Kişinin gelirini sağlamış olduğu meslek siyasi tutumlarını etkilemektedir. Kapsamlı biçimde tanımlamak gerekirse, meslekler iktidardaki yönetim politikalarını izleyerek kendisini alakadar eden konularda siyasi davranışlar gösterebilirler (Turan, 1996, s. 77). Yasal ve anayasal olarak demokratik toplumlarda tanımlanan bu mesleki hareketler bazı meslek grupları için kapsamlı bir görünüme sahip olabilmektedir. Bilhassa hükümet politikalarını yakın biçimde takipte olan ve yönetim kararları ve politikalarından daha çok etkilenmekte olan meslek grupları, bürokrasi görevinde olan bireyler ve siyaset ile uğraşan kişiler ile direkt ya da dolaylı biçimde yakınlık yaratabilecek kadar derin siyasal eylemlere yönelebilir (Dursun, 2014, s. 243). Hem birlik

halinde çalışılmakta olan hem de kariyerlerin yükselişi ile kişisel olarak kazanılmış olan idareci ve yönetici tarzındaki meslek grupları belirli siyasi bağlantıyı yanında getirmiş olarak kişinin siyasi ilgisinin ve bilgi donanımının genişlemesine yol açmaktadır (Çukurçayır, 2000, s. 84). Mesleğin ve kişinin geçimini sağlamasıyla alakalı olan maddi kazancıda kişinin politik tutumlarını ve katılım yoğunluğunu artırmakta olan bir etki oluşturabilir. Fakat maddi gelirler ile seçmenlerin tutumları aralarında negatif bir etkileşim daha fazla ön plana gelmektedir. Yapılmış olan izlenimlerde kişinin ekonomik durumunun gelişmesiyle bağlantılı biçimde oy verme eylemine uzak durabilmesi durumu da oluşmaktadır (Turan, 1996, s. 76).

2.3.4. Din

Toplumda din ile devlet arasında bulunan siyasi etkileşimlerin eskiden günümüze kadar olan süreçte her zaman önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bireyin kişisel hayatında ve sosyal yaşamında etkisi olan din, aynı siyasal ve toplumsal yapıyı şekillendiren unsurlar arasındadır (Dursunoğlu ve Kıncal, 2019, s. 430). Özellikle dinin argüman olarak siyasiler tarafından kullanılması ve bu tarz siyasi etkileşimler gelişme göstermiş olsalar bile her toplumda kullanılmaktadır. Günümüzde, siyasetçiler tarafında geliştirilen dinin referans alındığı söylemler ve din temelli politikaları benimsedikleri görülmektedir. Siyasal partilerin ve aktörlerin dini söylemlere başvurmalarının temel nedeni seçmenlerin oy tercihini etkilemek istemeleridir. Yine günümüzde bu dini söylemlerin ve politikaların dini cemaat grupları ve mensupları üzerinde etkisi olarak toplu siyasal davranışlar göstermesi somut örnekler olarak kabul edilebilir (Dursunoğlu ve Kıncal, 2019, s. 430).

Demokrasiyi benimsemiş toplumlar laiklik temelli bir yapılanmayı kabullenmiş olsa da yine de siyaset ve din etkileşimi güncelliğini korumaktadır (Bayyığıt, 2003, s. 35). Siyaset dini hassasiyeti benzer olanlarla karşıt olan gruplar üzerinden yürütülmektedir. Özellikle dinen aynı inançlara sahip olan bireylerin yaşadığı çevre ve bağlantıları politik bakış açısının benzediği ve benzer oy ver verme davranışında bulundu görülmektedir (Çavuşoğlu ve Aslan, 2023, s. 227). Aynı dine mensup kişiler inançlarının da etkisiyle kendilerine benzer ve kendilerine karşıt inanışta olan kişilere yönelik tutumlarını göstermektedir.

Siyasiler tarafından dinlerin kişileri nasıl yönlendirdiğinin algılanması ve göz önünde bulundurulması önemlidir. Özellikle ülkemizde sağda siyaset yapan partiler, dini temel hak ve özgürlüklere yönelik politikalar ve hassasiyetleri olan seçmenlere yönelik tutum ve davranış içerisinde davranmaktadırlar (Eser, 2012, s. 130). Din faktörünün, insanlara kimlik kazandıran

bir olgu olarak inanan bireyleri tatmin etme işlevsellikleri de bulunmaktadır (Eser, 2012, s. 126). Yapılan bazı bilimsel araştırmalar tarafından din ve siyasi seçim arasında bir etkileşmenin bulunduğu ortaya konulmuştur. Seçmen tutumu, siyasi partilerin dini temel hak ve özgürlükleri, inanç hürriyetini savunması partilere sevgi ve sadakat hissinin ögesini oluşturmaktadır (Eser, 2012, s. 126).

Din seçmenin tutumunu sergilemesinde diğer bütün faktörlerden daha fazla farklılık göstermektedir. Siyasi figürlerin tüm dünyada dini söylemleri derecesine göre bazı insanların etkileşerek tavır aldığı gözükmemektedir. Bu siyasi aktörler söz konusu bu bireylerden daha fazla destek ve oy almaktadır. Kişilerin dini inanç seviyesinin yükselmesiyle birlikte bahsedilen bu siyasi liderlere destek ve oy verme eğilimini dini bir görev şeklinde ifade etmeleri de belirlenen diğer sonuçların arasında bulunmaktadır. Yine benzer din mensuplarının dini yaşantı tutumunu destekleyen ve benimseyen siyasi partilere oy verme eğiliminde olduğu söylenebilir (Bayyığıt, 2003, s. 35). Kişilerin sahip olduğu din inancına sahiplenme seviyesi ve itaat düzeyi, toplumsal yaşantıdaki unsurlara göre değişim içermektedir. Bilimsel araştırmalara göre siyasiler tarafından bireylerin kendisini yeni söylemle dini bütün şeklinde ifade etme düzeyi geliştirilmiştir. Bu söylemle birlikte kişiler, dini söylemleri daha fazla bulunan, din inancı ve din anlayışını vurgulayarak öne süren siyasi liderlere daha yakın hissettiği görülmektedir. Din, seçmenleri manipüle etmek ve toplumsal yapılanmalarından yararlanılarak yönlendirme yapılan önemli bir faktör olduğunu göstermektedir (Eser, 2012, s. 126; Filiz, 2019, s. 41).

2.3.5. Eğitim

Eğitim, siyasal değerlerin öğreniminde ve siyasal bilginin aktarımında önemli bir etkidir. Kişilerin aldığı öğrenim düzeyinin yükselmesi, daha çok politik davranışlar göstermesine, bilgi sahibi olma arzusunun uyanmasına ve siyasal katılımlarını arttırmasına yol açmaktadır. Bilimsel araştırmalar sonucunda kişilerin öğrenim düzeyi ile siyasal katılımı arasındaki etkileşimin olumlu ve anlamlı yönde olduğu ortaya çıkarılmıştır (Turan, 2017, s. 213). Bireyler, siyasal işleyişlerin ve kurumun yapısı hakkındaki bilgi ve birikimleri eğitim süreci ile öğrenmeye başlamaktadır (Cemal, 2011, s. 323). Eğitim süreci ile bireyler farklı sosyal, psikolojik ve siyasal ilişkileri tecrübe etmeye başlamaktadır. Eğitim faktörünün kişinin siyasi tercihlerine ne şekilde etki gösterdiğinin anlaşılabilmesi için eğitim unsurunun ortaya çıkardığı siyasi değer yargılarının ve hangi oluşumlar yoluyla eğitimin kişiye iletilildiğinin algılanması

gereklidir. Bireyler eğitim sürecince farklı siyasal bilgileri ve başka faktörlerin etkisi sonucunda değerlendirme yaparak siyasi tutumları farklılaşabilmekte ve kendi kontrol sağlayabilmektedir.

Öğrenim seviyesi yüksek kişiler yürütülen sistem üzerine daha çok bilgi sahibi olmak isteyip, sistemdeki sorunlu kısımları daha iyi biçimde fark edebilmekte ayrıca çözümsel öneri davranışlarını sergileyebilmektedir. Yapılan araştırmalarda, eğitim seviyesinin yükselmesi, siyasi görüşlerin, olayların yorumlamasında ve analiz edebilme yeteneklerinin geliştiği bildirilmektedir (Türker, 1989, s. 96). Yine kişisel ve toplumsal olarak öğrenim seviyesinin ilerlemesi bireyleri siyasal katılıma cesaret ettiren bir güç unsuru olarak sorumluluk almaktadır. Eğitim, siyasi katılımı önem arz eden faktörlerin arasında yer alan etkileşim ve siyasal toplumsallaşmada bir araç olmasına dayanmaktadır. Bireyler yaşadıkları toplum kültürünü, davranış şeklini ve siyasal değerlerini öğrendiği zaman ise siyasal toplumsallaşma eylemini uygulamış olmaktadır (Alkan, 1993, s. 96). Kişilerde öğrenim düzeyleri arttıkça politik davranışlarını uygulama arzuları vatandaşlık görevi haline geldiği görülmektedir. Öğrenim seviyesinin artmasıyla kişiler topluluk ile hareket etme davranış yeteneğini kazanıp ayrıca bu yeteneği alışkanlık şekline dönüştürebilmektedirler (Gümü, 2006, s. 52). Eğitim ve öğrenim seviyesinin yükselmesi kişinin politik yaşamda yer edinmesine önemli faktörlerden birisi olarak gözükmektedir. Alınan eğitimler sonucunda karşılaşılan farklı siyasal görüşlerle etkileşimler ve siyasal yaşam hakkında bilgi artışının kişilerde siyasal davranış ve tutumların çok daha kolay olabileceği söylenebilir.

2.3.6. Ekonomik Faktör

Seçmenler, yaşadıkları ülkenin ekonomik şartlarından ve gelişmelerinden doğrudan etkilenmektedir. Ülke ekonomisinde meydana gelen olumlu ve olumsuz gelişmeler seçmen tarafından değerlendirilmektedir (Sencer, 1974, s. 278). Seçmenler, seçecekleri siyasi partileri tercih etmede ülkenin ve kişisel ekonomik maddi durumundaki gelişmeleri değerlendirerek seçimde bulundukları yapılan birçok bilimsel çalışma ile ispat edilmiştir.

1960'lı yılların ortalarından itibaren ekonomik oylama kavramı ABD'nin seçim davranışları araştırmalarının içerisinde yer edinmiştir. Temel hipotezi, seçmen bireyin akılcı (rasyonel) bir canlı biçiminde algılanmasına dayanmaktadır. İktidar tarafından yürütülen ekonomik politikanın bireylerin ekonomik durumu üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır. Bu etki nedeniyle seçmenlerin ekonomik durumundaki değişim, oy verme davranışını değiştiren

önemli bir faktördür (Kuzu ve Kocaoğlu, 2023, s. 253). Seçmenler, yaşadığı toplumda sahip olduğu ekonomik şartları devam ettirmek ve ekonomik şartların getirdiği sosyal statüsünü korumak isterler. Bireyler, kişisel ekonomik gidişatının sorumluluğunu siyasi aktöre verir. Ekonomik gelişmeler iyi yönde ilerlediği zaman iktidara destek vermekte, ekonomik durumunun kötüye gittiğinde ise muhalefete desteğinin arttığı bildirilmektedir (Freire and Pereira, 2012, s. 508). Seçmenler geçmişteki ekonomik refahını içinde bulunduğu dönemde kaybetmesi durumunda yapılacak olan sonraki ilk seçimde iktidarda olan partiye olan tutumunu değiştirmekte ve bunu bir cezalandırma aracı olarak tercih etmektedir (Ercins, 2007, s. 29). Cezalandırma isteği doğrultusunda davranış sergileyen seçmenler, siyasi kararları verecek mercileri belirlemekte etkili olmaktadır (Özdemir, 2019, s. 259). Seçmenler kişisel olarak yaşadığı sorunları değerlendirerek ekonomik şartları göz önünde bulundurmakta ve siyasi seçimlerini de bu ekonomik gelişmelere göre belirlemektedir. (Erdoğan, 2004, s. 105).

Seçmenler, geçmişteki ekonomik durumuna göre daha iyi bir konuma gelmesi halinde, ekonomik gelişimini iyileştiren partiyi ödüllendirmekte ve seçmen davranışının belirleyicisi olabilmektedir (Ercins, 2007, s. 29). Makro ekonomik göstergelerin iyi olduğu durumda seçmenler gündemini başka belirleyici faktörler yer almaktadır (Çinko, 2006, s.104). Bu nedenle seçmenler ekonomik gelişim ve iyileştirmeden sorumlu tuttuğu görevli siyasal yönetimlerin belirlemesinde ve siyasi tercihlerinde kritik bir unsurdur. Seçmenlerin oy verme davranışı üzerinde ekonomik şartlardaki yaşanan gelişmelerin tek başına belirleyicisi olmasa da özellikle krizlerin yaşandığı zamanlarda önemli bir faktör olabilmektedir (Çinko, 2006, s.104). Ülkenin yaşadığı ekonomik kriz sebebiyle seçmenler iktidarda olan partiyi sorumlu tutarak siyasal tutumunu değiştirip cezalandırma yoluna gitmektedir. Gelir düzeyinin siyasal davranış üzerindeki ilişkiyi inceleyen bilimsel araştırmalarda bireylerin yüksek gelir seviyesine sahipken siyasetle ilgisinin arttığı, gelir seviyesinin yetersiz olduğu durumda ise siyasal ilgi yerini ekonomik kaygılar aldığı yer almaktadır (Duran, 2015, s.150). Bireylerin maddi şartlarının kötü bir hale gelmesiyle siyasi seçimleri arasında güçlü bir bağ olduğundan söz edilebilir. Seçmen bireyler genelde maddi şartlarını düzeltebileceğine inandığı siyasi aktörlere oy verme yönelimindeyken, durumu daha da kötü hale getirenlere oy vermeyerek onlara ceza verdikleri inancına sahip olmaktadır.

2.3.7. Aile

Aile bireyin başladığı ve içerisinde yaşadığı ilk kurumsal yapıdır. Bütün değerlerin temellerinin atıldığı, davranışların ve kültürün verildiği yerdir. Aile faktörü siyasal ilgi ve bilgi düzeyinin ilk atıldığı ve etkileşimin olduğu yerdir. Küçük yaşlardan itibaren aile bireylerini taklit eden ve değerleri kopyalayarak birikim başlatmaktadır. Bu nedenle kişinin gelişim sağlaması ve eğitim süresince aile kurumu fazlasıyla önemlidir (Uysal, 1984, s. 121). Özellikle aile kurumu siyasal davranışlar bakımından değerlendirildiğinde paralel bir bağlantı içermektedir.

Aile, çocuklar üzerinde siyasal bir parti ile duygusal bağ kurmasında ve gelişmesinde önemli bir etkindir. Bazı araştırmacılar bunun çocuklarda siyasal kültürün oluşmasında, siyasal bilgi alışverişinin olması ve siyasal parti kimliği aşılmasında en önemli faktörün aile olduğu savunulmaktadır. (Aydın ve Özbek, 2004, s. 154). Aile üyeleri bireylerin politik seçimlerinin ortaya çıkmasında fazlasıyla önemli bir rol taşımaktadır. Aile bireylerinin yakınlık duyduğu siyasal aktöre karşı çocuklarda da pozitif bir tutum, eleştirel bakış gösterilen aktöre karşı tıpkı ailesi gibi tutum sergilemektedirler. (Kışlalı, 1995, s.187). Bireylerin aile üyelerinden etkilendiği görülse de iş koşulları, ekonomik gelirleri ve eğitim seviyeleri etki seviyesini değiştirmektedir (Aydın ve Özbek, 2004, s. 149). Aile kurumu etkisi kişinin hayatının gelecek zaman bölümlerinde meydana gelen şartlara göre değişimler gösterebilmektedir (Turan, 2017, s. 222). Tüm bu bilgiler değerlendirildiğinde siyasal katılımın seviyesinde bir model yaratabilmesi için aile kurumu fazlasıyla önemlidir.

2.3.8. Siyasi Lider

Siyasi partiler, iktidar gücünü elde etmek amacıyla örgütlenmekte ve bu amaçlara ulaşabilmek için partinin lideri, imajı, programı, siyasal iletişimi ve adayları gibi birçok bakımdan seçmenler üzerinde etki göstermesi beklenmektedir. Özellikle parti liderinin taşıdığı özellikleri parti imajında önemli bir yer tutmaktadır. Liderler, siyasi sahnede partileri adına seçmenin en çok gördüğü ve ön plana çıkmış olan siyasal aktörlerdir. Aynı zamanda lider, partisinin kimliğinin, imajının ve ideolojisinin yansıtılmasında en yüksek düzeydeki siyasi figürdür (Gökçe, 2016, s.106). Siyasi alanda partilerin söylemi, tutumu, görüş ve sorunlara çözüm önerileri genelde parti liderleri tarafından vurgulanır. Seçmenlerde lider algısı oy verme davranışı üzerinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Parti liderlerinin fiziksel özelliği, kültürel birikimi ve siyasal sahnede gösterdiği performansı seçmenlerde oy verme davranışı üzerinde etkili bir

faktördür. Liderin kişilik özellikleri güvenilir, samimi, dürüst ve paylaşımcı olması seçmen davranışında önem arz etmektedir (Kılıç, 2013, s. 62; Katılmış, 2024, s. 103). Yapılan araştırmalarda lidere duyulan güvenin ve liderin performansının seçmen davranışına etki eden diğer faktörlere göre daha önemli olduğu sonucuna ulaşıldığı vurgulanmaktadır (Bayır, 2018, s. 104).

2.3.9. Aday Faktörü

Siyasi alan içerisinde halkı temsil etmek amacıyla siyasi adaylar seçmen tercihi bakımından önemli faktörler arasında gösterilmektedir. Geleceğe yönelik seçmen tercihleri arasında siyasi aktörler ve adayların nitelikleri ön plana çıkmaktadır. Bunun sebepleri arasında siyasi partilerin benzeşmesi (programı, stratejileri, ideolojileri ve söylemleri) adaylarda aranan nitelikler ve imajlarının farklılıkları önem arz eder duruma çıkmaktadır (Canöz, 2010, s. 97). Siyaset ortamında siyasal partilerden çok siyasi partilerin yaşadıkları çevreden çıkardığı aday gündeme gelebilmektedir. Yine seçmenler tercih etmek istedikleri adaylarda kendisine yakınlığı, tanınmışlık, kişilik özelliği, hesap verme sorumluluğuna sahip olup olmadığı, ulaşılabilir ve geçmiş gibi özelliklerine göre değerlendirmektedir (Gündüz ve Demirtaş, 2019, s. 1062). Seçmenler bunların dışında adaylarda aradığı özellikler arasında cinsiyeti, sosyal statüsü ve etnik kökeni gibi etkenlere önem vermektedir. Seçmenler, desteklediği partinin siyasi ideolojisinden ve tutumundan farklı değer taşıyan adayları dikkate alıp destekleyerek oy verebilmektedir (Aydın, 2011, s. 53). Siyasi partiler, yönetim gücünü elde etmek için seçmenlerle başarılı bir iletişim kurmasının yanında, doğru adayı belirlemede adayın dürüstlük, adil ve güvenilir karakteristik nitelikleri öncelenmesine önem vermelidir (Gündüz ve Demirtaş, 2019, s. 1063).

2.3.10. Medya ve Propaganda Faktörü

Siyasi propagandalar, seçmene ulaşma ve fazla oy almak amacıyla siyasi partilerin kendilerini seçmene ifade etme yöntemleri arasındadır. Propaganda ve medya araçları seçmenlerin siyasi aktörleri belirlenmesinde önemli etkidir. Araştırmalarda propaganda seçmenlerin yönlendirilmesinde ve değişebilmesine imkân tanıyabilen araçlardır (Özsoy, 2009, s. 71). Günümüzde bireylerin yaşantısında aktif bir şekilde medya araçları hemen her evde bulunması nedeniyle başarılı siyasal alanda önemli bir işlevi bulunmaktadır. Medya araçları, seçmenlerin

siyasal bilgi edinmesinde, davranışlarında ve karar verme aşamasında sorumluluk taşımaktadır (Turan, 2017, s. 232). Seçmenler özellikle gazetelerden, televizyondaki tartışmalardan ve televizyon haberlerinden çoğu siyasi gelişmeye ve adaylar ve adayların niteliklerine yönelik farkındalık sahip olmaktadır. Siyasal propagandaların hedefi doğrudan seçmenlerdir. Tek başına bireylerde siyasal propagandanın amacına ulaşması açısından bir anlam ifade etmeyebilir. Propagandalar ve medya araçları seçmen bilim camiası tarafınca farklı görüşlerle bireyler üstünde birden çok etki yaratabilmektedir. Bilimsel olarak yapılan araştırmalarda medyanın kampanya politikalarını ve taktiklerini fazla ön plana çıkarması birtakım seçmen bireylerin daha alaycı hale gelmesine ve oy kullanma olasılığının düşmesine neden olduğu savunulmaktadır (Weaver, 1996, s. 38).

Propaganda ve medya etkeninin seçmen kişinin tercihi ne düzeyde etki edeceği bazı faktörlerle ilgilidir. Bu faktörler, kişinin yaşamını sürdürdüğü çevrenin demokratik yapısı, kişinin sosyo-psikolojik nitelikleri, medya araçlarını kullanma sıklığı, kişinin bilgi edindiği medya unsurlarının güvenilirliği biçiminde listelenebilmektedir. (Turan, 2017, s. 234). Propagandalar, seçmen bireyleri hedef alıyor olsalar da bireylerin oluşturduğu kitlelerin ortak siyasi değeri ve tutumları dikkate alarak yürütülmektedir (İnceoğlu, 1985, s. 73).

Siyasal partiler ve siyasal adaylar bakımından siyasal propagandalar, seçmenlerle ve toplumla etkileşimini sağlayan önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu aracın hedef kitlesi olan seçmenlerin siyasal tutum ve kararını etkilemek için amacına uygun şekilde siyasal katılmaya yöneltmektir (Topbaş, 2003, s. 95). Siyasal partiler ve siyasi aktörler bu amaçla siyasal propaganda aracı olarak seçim kampanyaları, kitle iletişim araçları ve parti toplantıları kullanılmaktadır (Eke ve Baltacı, 2012). Seçim kampanyalar sırasında siyasal partiler ve adaylar, projelerini, siyasi tutumlarını, görüşlerini ve hedeflerini seçmenlere bilgi aktarmaya ve aralarında bağ kurarak büyük kitleleri etkilemeyi amaçlamaktadır (Eke ve Baltacı, 2012). Siyasi kampanyaların, seçmeni etkilemenin dışında farklı hedefleri bulunmaktadır. Siyasal kampanyalar partinin üye ve destekleyenlerin rahatlatılmasında, partiye şüphe ile bakan seçmenlerin şüphelerinin giderilmesi yer almaktadır. Yine siyasal kampanyalar, kararsız seçmenleri ikna etmekte, toplumda konumlanmış alt grupların etkilenmesi, siyasal rakip partilere karşı avantaj sağlamak ve toplumda etkin olan kanaat önderlerini etkileme siyasal araç olarak kullanılmaktadır (Topbaş, 2003, s. 96).

Siyasal kampanyaların hedefi olarak sadece seçmenleri etkileme amacını taşımadığı görülmektedir. Siyasi partiler ve adayları toplumun her kesimine siyasal kampanyalar vasıtasıyla bilgi aktarma yolu olarak önemli bir yer tutmaktadır. Seçmenler siyasal kampanyalar

sayesinde ülkenin içinde bulunduğu siyasi gündemi ve ekonomik koşulları konusunda bilgiye sahip olabilmektedir (Sitembölükbaşı, 2001). Siyasal partiler ve adaylar tarafından yürütülen siyasi kampanyalar için çok geniş yelpazede araçlar olan televizyon, radyo, internet, gazete, dergi, afiş, broşür ve reklam panoları kullanılmaktadır (Kalender, 2003, s. 32). Temel amacı seçmen ilgi ve alışkanlığına göre seçmenler üzerinde farklı etkiler bırakmaktır. Dijital dönüşüm ve teknolojiye ilişkin iletişim araçlarında değişim yaşanmasıyla, anlık etkileşim ve iletişim imkânları mümkün hale gelmiştir (Tüylüoğlu, 2024, s. 6). Bu kitle iletişim araçlarındaki değişim hem siyasi partiler hem de seçmenler tarafından günümüzde etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Siyasi partilerin ve adayların siyasi propagandalarının amacına ulaşmasında hedef alınan kitlenin yoğun olarak kullanmış olduğu kitle iletişim araçlarını seçmeleri kritik önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIM VE OY VERME DAVRANIŞI

3.1. Tarihsel Süreç

Türkiye’deki siyasal yaşamın ve seçimlerin tarihi Osmanlı döneminin son zamanlarına dayanmakta ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması sonrasında değişimler geçirerek günümüze kadar gelmiştir.

3.1.1. Osmanlı Dönemi

XIX. asır Osmanlı Devleti’nin oldukça zor yıllar geçirdiği zamanlardır. III. Selim’den itibaren devletin yeniden yapılandırması üzerinde durulmuştur. (Alkan, 1999, s. 48). Bu dönemde idare, mali ve askeriye’nin yeniden düzenlenmesi yaşamsal gereklilik hali almıştır. Osmanlı Devleti varlık mücadelesi için modernleşme yönünde ordudan başlanarak daha sonra yönetim sistemi (mali ve idari) ele alınmıştır (Karta, 2014, s. 29).

Tanzimat Döneminde devletin kurtuluşu için, Osmanlı Devleti yöneticileri, halkın isteklerini göz önünde tutan ve ciddiye alan etkin bir yönetim kurmak gerekliliği görülmüştür. Bu dönemde Tanzimat Fermanı belgesi, bu amaçla 3 Kasım 1839’da ilan edilmiştir. Devlet, etkin vergi toplanması amacıyla taşralarda Muhassıl Meclisi (Meclis-i Muhassılın) adı ile yerel kurumlar oluşturuldu ve Osmanlı toplumu bu dönemde ilk kez seçimle tanışmıştır (Alkan, 1999, s. 48). Bu meclise üye olmak için adaylar ve üyeleri seçeceklerde bazı koşullar aranmıştır. Adayların ve seçmenlerin erkek olmaları, yörenin akıllı, sözden anlar, emlak sahibi, namuslu ve muteber kişilerinden olma koşulu taşımaktadır. Seçmenlerin bir listesi oluşturuluyor, adaylar adlarını mahkemeye yazdırıyor ve sonrasında seçmenlerin oylarına başvuruluyordu. Seçmenlerin karşısına gelen adayın seçilmesini isteyenlerin ve istemeyenlerin farklı taraflarda toplanılması

istenmekte ve sayılmaları sonucu üye seçimi yapılmaktadır. Eşitlik durumunda kura çekimi yapılmaktaydı (Ortaylı, 1995, s. 284).

Tanzimat'la başlayan yönetim sistemindeki değişimlerden birisi de vilayet sisteminin yeniden düzenlenmesine yönelik reform girişimidir. 1864 yılında Tuna vilayetinde Mithat Paşa tarafından bir uygulama başlatılmıştır (Alkan, 1999, s. 49). Uygulamayla vilayet, liva, kaza ve nahiye idare meclisleri kurulmuş ve 1871 yılında bu uygulama tüm ülkeye yaygınlaştırılmıştır (Ortaylı, 1995, s. 284). Oluşturulan bu meclisler, yapılan ilk genel seçimlerde gündeme gelmiş ve üyelerin bir bölümü ilk Osmanlı parlamentosunun mebusları olmuşlardır.

Türkiye'nin ilk anayasası, iç ve dış gelişmeler çerçevesinde hazırlanmış 1876 yılında Kanun-i Esasi adı ile ilan edilmiş ve Osmanlı Devleti'nde I. Meşrutiyet dönemi başlamıştır. Kanun-i Esasi'de, Meclis-i Umumi olarak anılan ilk parlamento Heyet-i Mebusan ve Heyet-i Ayan olarak iki kanattan oluşmuştur (Alkan, 1999, s. 49). Heyet-i Mebusan üyeleri için seçim yapılması öngörülmüş fakat zaman darlığı nedeniyle seçim kanunu çıkarılamamış ve ilk parlamento seçimleri için geçici yönetmelik hazırlanmıştır (Kızıltan, 2006, s. 258). Yönetmelikte seçilebilmek ve seçmek için erkek olunması, Türkçe bilme şartı, ahlak sahibi ve itimada layık olmak, 25 yaşın üzerinde ve emlak sahibi olunması gerekmiştir. Seçimlerde İstanbul ve taşra için ayrı bir düzenleme yapılmıştır. İstanbul'un başkent olması nedeniyle burada doğanlar vergiden ve askerlikten muaf tutulmuştur. İstanbul için yapılan seçim düzenlemesinde 10 mebus seçileceği belirtilmiş ve 20 bölge tarihinde ilk defa seçimle tanışmıştır. Ancak taşrada doğrudan seçim yapılamamıştır. Hazırlanan seçim yönetmenliğinde il genel meclislerindeki üyeler, ikinci seçmen (müntehib-i sani) sayılmış ve mebuslar seçmiştir (Alkan, 1999, s. 49). Seçimlerde uygulama iki dereceli ve basit çoğunluk seçim sistemi şeklinde olmuştur. Seçimler sonucunda Türkiye'nin ilk parlamentosu Dolmabahçe Sarayı'nda II. Abdülhamid'in huzurunda yapılan törenle 19 Mart 1877 'de açılmış ancak 28 Haziran 1877'de Osmanlı-Rus Savaşı bahanesi ile ilk meclis dağıtılmıştır (Kızıltan, 2006, s. 262). Eleştirilerden rahatsızlık duyan II. Abdülhamid, anayasayı askıya almış ve ikinci meclisi tatil etmiş ve sonra tehir etmiştir. İkinci meclisin önemli başarısı seçim yasası yapmış ancak uygulaması II. Meşrutiyet döneminde olmuştur. Bu yasada bazı değişiklikler yapılmış ve 1943 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Alkan, 1999, s. 49).

Anayasa, 23 Temmuz 1908'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin artan faaliyetleri sonucu yeniden yürürlüğe sokulmuş ve II. Meşrutiyet yeniden ilan edilmiştir. Aynı yıl Kasım ve Aralık aylarında Mebusan Meclisi seçimlerinin yapılması kararlaştırılmıştır (Alkan, 1999, s. 50). Adaylar tek tek seçmenlerin karşısına çıkarak, adayın seçilmesini isteyenlerin ve istemeyenlerin

tarafra ayrılmadı sağlanmış ve isteyenlerin çok olduğu aday seilmıştir. Seçimler, iki dereceli olarak 1877 Meclisi'nde yapılan İntihab-ı Mebusan Kanunu'na göre yapılmıştır. Seçme ve seçilme yaşı 25 olarak belirlenmiş ve devlete vergi vermek koşulu getirilmiştir. Yapılan seçimler sonucunda 17 Aralık 1908'de İstanbul'da II. Meşrutiyet'in ilk parlamentosu toplanmıştır (Okur, 1999, s. 228).

II. Meşrutiyet'in ilanı sonrası Türkiye'nin ilk çok partili siyasi yaşam deneyimi başlamıştır. Seçimler yapıldıktan üç yıl sonra İstanbul mebusluğundaki boşalma sonrası 11 Aralık 1911'de ilk ara seçim yapılmıştır (Okur, 1999, s. 229). Yapılan seçimde İttihat ve Terakki Cemiyeti, Dahiliye Nazırı Memduh Beyi ve dönemin muhalefette bulunan partisi Hürriyet ve İtilaf Fırkası Tahir Hayrettin Beyi aday göstermiş, İttihatçıların adayı, İtilafçıların adayı tek bir oy farkla seçimi kazanmıştır (Haytoğlu, 1997, s.47). İttihat ve Terakki' ye yönelik muhalefetin artması İttihatçılar tarafından yaratılmış baskı ve korku ortamında 1912 yılındaki Meşrutiyet'in ikinci genel seçimleri yapılmıştır (Alkan, 1999, s. 50). Oy kullanmaya gidenler sandık başında İttihatçıların fiili saldırıları ve baskıları ile karşılaşmıştır. İttihatçılar devlet olanaklarını kullanarak oyların muhalefete gitmesini engellemişlerdir. Seçim sırasında askeri ve sivil devlet memurları seçime müdahale etmiş ve başkalarının adına oy kullanmak, oy sayımı sırasında hile yapmak gibi yolsuzluklar da seçimlerin sonucuna gölge dşrmştir (Haytoğlu, 1997, s.47: Alkan, 1999, s. 50). Hatta başkalarının adına oy kullanma ve oy sayımında hile yaparak yapılan seçimlere gölge dşrlmştir. Yapılan bu seçimlere dönemin muhalifleri "dayaklı seçim" ya da "sopalı seçim" ismi verilmiştir. İkinci seçim sonucu İttihatçılar 270, muhalifler 15 mebus kazanmıştır. İttihatçılar, "Bab-ı Ali" baskını olarak bilinen darbeden sonra hkmette hâkim duruma geçmiş ve İttihat ve Terakki, tek-parti rejimi kurmuştur (Haytoğlu, 1997, s.47). 1914 Nisan ayında, yapılan genel seçimlerde parlamento tamamına yakını İttihatçı adaylardan oluşmuştur (Alkan, 1999, s. 50). Yapılan bu seçimler öncesi seçim yasasında yapılan önemli değişiklikle, ordu mensupları askerlik hizmetinde bulundukları süre içinde seçmen (birinci ve ikinci) olamayacakları hükmü getirilmiştir. Bu meclis, I. Dünya Savaşı bitiminde imzalanan Mondros Mütarekesi sonrası 20 Aralık 1918'de feshedilmiştir (Alkan, 1999, s. 50).

Osmanlı döneminde yapılan son genel seçim Aralık 1919'da yapılmıştır. Seçimleri, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderlik ettiği Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin adayları büyük bir çoğunlukla kazanmış ve yine bu seçimde Numan Usta ilk sosyalist mebus olarak parlamento ya girmiştir (Alkan, 1999, s. 50). Kurtuluş Savaşının başlamasına öncülük eden Anadolu hareketini bu meclis desteklemiştir. Günümüz Türkiye'sinin sınırlarını çizen Misak-ı Milli (Ulusal Ant) olarak adlandırılan belge bu meclis tarafından 28 Ocak 1920'de kabul

etmiştir (Haytoğlu, 1997, s. 47). İstanbul'un işgal edildiği 16 Mart 1920 günü mebusların bazıları tutuklanmış ve Malta Adası'na sürgüne gönderilmiştir. Meclis-i Mebusan 18 Mart 1920'de son toplantısını yapmış ve 5 Nisan 1920'de de kürsüye siyah bir bez örtülerek Osmanlı parlamentosu fiilen tarihe karışmıştır (Alkan, 1999, s. 51).

3.1.2. Erken Cumhuriyet Dönemi

İstanbul'un işgali sonrası Mebusan Meclisi kapatılmış, Müdafaa-i Hukuk hareketinin yürütme organı olan Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal Paşa 19 Mart 1920'de bir seçim bildirisi yayınlamıştır (Haytoğlu, 1997, s.47). Bildirgede Mebusan Meclisi'nin Anadolu'nun emin bir yeri olan Ankara'da toplanması ve olağanüstü yetkilerle donatılacağı bildirilmiştir (Alkan, 1999, s. 51). Kurulacak olan Büyük Millet Meclisi'nin üyesi olarak son Osmanlı Meclisi'nin mebusları Ankara'ya davet edilmiş ve aynı zamanda her ilden 5 temsilci gönderilmek üzere seçim yapılması kararlaştırılmıştır. Böylece Birinci Büyük Millet Meclisi, tarihte ender görülen bir şekilde iki farklı seçimle oluşan parlamentosunu oluşturmuştur. Bu Meclisle, Ulusal Kurtuluş Savaşını kazanmış, Lozan Konferansı görüşmelerini başlatmış, saltanatı kaldırmış ve Cumhuriyet'i müjdelemiştir. Bu Meclis Cumhuriyet'in ilk anayasası olan Teşkilat-ı Esasiye Kanununu kabul etmiş ve bu Anayasa'da seçimlerin iki yılda bir yapılması öngörülmüştür (Alkan, 1999, s. 51).

Lozan görüşmelerinin son aşamasında Meclis içinde güçlenen muhalefet Lozan Anlaşması'nın yapılmasına karşı çıkmıştır. Anlaşma'nın imzalanmasının tehlikeye girdiğini gören Gazi Mustafa Kemal, seçimlere gidilmesine karar vermiştir. Seçime gidilmeden 3 Nisan 1923'te seçim yasası üzerinde değişikliğe gidilmiş, 50.000 erkek başına bir mebus seçimi 20.000 olarak değiştirilmiş, seçmen yaşı 18'e indirilmiş ve vergi vermek zorunluluğu kaldırılmıştır.

Birinci Meclis'te iki grup (Müdafaa-i Hukuk ve muhalif) bulunmaktaydı (Alkan, 1999, s. 51). Muhalif grup seçimlerden önce seçim yasasında değişiklik yaparak Mustafa Kemal Paşa'nın seçilmesini imkânsız kılmak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Muhalif grup, seçim kararını protesto ederek seçime katılmamıştır. Seçimler öncesi Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Halk Fırkası adını almıştır (Haytoğlu, 1997, s.47). Seçimler 28 Haziran 1923'te yapılmış, 23 Temmuz 1923'te Lozan Anlaşması onaylanmış, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiş ve oybirliği ile Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa, Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu yapmış ve bu anayasa 1960 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Alkan, 1999, s. 52). Üçüncü dönem Büyük Millet Meclisi için, ikinci seçmenlerin seçimi 20 Temmuz 1927'de başlamış ve Mebus seçimi 1 Eylül 1927'de yapılmıştır. 16 Haziran 1927 tarihli yasa değişikliği ile ordu mensuplarının aday olmadan önce ordudan istifa etmeleri veya emekli (Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa ve Kazım Karabekir Paşa) olmaları şartı getirilmiştir (Alkan, 1999, s. 52).

Tek parti döneminde, çok partili siyasal yaşam deneme girişimi iki defa yaşanmıştır. İlk olarak 1924 yılındaki Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ancak seçimlere katılamamıştır (Alkan, 1999, s. 52; Ertem, 2010, s. 85). İkinci olarak Atatürk'ün emriyle Fethi Okyar liderliğinde 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası'yla yaşanmış ve 1930 yılında yapılan belediye seçimlerine katılan Serbest Cumhuriyet Fırkası kısa süre sonra kapatılmış ve genel seçimlere katılmamıştır (Haytoğlu, 1997, s.48; Ertem, 2010, s. 85). 1931 yılında yapılan üçüncü genel seçimler sonucu, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) adayları ve bağımsız millet vekilleri adaylarından oluşmuştur. Kadınlar ilk kez 1930 yılında yapılan yerel seçimlerde oy kullanmış, 1934 yılında seçim yasasında yapılan değişikliklerle, seçme ve seçilebilme hakkına sahip olmuş ve 1935'te yapılan genel seçimlere katılmıştır (Alkan, 1999, s. 52) Seçim öncesi seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır. Kısa sürede kullanılsa da milletvekiline *saylav*, Meclis'e de *kamutay* denilmiştir. Mebus seçimi ise 8 Şubat 1935'te yapılmış ve toplam 415 millet vekili seçilmiştir. İlk kez seçimde gayrimüslim vatandaşlar Meclis'e girmiştir.

Ülke 1938 yılında Cumhuriyet'in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü kaybetmiş ve İsmet İnönü'yü Cumhurbaşkanlığı'na seçmiştir. TBMM'ni oluşturacak seçim 26 Mart 1939'da yapılmıştır. Beşinci Meclis'teki kadın milletvekili sayısı 8'den bu seçimlerde (Altıncı Meclis'te) 13'e çıkmıştır. 29 Mayıs 1939'da Ankara'da yapılan ve 28 Şubat 1943 yılında yapılan genel seçimlerde CHP tek parti olarak katılmıştır. Ancak illerdeki adayların sayısı arttırılarak seçmene bunlardan birini tercih etme olanağı tanınmış ve bu nedenle 458 milletvekilliği için 530 aday gösterilmiştir (Alkan, 1999, s. 53).

Türkiye'de, çok partili döneme geçinceye kadar genel seçimler dört yılda bir ve iki dereceli olarak yapılmıştır. Tek parti döneminde, siyasal kültürün önemli parçası olan seçimlere katılımı yaygınlaştırmak ve kurumsallaştırmak için çalışılmıştır. 1927'de seçimlerinde katılım oranı %20 ile oldukça düşük kalmıştır (Alkan, 1999, s. 53). 1931 seçimlerinden başlayarak seçime katılımı arttırmak için propaganda faaliyetleri artmıştır. Seçime katılımı özendirmek için basından yararlanılmış, sinemalarda kısa filmler gösterilmiş, radyodan konuşmalar yapılmıştır. Yine bu dönemlerde seçim zamanlarında kentler süslenmiş ve propaganda afişleri

duvarlara asılmıştır. 1943 yılı seçimlerinde propaganda amaçlı plaklar hazırlanmış ve belediye hoparlörlerinden vatandaşlara dinletilmiştir.

3.1.3. Çok Partili Dönem

Türkiye’de gerçek anlamda çok partili hayata geçiş İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra olmuştur. Çok partili siyasal yaşamın ilk partisi, 1945 yılında Nuri Demirağ’ın kurduğu Milli Kalkınma Partisi olmuştur. 1945 yılında mecliste görüşülen Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, CHP içinde ayrılığa neden olmuştur. CHP, parti grubuna tarihe dörtlü karar adı ile geçen bir önerge (Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü tarafından) vermiştir (Haytoğlu, 1997, s.47). Bu dört isim 7 Ocak 1946’da Demokrat Parti’yi (DP) kurmuştur (Alkan, 1999, s. 53).

Çok partili dönemin ilk seçimi 21 Temmuz 1946’da yapılmıştır (Nergiz, 2020, s. 476). Seçimler yapılmadan önce 6 Haziran 1946’da yeni bir seçim kanunu kabul edilmiştir. Bu kanuna göre seçimler tek dereceli ve yine çoğunluk esasına göre yapılacaktır. 1876 yılında Türk siyasal yaşamına giren iki dereceli seçim sistemi terk edilmiştir. 1946 yılında yapılan ilk çok partili seçimle büyük bir heyecan içerisinde yapılmış ve yoğun bir siyasal rekabet yaşanmıştır. (Alkan, 1999, s. 53). Seçimlere DP hazır olmasa da 465 milletvekilliğine 273 aday çıkarmış, 62’si seçilmiştir. DP’nin seçim öncesi ve seçim sonrası en çok eleştirdiği konu, seçim yasasında bulunan antidemokratik hükümlerdir (Alkan, 1999, s. 54). Seçimlerin ardından DP usulsüzlük yapıldığını öne sürmüş ve seçim sonuçlarına itirazda bulunsa da bir sonuç elde edememiştir. Bu usulsüzlüklerin sonucunda bu seçimlere “hileli seçimler” olarak anılmıştır (Nergiz, 2020, s. 476). Bu gerilim ortamı sonbaharda yapılan il genel meclisi üyelik seçimi sırasında tırmanış göstermiştir. CHP hükümeti, DP’yi gayri meşru ilan etme noktasına gelmiş ve bu krizi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 12 Temmuz 1947’de, “12 Temmuz Beyannamesi” olarak anılan bildiriye yayınlamış, seçimle oluşan parlamentodaki muhalefet partisi olan DP’nin meşru olduğu ısrarla belirtilmiştir (Alkan, 1999, s. 54).

16 Şubat 1950’de 1950 seçimleri öncesi Şemsettin Günaltay hükümeti, muhalefetteki DP’nin eleştirini dikkate almış ve gerçekten demokratik olan seçim yasası hazırlanmıştır. Yasada, seçimler tek dereceli, genel, eşit, gizli oy ve açık tasnif esasına göre yapılacağı bulunmaktaydı. Yine seçimler sırasında propaganda serbest bırakılmış ve yargı güvencesi verilmiştir. 14 Mayıs 1950’de yapılan genel seçimler sonucunda DP, 487 milletvekilliğinden 408’ini, CHP 69’unu, Millet Partisi 1’ini ve Bağımsızlar ise 9’unu kazanmıştır (Nergiz, 2020, s. 476). Türkiye’de ilk kez iktidar değişiyor, barışçıl bir ortamda, seçimle gerçekleşmiş ve çok partili siyasal hayat yeni

bir boyut kazanmıştır. Meclis başkanı Refik Koraltan ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar seçilmiştir. Hükümet, Adnan Menderes'in başbakanlığında kurulmuştur (Alkan, 1999, s. 48-61).

DP ekonomideki gelişme ve seçim sistemi sayesinde 1954 yılında yapılan seçimlerde başarı göstererek, %57'ye yakın oy alarak milletvekilliklerinin %93'ünü (490), CHP oyların %35'ini alarak milletvekilliğinin %6'sını (30) almıştır. Seçimlerin üçüncü partisi olan Köylü Partisi 5 ve bağımsızlar ise 10 milletvekili kazanmıştır (Alkan, 1999, s. 54; Nergiz, 2020, s. 477). Parlamento aritmetiği, DP'yi demokratik değişimleri bir kenara bırakarak muhalefete, basına, aydınlara karşı baskıya ve otoriter bir yönetime yöneltmiştir. Bu seçim sonrası oylarını muhalefete vermiş olan bazı iller ilçeye dönüştürülürken bazı illerde bölünmüştür. Bu seçimlerde Cumhuriyetçi Millet Partisi Kırşehir'de oyların %44,3'ünü almış ve bunun sonucunda 48 saat içinde çıkarılan bir kanunla "ilçe" haline getirilmiştir (Alkan, 1999, s. 55). Aynı seçimde CHP'ye oy veren Malatya ikiye bölünmüş ve Adıyaman ili oluşturulmuştur.

DP için sonun başlangıcı, 1954 yılından itibaren yaşanan ekonomik sıkıntılardır. Tarımsal üretim gerilemeye başlamış, aynı zamanda Kore Savaşı bitimi sonrası dünya piyasalarındaki tarımsal ürün talebi azalmıştır. Tarımsal malların dünya piyasalarındaki fiyatları hızla düşerken, Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) devreye sokularak buğday yüksek fiyatlardan alınmıştır. Dış kredi arayışı başlamış ve hükümetin başvurması üzerine ilk kez IMF heyeti Ankara'ya gelmiştir. Ekonomik sıkıntı, beraberinde siyasal gerginliğe neden olmuş, siyasal ve toplumsal muhalefet güçlenmiştir. Bu dönemde ekonomik önlemler ertelenmiş ve seçim tarihi bir yıl erkene çekilmiştir. Seçimlerde partilerin ittifak yapmasın önüne geçmek için değişiklikler yapılmıştır. Yine seçim tarihinden 6 ay önce partisinden ayrılmamış olanların, başka bir partilerden aday olamayacağı hükmü getirilmiştir. Bu kararın hedefi DP'den ayrılan Mehmet Fuad Köprülü olmuştur.

27 Ekim 1957 seçimi sonucunda DP oyların %47'sini almasına rağmen önceki seçime göre oy oranı azalmış fakat seçim sistemi sayesinde 419 milletvekili çıkarmıştır (Nergiz, 2020, s. 476). Bu dönem süresince seçimlerde uygulanan basit çoğunluk sistemi nedeniyle seçmen tercihinin parlamentoya yansımaları önlenmiştir. Bu sayede DP aldığı oyun üzerinde temsilci elde etmiş ve bu durum siyasal gerilimin kaynaklarından birisi olmuştur (Nergiz, 2020, s. 477). Seçim sonrası 4 Ağustos 1958 tarihinde istikrar paketi açıklanmış, devlet harcamaları kısılmış, Kamu iktisadi teşebbüsü (KİT) ürünlerine zam yapılmış ve dolar kuru %300'lük bir artış göstererek 9 liraya çıkmıştır. Yine bu dönemde DP tarafından 18 Nisan 1960'ta 15 üyeli Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Komisyonu kurulmuştur. Kurulan komisyon olağanüstü yetkilendirilmiş,

amacı muhalefet ve basının faaliyetlerinin tahkik edilmesidir (Alkan, 1999, s. 55). Bunun sonucunda Türkiye’de ilk darbe 27 Mayıs 1960’ta gerçekleşmiştir.

Darbe sonrası kurucu meclisin hazırladığı yeni anayasa, Türkiye’nin gördüğü en demokratik, liberal ve özgürlükçü anayasa olarak kabul edilmektedir. Yine bu dönemde 26 Nisan 1961’de seçim sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Seçmen yaşı 21 olmuş ve seçimlere yargı denetimi getirilmiştir. Yeni anayasa ile seçimlerin adil olması açısından ve iktidardaki siyasal partinin müdahalesini için seçimler öncesi adalet, içişleri ve ulaştırma bakanları görevden çekilmesi hükmü konulmuştur. Getirilen yeniliklerden bir diğeri de D’Hondt seçim sisteminin benimsenmesidir (Alkan, 1999, s. 56). Ayrıca seçimlerde adayların, partilerin yerel örgütlerince saptanması, parti genel merkezi tarafından ise ancak %10 oranında bir hakka sahip olması öngörülmüştür. Senato seçimlerinde ise çoğunluk sistemi benimsenmiştir. Darbe sonrasında 15 Ekim 1961’de yapılan ilk seçimlere CHP 173, Adalet Partisi (AP) 158, Yeni Türkiye Partisi 65 ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 54 milletvekili çıkarmıştır (Alkan, 1999, s. 56). Seçim sonucunda bir partinin tek başına iktidar olmasına imkân vermemiştir. Bu dönemde Türkiye koalisyonlarla ilk olarak tanışmış ve 1961-1965 yılları içerisinde dört farklı koalisyon kurulmuştur.

1965 yılında ilk kez Siyasal Partiler Yasası genel seçimler öncesi çıkarılmıştır. Bu değişikliklerle Türkiye’de ilk olarak nispi temsil sistemine ekleme yapılarak milli bakiye (ulusal artık) seçim sistemi uygulanmıştır. Bu uygulama küçük partilerin parlamentoda temsil edilmesini olanaklı kılmıştır. Uygulama her bir oyun hesaba katılması amacını taşımış seçim çevrelerinde değerlendirmemiş oyların ulusal seçim çevresinde birleştirilmesi öngörülmüştür (Koç, 2017, s. 42). Bu sistem ile Türkiye siyasal tarihinde sosyalist bir parti olan Türkiye İşçi Partisi parlamentoya 14 milletvekili göndermiştir. 10 Ekim 1965’te yapılan seçimlerde Milli bakiye sistemi partilerin çoğunluğu elde etmesi ihtimalini azaltmış olsada AP çoğunluğu sağlamıştır. AP hükümeti, 1969 seçimleri öncesi 1968’de hazırladığı seçim yasası ile barajlı D’Hondt sistemini getirmiştir. Bu yasanın baraj hükmü, Anayasa Mahkemesi tarafından “eşitlik” ilkesine aykırılık gerekçesiyle iptal edilmiş ve yeniden basit D’Hondt sistemine dönmüştür (Özbudun, 1995, s. 530). Seçimler 12 Ekim 1969’da nispi temsil esası ile yapılmış ve AP tek başına oyların %47’sini almış ve 256 milletvekili çıkararak iktidara gelmiştir (Alkan, 1999, s. 57).

Ordu, 12 Mart’ta hükümete muhtıra vermiş ve Türkiye bu kez “kısmi” askeri müdahale ile tanışmıştır (Ertem, 2018, s. 659). Darbe sonrası anayasa değişikliği yapılmış, TRT ve üniversite özerkliği kaldırılmıştır. 12 Mart olayı sonrası İnönü, “tarafsız hükümet” in kurulmasını desteklemiş, seçimlerin 14 Ekim 1973 tarihinde yapılması kararlaştırılmış ve seçimlerde ilk

olarak birleşik oy pusulası kullanılmıştır (Ertem, 2018, s. 661). Daimî seçmen kütüklerinin yazımı ilk olarak bu seçimler öncesi gerçekleştirilmiştir. Seçimlerden CHP birinci parti olarak çıkmış ancak çoğunluğu sağlayamamış bu nedenle CHP-MSP koalisyonu kurulmuş olsada kısa sürmüştür (Sabuncu, 2006, s. 194). Yine bu dönemde Türkiye’de Milliyetçi Cephe Hükümetleri (MC) kurulmuştur. 1977 seçimleri sonucunda (AP 189, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) 3, CHP 213, DP 1, MHP 16, MSP 24, bağımsızlar 4 milletvekili) kazanmış ve hiçbir parti çoğunluk elde edemedi (Alkan, 1999, s. 57). 1977 seçimleri sonrasında hükümet istikrarsızlıkları ve toplumsal karmaşa başlamıştır. Sağ-sol çatışmaları silahlı çatışmalara dönüşmüş, dinsel ve etnik ayrılıklar körüklenmiş ve dönemin önde gelen insanlarına (Abdi İpekçi, Gün Sazak, Nihat Erim, Kemal Türkler gibi) suikastlar yapılarak öldürülmüştür. Yine bu dönemde, ekonomik krizler, yokluklar, kuyruklar ve ikinci petrol şoku Türkiye’yi derinden etkilemiştir (Alkan, 1999, s. 58). Bu dönemde 24 Ocak kararları ekonomik bunalıma karşı çözüm olarak alınmıştır (Çetin, 2025, s. 528). 1980 yılı başlarında Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün görev süresi dolmuş ve yerine yeni cumhurbaşkanının seçilememesi darbe kaygılarını artırmıştır.

Yaşananlar gerekçe gösterilerek 12 Eylül 1980 tarihinde askeri darbe gerçekleşmiştir. Dönemin askeri rejimi, önce partilerin faaliyetlerini yasaklamış, parti liderleri tutuklamış ve bu liderleri yaşananların sorumluları ve kaynağı olarak göstermiştir (Karakoç, 2013, s. 59). Darbeden bir yıl sonrası 16 Ekim 1981’de Türkiye tarihinde ilk olarak tüm siyasi partiler temelli kapatılmıştır. Askeri rejim devlete ve topluma yön vermek amacıyla yeni bir anayasa yapımına karar vermiştir. Hazırlanan anayasa ile senato kaldırılmış, cumhurbaşkanlığı ve hükümet güçlendirilmiş, siyasi yasaklar (geçici madde ile) getirilmiştir. 7 Kasım 1982’de Anayasa, halk oyuna sunulmuş ve aynı oylamada Kenan Evren’nin Cumhurbaşkanlığı %91 oranında evet oyu olarak kabul edilmiştir. Yeni anayasa ile seçimlerin 5 yıl aralıklarla yapılması ve partilerin seçime katılabilmesi için illerin yarısında örgütlemesi hükmü getirilmiştir. Çok az sayıda partinin parlamentoya girmemesi ve tek bir partinin hükümet kurabilmesi için ülke ve yerel olarak %10 oy barajı getirilmiştir. Oy vermeyenlere ceza kuralı ve tercihli oy sistemi (yalnızca 1991 seçimlerinde uygulandı) getirilmiştir. Bu dönemde televizyon seçimlerde önemli araç olmuş ve kamuoyu yoklamaları ilk olarak bu dönemde yapılmaya başlamıştır.

24 Nisan 1983’te parti faaliyetleri serbest hale getirilmiş ancak dönemin yöneticileri az sayıda partinin kurulmasından yana tutum sergilemişlerdir. Eski partilerin devamı niteliği taşıyan partilere veto getirilmiş, 6 Kasım 1983’te seçimlere Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP), anavatan Partisi (ANAP) ve Halkçı Parti (HP) katılmıştır. Seçim sonucunda ANAP umulmadık

bir başarı göstererek %45,1 oyla 211 milletvekili, HP %30,5 oyla 117 ve MDP %23,3 oyla 71 milletvekili çıkarabilmiştir (Alkan, 1999, s. 59). Bu arada Türkiye’de “hülle partisi” adı verilen oluşumlar yaşanmıştır. Yeni anayasada milletvekillerinin parti değiştirmesi yasaklanmıştır. Buna çözüm olarak, ayrılan milletvekilleri yeni parti (hülle partisi) kurmuş daha sonra ise katılmak istedikleri parti ile birleşmiştir.

Bu süreçte her genel ve yerel seçim öncesi iktidardaki partiler lehine seçim kanunları değiştirilmiştir. 1987 yılı seçimleri öncesi milletvekili sayısı 400’den 450’ye çıkarılmış, seçmen yaşı 20’ye indirilmiştir. Siyasal yasakların kaldırılması için 6 Eylül 1987’de halk oylaması yapılmış, %50,1 evet çıkması sonucu siyasal yasaklar kaldırılmıştır. Halk oylamasının hayır oylarını yüksek olması ve hayır oylarını destekleyen iktidarda bulunan ANAP kendi yararına olacağını düşünerek 29 Kasım 1987’de erken genel seçim kararı almıştır. Seçimler 7 partinin katılımı ile gerçekleşmiş, %10 baraj nedeniyle Türkiye tarihinin en adaletsiz sonuçları alınmıştır (Alkan, 1999, s. 60). Bu seçimde ANAP %36,3 oy almış fakat 292 milletvekili çıkararak Meclis’te %65’lik bir çoğunluğa sahip olmuştur. Bu seçim döneminde itibaren televizyon konuşmaları ve reklamlar önemli bir siyasal araç haline gelmiştir. İttifaklı seçimler Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren başlamış ve bu dönemde özel televizyon ve radyoların kurulmasına izin verilmiş, bu durum seçimler üzerinde önemli sonuçlar doğurmuştur. 1992’de yapılan Anayasa değişikliği ile kapatılan partiler yeniden açılmıştır. Yine bu dönemde Cumhuriyet’in 50. Hükümeti’nin başbakanı ilk kez bir kadın (Tansu Çiller, 1993-1996) olmuştur. 1991-2002 yılları arasında yapılan seçimler sonucunda sonrası Türkiye’de hükümetler koalisyonlarla yönetilmiştir.

3.1.4. 2002 Sonrası Dönem

3 Kasım 2002 yılında yapılan genel seçimler sonrası %10 barajını aşan iki siyasi parti (AK Parti ve CHP) olmuş, AK Parti 363 milletvekili alarak tek başına iktidar olmuştur (Gökçe, vd., 2002, s. 6). 2007 yılında Ak Parti Cumhurbaşkanı 3. tur oylama ile seçmiştir. Ancak muhalefetin Meclis’teki 2/3 (367 milletvekili) çoğunluğun bulunmamasının anayasaya aykırı olduğunu öne sürerek Anayasa Mahkemesi’ne taşımıştır. Anayasa Mahkemesi’nin verdiği karar sonucu Cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçsuz kalmış ve Meclis tarafından erken genel seçim kararı alınmıştır.

22 Temmuz 2007 tarihi seçim sonucunda AK Parti tek başına iktidara gelmiş ve Abdullah Gül 28 Ağustos 2007’de Türkiye Cumhuriyeti’nin 11. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Bu olaylar sonucu 21 Ekim 2007’de Türkiye’de anayasa değişikliği referandumuna gidilmiş ve Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi ve bazı anayasa değişiklikleri halkoyuna sunulmuş ve %68,95 oy alarak kabul edilmiştir.

15 Temmuz 2016’da Türkiye Askerî Darbe Teşebbüsü yaşamış ve darbe metninde yer aldığı isimle Yurtta Sulh Konseyi olarak tanımlanmış bir grup asker tarafından Türkiye’de bir askerî darbe girişimin bulunmuştur. Bu darbe girişimi sonucunda bazı yasal düzenlemelere ve anayasa değişikliğine gidilmiştir. Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, 16 Nisan 2017 Referandumu sonucu kabul edilmiş ve 9 Temmuz 2018 tarihinden başlayarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistem kuvvetler ayrılığına dayanan ve başkanlık tipi olan hükûmet sistemidir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 8. Maddesine göre, “yürütme yetkisi ve görevi, cumhurbaşkanı tarafından, anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir”. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi ile Meclis ve Hükûmet birbirinden ayrıştırılmıştır. Bu sisteme geçmedeki temel amacın, Türkiye’de istikrarın sağlanması, yürütmenin bürokrasi üzerindeki otoritesinin kaldırılması ve erken seçim sorununu ortadan kaldırılmasıdır.

3.2. Türkiye’de Oy Verme Davranışını Etkileyen Faktörler

Türkiye, çok partili demokrasiyi Cumhuriyetin ilanı sonrasında birkaç kez denemiş ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Türkiye’de 1950’lerden sonra bu siyasal sistemi benimsemiş bir ülkedir. Türkiye’de çok partili demokratik siyasal hayat, darbe ve muhtıralar kesintiye uğramış ve bunun sonucunda dönemsel olarak koalisyon hükümetleri Türkiye siyasi hayatının yönetiminde önemli bir yer almıştır. Türkiye’de koalisyon dönemi yönetimleri sırasında istikrarsızlıklar oluşmuştur. Bu dönemdeki yönetimlerde yaşanan ekonomik krizler nedeniyle seçmenlerin oy verme davranışlarında ekonomik faktörler etkili olmuştur.

Demokrasi algısının Türkiye’de oturmaya başlamasıyla birlikte bilimsel araştırmalar 1950’li yıllar ve sonrasında artarak yaygınlaşmış ve günümüzde gelişmiş anket araştırmaları büyük bir yoğunlukla devam etmektedir. Günümüzde genellikle kapalı uçlu anket çalışmaları yürütülerek yapılmaktadır. Bu bilimsel araştırmaların konusu bölgesel ya da ulusal karşılaştırmalara imkân verebilmektedir. Bu anketler demokrasi kavramının açıklanması konusunda genelde

standartlaştırmış içerikler taşımaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda bireylerin demokrasiye yükledikleri anlam farklılıklarını anlamada ve gelişmelerin (Türkiye’de ve Dünya da) seçmen davranışları üzerine etkilerini anlamaya yönelik çalışmalar da halen devam etmektedir.

Türkiye’de seçmen davranışları incelendiğinde siyasi parti ideolojisinin seçmen davranışları üzerindeki önemli bir etkisi bulunduğu görülmektedir. Ülkemizde siyasi partiler ideolojik olarak konumlanmıştır (Atatürkçü, İslâmcı, Sosyal demokrat, Ülkücü, Muhafazakâr, Liberal, Merkez, Sağ-Sol, Aşırı Sağcı, Aşırı Solcu) ve durum seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde dolaylı etkide bulunmaktadır (Topbaş, 2003, s. 82). Yine siyasi partilerin ekonomi politikalarının, liberal, sosyal, devletçi ve yatırımcı gibi politika izlemeleri seçmen oy davranışlarını etkilediği söylenebilir. Bunların dışında siyasi partilerin, sağlık, adalet, güvenlik, eğitim ve dış politika programları seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyebilmektedir (Topbaş, 2003, s. 82). Günümüzde seçmenlerin parti ve ideolojik bağımlılığı, kendi yararına daha iyi bir alternatif olduğunu düşünmesi durumunda, parti ve ideolojik bağımlılığının öneminin azaldığı bildirilmektedir (Karagöl ve Dama, 2015, s. 3).

Seçmen davranışını anlamaya yönelik Türkiye’de yapılan çalışmalar önemli derecede artış göstermiş ve farklı perspektifteki araştırma soruları ile seçmen davranışlarının anlaşılmasına yönelim ile bu araştırma alanı zenginleştirilmiştir. Türkiye’deki seçmen tercihinin etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar ve çıkarımlar elde edilmiştir. Kalaycıoğlu (1999) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında, Türkiye’de seçmen davranışları üzerinde sosyolojik ve ekonomik faktörden ziyade ideolojinin ve kültürel faaliyetlerin etkisine bağlı olduğunu, Esmer (2002), ise önemli faktörün sol-sağ ideolojileri olduğunu ileri sürmüştür. Haydaroğlu ve Korkmaz (2020), Türkiye’deki seçmenin geçmişteki kendi ekonomik durumunu dikkate aldığını ve bu nedenle belirleyici faktörün ekonomi olduğunu belirtmektedir. Seçmen davranışını etkileyen faktörlerin ortaya konulması, siyasi partiler tarafından politik pazarlama faaliyetleri için çok fazla harcama yapılan demokrasilerde her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır (Tan ve Baydaş, 2017, s. 605). Son yıllarda özellikle illere özgü seçmen davranışlarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar artmaktadır (Coşkun ve Çetin, 2019, s. 242; Tüner, 2021 s. 12).

Türkiye sınırları içinde bulunan seçmenlerde tıpkı farklı ülke seçmenlerinde olduğu gibi birden çok araçsal ve yapısal unsurun etkisine maruz kalarak seçimlerini yapmaktadır. Türk insanın, kültürlerine ve aile yapılarına gösterdiği değer dikkate alınınca ailesel faktörlerin seçmenlerin seçimlerini oluşturmada önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Ekonomik göstergeler, çevresel unsurlar, psikolojik faktörler yine Türkiye’de seçmenlerin tercihindeki etkili unsurlardır. Sosyal bilimler incelendiğinde somut olmayan kavramların daha ön planda bulunduğu bir bilim dalı tanımı oluşturulabilir. Bu nedenle kişilerin davranış özelliklerinin değerlendirilmesi ve hesaplanması zor olmaktadır. Bu zorluğun üstesinden gelinebilmesi içinse devamlı yeni çalışmaların oluşturulması ve gelişimin gösterilmesi gereklidir (Uztuğ, 2004, s. 167).

Türkiye’deki seçmen bireylerin tercihinin karar verirken ekonomi etkenlerini ve siyasi aktörlerin bu hususta sergilediği performanslarını göz önünde bulundurduğu yapılan çoğu çalışma tarafından belirlenmiştir. Kişiler adayın eski zamanlarda ne şekil performans gösterdiğini göz önünde bulundurarak daha iyi performans sergileyen siyasi adayları desteklemektedirler. Önemli detaylardan biri ise seçmen bireylerin sadece son bir yıl içerisinde sergilenen performansı değerlendirmesidir. Bu kısa zaman seçmen bireyin yanlış tercihler yapabilmesine yol açabilmektedir (Gündem, 2017, s. 17). Söz edilen duruma ek olarak Türkiye seçmenlerinin genel ve yerel seçimlerde farklı etkenleri göz önünde bulundurarak tercihinin belirlediğidir (Doğan ve Göker, 2010, s. 162).

Son yıllarda Türkiye’de seçmenlerin tercihinin oluşturan başka bir konu ise seçimde yürütülen kampanyaların şeklidir. Seçmenler artık siyasi aktörlerden duygulara hitap eden konuşmalar yerine sorunların çözümüne yönelik konuşmalar yapılmasını arzulamaktadır. Bunun haricinde seçim kampanyasının reklama dönüştürülmemesi gerektiği görüşünü desteklemektedir. Net ve kesin konuşan siyasi aktörler seçmenler tarafından daha çok tercih edilmektedir (Karaçor ve Gözüm, 2012, s. 408).

Türkiye’deki seçmenlerin bir diğer özelliğide adaylar ve siyasi liderlerdir. Özellikle yerel ve genel seçimlerde tercih yapacak seçmenler bakımından aday etkeni ve siyasi liderlerin özelliklerine büyük önem verilmektedir. Bu durum bölgesel farklılık gösterebilmektedir (Akın, 2012, s. 161). Seçmenin tercihinin oluştururken bölgesellik ve mekansallık faktörlerine de fazla dikkat ettiği anlaşılmıştır (Akın, 2012, s. 161). Seçmen kişiler destekleyeceği partiye karar verirken yaşamını sürdürdüğü çevrenin geneliyle büyük ölçüde uyum içerisinde olabilmektedir.

Türkiye’deki seçmenlerin tercihinin belirlerken hangi faktörlerden etkilendiği ve seçmenlerin davranış özelliklerini anlamak için yapılmış olan araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Seçmenler tarafından hangi faktörlerin önemsendiğinin fark edilmesi bakımından daha fazla araştırmanın literatüre eklenmesi gereklidir. Türkiye’de yapılan bu

alışmalar değerlendirildiğinde dünyanın geneliyle karşılaştırıldığında seçmen tercihine etki eden faktörlerin çok farklılık göstermediği ve büyük oranda benzeştiği gözlenmektedir.

3.3. Aksaray’da Siyasal Katılım ve Siyasal Tercihler

Aksaray 1933 ncesi il iken bu tarihten itibaren ile yapılmıştır. Dönemin ANAP hükümeti tarafında 15 Haziran 1989 tarih ve 3578 sayılı yasa ile Niğde ilinden ayrılarak yeniden il yapılmıştır. Bu tarihten sonra yapılan seçimlere il statüsünde katılmıştır. 20 Ekim 1991 yılında yapılan genel seçimler sonucunda DYP 2 ve Refah Partisi (RP) 1 milletvekili çıkarmıştır. 24 Aralık 1995 yılında yapılan genel seçimler sonucunda RP 2, DYP 1 ve ANAP 1 milletvekili çıkarmıştır. 18 Nisan 1999 yılında yapılan genel seçimlerde de MHP 2, Fazilet Partisi (FP) 1 ve DYP 1 milletvekili çıkarmıştır.

3 Kasım 2002 yılında yapılan genel seçimler sonucu AK Parti 4 milletvekili çıkarmıştır. 22 Temmuz 2007 yılında yapılan genel seçimlerde ise AK Parti 4 ve MHP 1 milletvekili çıkarmıştır. 12 Haziran 2011 yılında yapılan genel seçimleri sonucunda AK Parti 3 milletvekili çıkarmıştır. 7 Haziran 2015 yılında yapılan genel seçimleri sonucunda AK Parti 2 ve MHP 1 milletvekili çıkarmıştır. 1 Kasım 2015 yılında yapılan genel seçimleri sonucunda AK Parti 3 milletvekili çıkarmıştır.

24 Haziran 2018 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan ilin %76,2 oyunu almış ve genel seçimleri sonucunda AK Parti 2, MHP 1 ve İYİ Parti 1 milletvekili çıkarmıştır. 14 Mayıs 2023 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan 1. tur ilin %71,5 ve 2. tur %75,4 oyunu almış ve genel seçimleri sonucunda AK Parti 2, MHP 1 ve İYİ Parti 1 milletvekili çıkarmıştır.

Aksaray seçmen tercihine bakıldığında 1989 yılından bu zamana kadar yapılan seçimlerde ilin genelinde muhafazakâr, milliyetçi ve kendisini sağcı olarak tanımlayan partilere yönelim gösterdiği ve desteklediği görülmektedir.

Tablo 3.1. 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Aksaray İli Seçim Çevresi Toplam Geçerli Oyların Siyasi Partilere ve Bağımsız Adaylara Göre Dağılımı (ysk.gov.tr)

Siyasi Parti Adı	Aldığı Oy Sayısı	Milletvekili Sayısı
Millet Partisi	383	
Hak ve Özgürlükler Partisi	226	
Türkiye Komünist Partisi	181	
Türkiye Komünist Hareketi	61	
Sol Parti	285	
Genç Parti	328	
Memleket Partisi	1.797	
Büyük Birlik Partisi	5.416	
Adalet ve Kalkınma Partisi	113.634	2
Yeniden Refah Partisi	6.650	
Milliyetçi Hareket Partisi	54.103	1
Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi	2.344	
Türkiye İşçi Partisi	880	
Adalet Birlik Partisi	406	
Anavatan Partisi	7	
Yenilik Partisi	109	
Halkın Kurtuluş Partisi	201	
Milli Yol Partisi	159	
Vatan Partisi	277	
Güç Birliği Partisi	4	
Cumhuriyet Halk Partisi	2.039	
İyi Parti	63.590	1
Adalet Partisi	17	
Zafer Partisi	3.464	
Bağımsızlar	3.007	

Tablo 3.2. 14 ve 28 Mayıs Cumhurbaşkanlığı Aksaray İli Seçim Sonuçlarının Adaylara Göre Dağılımı (ysk.gov.tr)

Adaylar	Aldığı Oy Sayısı (14 Mayıs 2023)	Aldığı Oy Sayısı (28 Mayıs 2023)
RECEP TAYYİP ERDOĞAN	180.181	185.625
MUHARREM İNCE	1.077	-
KEMAL KILIÇDAROĞLU	56.425	60.611
SİNAN OĞAN	14.208	-

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

4.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırma Aksaray ili seçmen davranışlarına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik bir alan çalışmasına dayanmaktadır. Bu faktörlerin belirlenmesi için kullanılacak ölçek, araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmuştur. Araştırmada öncelikle yerli ve yabancı literatür taraması yapılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Kavramsal çerçeve doğrultusunda 30 soru içeren soru kâğıdı hazırlanmış ve Aksaray ilinde ikamet eden yaklaşık 403 seçmene uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Bilimsel araştırmalarda anketler, araştırma evreni içerisindeki kişilerden, gruplardan ya da farklı örgütlerden veri toplanmasını sağlayan bilimsel tekniktir. Anketler, tek tip ifade içeren soru, yargı ve önermelere ulaşabilmek amaçlı oluşturulmuş veri toplanması aracı olarak kullanılmıştır (Ural ve Kılıç, 2006, s.55; Creswell, 2017, s 493). Araştırmanın amacına uygun olacak şekilde tasarlanmış ve tarafsız bir şekilde uygulaması yapılmıştır.

4.2. Model, Örneklem Seçimi ve Araştırma Evreni

Yapılacak çalışma kapsamında bilimsel teknik olarak anket kullanılmıştır. Uygulama yapılacak evren: Aksaray ilinde ikamet eden ve nüfusa kayıtlı seçmenlerden oluşturulmuştur. Araştırmada basit tesadüfi örneklem tekniği tercih edilmiştir. Örneklem büyüklüğü için, aşağıdaki formül ve tablo 4.1’den yararlanılarak kesinlik düzeyi oranı %95 (384), hata payı oranı %5 (19) olarak kabul edilmiş ve toplamda 403 kişi olacak şekilde araştırmacı tarafından hesaplanarak yapılmıştır. Uygulama yapılan katılımcılar oy kullanma yetisine sahip kişiler oluşturulmuştur. Araştırmada Aksaray ili merkezinde saha çalışmasına dahil olan 403 katılımcının ankette yer alan 30 soruya (EK-1) vermiş olduğu cevaplar veri olarak kullanılmıştır.

Örneklem büyüklüğünü saptamak için kullanılan bazı formüller şunlardır (Özdamar, 2003, s.117):

N: Evren birim sayısı,

n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı,

Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

Evren birim sayısı 10000'in üzerinde olduğu durumlarda yukarıdaki formüller aşağıdaki gibi uygulanır.

$$n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Tablo 4.1. $\alpha = 0.05$ için Örneklem Büyüklükleri (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50)

Evren Büyüklüğü	± 0.03 örnekleme hatası (d)			± 0.05 örnekleme hatası (d)			± 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Anket, demografik, olgusal, tutum, bilgi, davranış ve açık-kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Yine araştırmada ölçek türü olarak Likert Ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçekli sorularda 5'li likert tekniği (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum) ile katılımcıların ne yoğunlukla siyasal katılım gösterdiği ölçülmüştür (EK-1). Verilen cevapların analizi sonucunda önem düzeyi tespit

edilmiştir. Bireylerin kişisel bilgileri alınmamış ve ankette yer alan sorulara vermiş oldukları cevaplar dikkate alınmıştır.

Yapılan bilimsel araştırmalar çerçevesinde farklı yöntemlerle elde edilmiş veri analizi önemli bir aşamayı oluşturmaktadır (Erkuş, 2019). Bu araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi için istatistiksel analiz yöntemi olarak SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 paket programı kullanılmıştır (Ural ve Kılıç, 2006, s. 117).

Yapılan literatür araştırmaları sonucunda saha çalışması tercih edilmiş ve Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Uygulaması yapılmış olan Likert tipi soruların güvenilirliğinin tespiti için Cronbach's Alfa değeri veya Kr-20 değerleri belirlenmiştir. Bu tez çalışmasında 5'li Likert tipi ölçek tercih edilmiş ve katılımcılara yöneltilen soruların güvenilirlik düzeyini ölçmek için Cronbach's Alfa ve toplam madde değer analizleri yapılmıştır.

Güvenilirlik analizlerinde, anket sorularının birbirleri ile benzeşmesi ve yakınlığının incelenmesi analiz edildiği için, kovaryanslar ve korelasyon üzerinden işlemleri yapılmış ve güvenilirlik modeli oluşturulmuştur. Bu tez çalışmasında kullanılan Cronbach's Alpha katsayısı modelinin sonuçlarının diğer katsayı modellerine göre daha tutarlı ve doğru sonucu verdiği için tercih edilmiştir. Cronbach's Alpha testinde güvenilirlik katsayısı değeri 0 ile 1 arasındadır. Değer 1'e yaklaştıkça güvenilirliği artmaktadır (Kalaycı, 2008, s. 405). Cronbach's Alpha katsayısı modelinde kabul gören aralıklar;

Ölçek; $0,00 \leq x < 0,40$ arası güvenilir olmadığını,

Ölçek; $0,40 \leq x < 0,60$ arası güvenilirliğin düşük olduğunu,

Ölçek; $0,60 \leq x < 0,80$ arası oldukça güvenilir olduğunu,

Ölçek, $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arası oldukça yüksek oranda güvenilir olduğu bildirilmektedir.

Bu tez çalışmasında yer alan 13 Likert tipi ölçekli soruların güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Likert tipi ölçekli 13 maddenin analizi Cronbach's Alfa ile yapıldı ve elde değer **0,714** olarak tespit edilmiştir (Tablo 4.2). Değerlendirme katsayısına bakıldığında ölçeğin oldukça güvenilir seviyede olduğu görülmüştür (Tablo 4.2). Güvenirlilik sağlandığının tespit edilmesinden sonra istatistiksel analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.2. Araştırma Verilerine İlişkin Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik Analizi		
Cronbach's Alpha	Standartlaştırılmış Maddelere Dayalı Cronbach's	Madde Sayısı
,714	,719	13

4.3. Çapraz Karşılaştırma Analizleri

Anketlerin değerlendirilme süreçlerinde veriler çapraz tablolara dönüştürülerek demografik bilgilerle ilişkileri test edilmiştir. Çapraz tabloların analizlerinde, Ki-Kare Testi uygulanmış olup 5 ten fazla hücre içi beklenen değeri 3'ten az olan seçenekler birleştirilmiş olup birleştirilemeyen sorular analiz dışı bırakılmıştır. Analizler Minitab 21 programında uygulanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri

Bu araştırmada katılımcıların %51,6'sını erkek ve %48,4'ünün kadınlar oluşmuştur (Tablo.5.1). Sosyal bilimler alanında yapılmış olan saha çalışmalarına bakıldığında bu oranların mümkün olduğunca yakın olmasına dikkat edilmesi gerektiği ve bu çalışmada da yakın olduğu görülmüştür. Bu sebeple bu araştırmada saha çalışmaları sırasında cinsiyet oranları mümkün olduğunca yakın tutulmuş ve hedefe ulaşılmıştır.

Tablo 5.1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Erkek	208	51,6
Kadın	195	48,4
Toplam	403	100

Çalışmada yer alan katılımcıların %18,9'luk oranla 18-25 yaş, %19,6'lık oranla 26-35 yaş, %23,1'lik oranla 36-45 yaş, %20,1'lik oranla 46-55 yaş ve %18,4'lük 56 ve üzeri yaş oranlarda olduğu görülmektedir (Tablo 5.2). Aynı tablodan görüleceği gibi en yüksek oran %23,1 ile 36-45 yaşlar arasındaki bireyler ve en düşük oran %18,4'lük 56 ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Çalışmada yaş gruplarının oranlarının dengeli dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 5.2. Katılımcıların Yaş Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
18-25	76	18,9	17,3	21,0
26-35	79	19,6	18,3	21,0
36-45	93	23,1	21,2	25,1
46-55	81	20,1	22,1	18,5
56 ve üstü	74	18,4	21,2	14,4
Toplam	403	100,0	100,0	100,0

Bu çalışmada katılımcılara ait eğitim düzeyleri analizleri yapılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeylerinin, %2,2'sinin (9) okur-yazar olmadığı, %12,7'sinin (51) ilkokul mezunu, %10,7'sinin (43) ortaokul mezunu, %25,3'nün (102) lise mezunu, %14,6'sının (59) ön lisans mezunu, %19,4'ünün (78) lisans mezunu, %6,9'unun (28) yüksek lisans mezunu ve %8,2'sinin (33) doktora mezunu olduğu saptanmıştır (Tablo 5.3). Ölçekte yer alan katılımcıların büyük çoğunluğunun (%74,4'ünün lise ve üzeri mezunu) yüksek düzeyde eğitime sahip olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmada katılımcılar tarafından verilen cevap kalitesinin iyi bir düzeyde olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 5.3. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Okur-yazar değilim	9	2,2	2,4	2,2
İlkokul	51	12,7	14,4	12,4
Ortaokul	43	10,7	11,5	10,7
Lise	102	25,3	26,0	25,3
Ön lisans	59	14,6	12,0	14,9
Lisans	78	19,4	16,8	19,4
Yüksek lisans	28	6,9	8,2	6,9
Doktora	33	8,2	8,7	8,2
Toplam	403	100,0	100	100

Çalışmada yer alan katılımcıların sırasıyla, %20,6'sı çalışmıyor, %12,9'u öğrenci, %21,1'i kamu çalışanı, %26,8'i özel sektör çalışanı ve %18,6'sı serbest meslekten oluşmaktadır (Tablo 5.4). Çalışmada en yüksek %26,8'lik oranla özel sektör çalışanı ve en az %12,9'luk oranla öğrenci statüsündekiler yer almıştır. Türkiye'de toplumun büyük çoğunluğunu özel sektör çalışanı oluşturmaktadır. Yapılan bilimsel araştırma sonuçları bireylerin sahip olduğu meslek ile seçmenlerin oy verme davranışı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu ve bu ilişkinin açıklanmasını önemini göstermektedir. Çalışmıyor oranının yüksek olmasının temelinde emeklilerin bu gruba katılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5.4. Katılımcıların Mesleği Durumu Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Çalışmıyor	83	20,6	15,9	25,6
Öğrenci	52	12,9	11,1	15,4
Kamu çalışanı	85	21,1	19,2	23,1
Özel sektör çalışanı	108	26,8	30,3	23,1
Serbest Meslek	75	18,6	23,6	12,8
Toplam	403	100,0	100	100

Seçmen davranışları ile ilgilenen birçok bilimsel araştırmada, seçmenin oy verme eğilimleri ve siyasal davranışlarının bireysel gelir düzeyleri ile yakın ilişkide olduğu belirtilmektedir. Bu tez çalışmasında kurulan bu ilişkinin anlaşılması için katılımcıların gelir düzeyini anlamaya yönelik soru yöneltilmiştir. Veriler sonucu katılımcıların %25,6'sını 0-10.000 TL arası, %21,6'sını 10.001-20.000 TL arasında, %19,1'ini 20.001-40.000 TL arasında, %19,6'sı 40.001-60.000 TL arasında olduğu ve %14,1'ni 60001 TL ve üzeri gelire sahip olduğu beyan edilmiştir (Tablo 5.5). Tablonun genelinden görüleceği gibi katılımcıların gelir düzeyinin düşük (1/4) olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak düşük gelir gurubu içerisinde öğrenciler ve ev kadınlarının bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5.5. Katılımcıların Gelir Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
0-10.000 TL	103	25,6	17,3	34,4
10.001-20.000 TL	87	21,6	21,6	21,5
20.001-40.000 TL	77	19,1	23,1	14,9
40.001-60.000 TL	79	19,6	22,1	16,9
60.001 ve üstü TL	57	14,1	15,9	12,3
Başka belirtiniz:	0	0,0	0,0	0,0
Toplam	403	100	100	100

5.2. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgili Düzeyi İstatistikleri

Tablo 5.6'dan görüleceği gibi katılımcıların, siyasete ve siyasal konulara ilgi düzeylerini belirlemeye yönelik verilen cevap analizleri sonucunda oranların birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Evet cevabı veren katılımcı oranı %30,8, hayır cevabı veren katılımcı oranı %37,7 ve bazen cevabı veren katılımcı oranı ise %31,5 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların genelinde ve kadınlarda siyasete ve siyasal konulara ilgi düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu yorumunda bulunabilir. Yine tablodan görüleceği gibi erkeklerin kadınlara göre siyasete daha ilgili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5.6. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgili Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	124	30,8	39,9	21,0
Hayır	152	37,7	29,3	46,7
Bazen	127	31,5	30,8	32,3
Toplam	403	100	100	100

Veriler sonucunda katılımcıların, siyasete ilgi düzeyleri belirlenmiştir (Tablo 5.7). En yüksekten en düşüğe sırasıyla oranlar; %43,4'lük oranda yalnız oy veririm; %20,8'i güncel siyaseti düzenli olarak günlük medya iletişim araçları ile takip ederim; %17,4'ü hiç ilgilenmiyorum; %6,2'si partilerin program ve mitinglerine katılırım; %5,0'ı bir siyasi partiye üyeyim ve partiye oy kazandırmak için çalışırım (propagandasını yaparım) ve %2,0'ı desteklediğim partiye bağış yaparım olarak cevaplamıştır. Yalnız oy veririm ve hiç ilgilenmiyorum toplamına bakıldığında %60,8'le yüksek bir orada ilgi düzeyinin düşük olduğu yorumlanabilir. Tablo 5.7'den görüleceği gibi erkeklerle karşılaştırıldığında ilginin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı tablodan görüleceği gibi erkelerin (~1/4) güncel siyaseti düzenli olarak günlük medya iletişim araçları ile takip ettiği görülmektedir diyebiliriz.

Tablo 5.7. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Hiç ilgilenmiyorum	70	17,4	15,9	19,0
Yalnız oy veririm	175	43,4	34,1	53,3
Bir siyasi partiye üyeyim	20	5,0	7,2	2,6
Partilerin program ve mitinglerine katılırım	25	6,2	9,1	3,1
Desteklediğim partiye bağış yaparım	8	2,0	2,9	1,0
Partiye oy kazandırmak için çalışırım (Propagandasını yaparım)	20	5,0	6,7	3,1
Güncel siyaseti düzenli olarak günlük medya iletişim araçları ile takip ederim	85	21,0	23,6	17,9
Başka belirtiniz:	0	0	0	0
Toplam	403	100	100	100

5.3. Katılımcıların Oy Verme Kararı ve Öncelik Düzeyi İstatistikleri

Veriler sonucunda katılımcıların, siyasi partiye oy verme kararının şekillendiği zaman düzeyleri belirlenmiştir (Tablo 5.8). En yüksekten en düşüğe sırasıyla oranlar; %38,5'lik oranda oy vereceğim parti önceden bellidir; %26,'sı adaylar belirlendikten sonra karar veririm; %9,4'ü ailem ve arkadaşlarımla birlikte görüşme sonrası karar veririm; %8,2'si seçim kampanyalarını değerlendirerek karar veririm; %7,2'si parti tüzük ve yönetmeliğini okuduktan sonra karar veririm; %5,9'u son anda sandık başında karar veririm ve %4,2'si hiç oy kullanmam olduğu belirlenmiştir. Katılımcılarda ideolojik yaklaşımın ön planda olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %15,4' oy verme kararında ailesinin ve arkadaşlarının etkisinin erkeklere (%3,8) göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5.8. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararı Zamanı Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Oy vereceğim parti önceden bellidir.	155	38,5	40,4	36,4
Adaylar belirlendikten sonra karar veririm.	107	26,6	25,0	28,2
Parti tüzük ve yönetmeliğini okuduktan sonra karar veririm.	29	7,2	7,7	6,7
Seçim kampanyalarını değerlendirerek karar veririm.	33	8,2	10,1	6,2
Ailem ve arkadaşlarımla birlikte görüşme sonrası karar veririm.	38	9,4	3,8	15,4
Son anda sandık başında karar veririm.	24	6,0	7,7	4,1
Hiç oy kullanmam.	17	4,2	5,3	3,1
Başka belirtiniz:	0	0,0	0,0	0,0
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.9'dan görüleceği gibi katılımcıların, bir siyasi partiye oy verirken öncelik düzeyleri belirlenmiştir. Öncelik düzeyi en yüksekte en düşüğe sırasıyla oranları; %32,0'lık parti ideolojisi; %26,6'sı parti lideri; %21,3'ü partinin adayları; %17,9'u parti vaatleri ve %2,2'si başka belirtiniz olarak cevaplamıştır. Ankete yazılan başka belirtiniz cevapları ise “ülkenin geleceği ve refahı”, “ilgilenmiyorum”, “oy vermem” (2 kişi), “oy kullanmıyorum” (4 kişi), “yok” olarak yer almıştır. Bir siyasi partiye oy verirken öncelik düzeyinin, genelde ve kadınlarda parti ideolojisi ve parti lideri olduğu, erkeklerde ise parti ideolojisi ve parti adaylarının olduğu görülmektedir. Tüm katılımcıların oy verme tercihinde ideolojik yaklaşımın ön planda olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 5.9. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Parti Lideri	107	26,6	23,1	30,3
Partinin Adayları	86	21,3	24,5	17,9
Parti Vaatleri	72	17,9	21,2	14,4
Parti ideolojisi	129	32,0	28,4	35,9
Başka belirtiniz:	9	2,2	2,9	1,5
Toplam	403	100	100	100

5.4. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeyi İstatistikleri

Tablo 5.10'da katılımcıların, siyasal tercihinde siyasal partinin liderinin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Verilerin sonuçları, %55,8'lik oranda hayır cevabı vererek belirlemediğini, %42,5'lik bir oranla evet cevabı vererek belirlediğini ve %1,7'lik bir oranla başka olarak bildirmiştir. Ankete katılımcılar tarafından yazılan başka cevaplar ise “halkın istediği

siyasetçiler”, “yaşananlar”, “ideolojim”, “yok”, “bilgim yok”, “fikrim yok” ve “oy vermem” olarak yer almıştır. Katılımcıların çoğu, liderin siyasal tercihini belirlemediğini söylese de yüksek sayılabilecek bir rakam %42,5’i liderin tercihi üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Bu durumda katılımcıların temsil ettiği grubun özelliklerini yansıttığı varsayımıyla ideolojik yaklaşımdan sonra parti liderinin de çok önemli olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5.10. Katılımcıların Siyasal Tercihinde Parti Liderinin Önem Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	171	42,5	40,9	44,1
Hayır	225	55,8	57,2	54,4
Başka:	7	1,7	1,9	1,5
Toplam	403	100	100	100

Veriler sonucunda katılımcıların, Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulup duyulmadığını belirlemek amacıyla sorulan soruya %70,7’lik oldukça yüksek oranla evet, %16,1’lik oranla hayır ve %13,2’lik oranla fikrim yok cevabı verdiği tespit edilmiştir (Tablo 5.11). Ele alınan örneklem grubunda siyasette yeni liderlere ihtiyaç duyulduğu çok açıkça kabul edilmektedir.

Tablo 5.11. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Duyulma Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	285	70,7	69,7	71,8
Hayır	65	16,1	18,3	13,8
Fikrim yok	53	13,2	12,0	14,4
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.12’den görüleceği gibi katılımcıların, siyasal tercihini belirlemede liderin hangi özelliğinin önemli olduğunu anlamaya yönelik çok seçenekli soru ile test edilmiştir. Veriler sonucunda %81,6’sı adaletli olmasını, %63,3’ü demokratik olmasını, %61,8’i milliyetçi olmasını, %50,4’ü halkla iletişimini, %46,4’ü eğitim düzeyini, %14,4’ü baskın olmasını ve %14,4’ü karizmatik olmasını tercih ettiği görülmektedir. Katılımcıların yüksek bir oranda liderin adaletli olmasını tercih ettiği görülmektedir. Liderde daha az tercih etmediği özelliklerin arasında ise oldukça düşük ve aynı oranda çıkan baskın ve karizmatik olması seçeneklerinin yer aldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak örneklem grubunun baskın olmayan, karizmatik olup olmamasına önem vermeyen demokratik, milliyetçi ve en önemlisi adaletli bir lider aradığı ifade edilebilir.

Tablo 5.12. Katılımcıların Siyasal Tercihini Belirleyen Lider Özellikleri Düzeyi Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	Demokratik olması		Milliyetçi olması	
Tercih Eden	255	63,3	249	61,8
Tercih Etmeyen	148	36,7	154	38,2
Toplam	403	100,0	403	100,0
	Adaletli olması		Baskın olması	
Tercih Eden	329	81,6	58	14,4
Tercih Etmeyen	74	18,4	345	85,6
Toplam	403	100,0	403	100,0
	Halkla iletişimi (hitabeti)		Eğitim düzeyi	
Tercih Eden	203	50,4	187	46,4
Tercih Etmeyen	200	49,6	216	53,6
Toplam	403	100,0	403	100,0
	Karizmatik olması			
Tercih Eden	58	14,4		
Tercih Etmeyen	345	85,6		
Toplam	403	100,0		

5.5. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım ve Oy Verme Tercihi Etki Düzeyi İstatistikleri

Son yıllarda sosyal medya kullanımının seçmen davranışları üzerine etkisini belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar yer almaktadır. Siyaset bilimciler seçmenlerin oy verme eğilimlerinde, sosyal medya kullanımının etkisi olduğunu savunulmaktadır. Bu çalışmada da bu ilişkinin anlaşılabilmesi için katılımcılara kullanmış olduğu sosyal medya araçlarını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, katılımcıların %52,9'unun Facebook, %88,6'sının WhatsApp, %35,7'si Twitter, %62,8'inin Instagram, %62,8'inin Telegram kullandığı belirlenmiştir (Tablo 5.13). Yine analizler sonucunda hiçbir sosyal medya aracını kullanmayanlar oranı ise %7,9 olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%92,1) sosyal medya mecraları ile ilgili olduğu belirlenmiştir

Tablo 5.13. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	Facebook		WhatsApp	
Kullanıyorum	213	52,9	357	88,6
Kullanmıyorum	190	47,1	46	11,4
Toplam	403	100	403	100
	Twitter		Instagram	
Kullanıyorum	144	35,7	253	62,8
Kullanmıyorum	259	64,3	150	37,2
Toplam	403	100	403	100
	Telegram		Hiçbiri	
Kullanıyorum	84	20,8	371	92,1
Kullanmıyorum	319	79,2	32	7,9
Toplam	403	100	403	100

Araştırmaya katılanların siyasal tercihinde sosyal medya mecralarının etkisi incelenmiştir. Veriler sonucunda katılımcılar “Sosyal medya mecralarında kendimi yakın hissettiğim siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmak beni oy vermeye teşvik eder” sorusuna %65,3'lük yüksek bir oranda hayır cevabı vererek etkilenmediği, %17,9'luk bir oranla evet cevabı vererek etkilendiğini ve %16,8'lik bir oranla bazen cevabı verdiği belirlenmiştir (Tablo 5.14). Bu çerçevede sosyal medya mecralarında siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmanın oy tercihi üzerinde etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 5.14. Katılımcıların Siyasal Tercihine Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşimin Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	72	17,9	19,7	15,9
Hayır	263	65,3	62,0	68,7
Bazen	68	16,9	18,3	15,4
Toplam	403	100	100	100

Veriler sonucunda katılımcıların, parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntüleri oy verme tercihi etkisi üzerine etkisinin, verilen cevap oranlarının yakın olduğu görülmüştür (Tablo 5.15). Evet cevabı veren katılımcı oranı %32,8, hayır cevabı veren katılımcı oranı %39,2 ve bazen cevabı veren katılımcı oranı ise %28,0 olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların genelinde parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihi üzerine tam olarak etkisinin olmadığı yorumlanabilir. Ancak tablodan görüleceği gibi kadınların etkilendiği belirlenmiştir.

Tablo 5.15. Katılımcıların Siyasal Tercihine Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntülerinin Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	132	32,8	28,8	36,9
Hayır	158	39,2	46,6	31,3
Bazen	113	28,0	24,5	31,8
Toplam	403	100	100	100

5.6. Kitle İletişim Araçlarının Katılımcıların Oy Verme Tercihi Üzerine Etki Düzeyi İstatistikleri

Tablo 5.16'dan görüleceği gibi veriler sonucunda katılımcılar seçim dönemi sırasında radyo ve televizyon aracılığıyla verilen partilere yönelik haberler ve aday konuşmalarının oy verme tercihleri üzerine etkisi test edilmiş, %50,9'luk yüksek bir oranda hayır cevabı vererek etkilendiği, %26,6'lık bir oranla evet cevabı vererek etkilendiğini ve %22,5'lik bir oranla bazen etkilendiği belirlenmiştir. Katılımcılar (genel, erkek, kadın) çoğunluğu tarafından hayır cevabı verildiği dikkate alındığında, seçim dönemi sırasında radyo ve televizyon aracılığıyla verilen partilere yönelik haberler ve aday konuşmalarının oy verme tercihlerini etkilemediği görülmektedir.

Tablo 5.16. Katılımcıların Siyasal Tercihine Seçim Dönemlerinde Kitle İletişim Araçlarındaki Parti Haberleri ve Aday Konuşmalarının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Evet	107	26,6	21,6	31,8
Hayır	205	50,9	56,7	44,6
Bazen	91	22,6	21,6	23,6
Toplam	403	100	100	100

Veriler sonucunda katılımcıların, TV'deki siyasal reklamlar, gazetedeki haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin oy tercihi üzerindeki etki düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır (Tablo 5.17). Buna göre katılımcıların %71,7'lik yüksek bir oranla hiçbirinden etkilendiği tespit edilmiştir. Katılımcılar sırasıyla %14,4'lük oranda TV'deki siyasal reklamlardan ve %10,9'luk oranda gazetedeki haberlerden etkilendiğini belirtmiştir. Reklam panolarındaki siyasal görsellerden ve afişlerden etkilendiğini bildirenlerin oranı benzer olup %1,5 olarak oldukça düşük olduğu görülmüştür. Genel olarak TV'deki siyasal reklamlar, gazetedeki haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin katılımcıların oy tercihi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 5.17. Katılımcıların Siyasal Tercihine Kitle İletişim Araçlarının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
TV'deki siyasal reklamlar	58	14,4	14,9	13,8
Gazetedeki haberler	44	10,9	9,1	12,8
Reklam panolarındaki siyasal görseller	6	1,5	1,4	1,5
Afişler	6	1,5	2,9	0,0
Hiçbiri	289	71,7	71,6	71,8
Toplam	403	100	100	100

5.7. Likert Ölçekli (5'li) Sorulara Ait İstatistikler

Tablo 5.18'den görüleceği gibi katılımcıların, siyasetçilerin bulunduğu bölge sorunlarına karşı ilgi düzeylerinin ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %63,8 olarak tespit edilmiş ve katılımcıların siyasetçilerin bölge sorunları ile yeterince ilgilenmediği düşüncesinde olduğu görülmüştür. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %13,6 olarak oldukça düşük düzeyde kaldığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak ele alınan grupta merkezileşmenin ve merkezden idare algısını baskın ve yerel yönetimin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 5.18. Katılımcıların Siyasetçilerin Bölge Sorunlarına İlgi Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	129	32,0	36,1	28,2
Katılmıyorum	128	31,8	28,4	33,8
Kararsızım	91	22,6	21,2	25,6
Katılıyorum	36	8,9	9,1	8,2
Kesinlikle Katılıyorum	19	4,7	5,3	4,1
Toplam	403	100,0	100	100

Tablo 5.19'dan görüleceği gibi katılımcıların, kullandığı oyun seçim sonuçlarına etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %55,9 olarak tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların kullandığı oyun seçim sonuçlarına etki ettiğini düşündüğü görülmektedir. Yine aynı tabloda kesinlikle “katılmıyorum” ve “katılmıyorum” oranı toplamı toplam oranı %14,4 olarak oldukça düşük düzeyde kullandığı oyun seçim sonuçlarına etkilemediği görüşü bildirilmiştir. Buradan yola çıkarak katılımcıların seçimlerde oy vermeye önem verdiği ancak siyasette (siyasal tercihlerde) etkin olmadığı algısına sahip olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 5.19. Katılımcıların Kullandığı Oyun Seçim Sonuçlarına Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	25	6,2	7,7	4,6
Katılmıyorum	33	8,2	10,1	6,2
Kararsızım	120	29,8	26,0	33,8
Katılıyorum	153	38,0	36,1	40,0
Kesinlikle Katılıyorum	72	17,9	20,2	15,4
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.20’den görüleceği gibi katılımcıların, oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğu etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %50,9 olarak tespit edilmiş ve katılımcı oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğunu düşünmektedir. Yine aynı tabloda kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum oranı toplamı toplam oranı %16,1 olarak oldukça düşük düzeyde olup oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğu görüşü desteklemektedir. Dikkat çekici olan kararsız olduğunu belirtenlerin oranının %33,0 ile oldukça yüksek bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Kadınlarda kararsızların oranının erkeklere göre daha fazla olması durumu, kadınlarda partiye olan güvenin daha az olduğu görülmektedir. Grubun oy verdiği parti ve ona duyduğu güven arasında doğru orantı olsa da grup için bu korelasyon güçlü değildir.

Tablo 5.20. Katılımcıların Oy Verdiği Partinin Güvendiği Parti Olduğu Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	25	6,2	7,7	4,6
Katılmıyorum	40	9,9	9,6	10,3
Kararsızım	133	33,0	30,3	35,9
Katılıyorum	126	31,3	32,2	30,3
Kesinlikle Katılıyorum	79	19,6	20,2	19,0
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.21’den görüleceği gibi katılımcıların, siyasal tercihin daha çok ideolojisi (siyasi görüş) olduğu etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %59,1 olarak tespit edilmiş ve katılımcı oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğunu düşünmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” oranı toplamı toplam oranı %20,6 olarak oldukça düşük düzeyde olup oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğu görüşü desteklemektedir. Siyasal tercih ve ideoloji arasında güçlü bir korelasyon olduğu görülse de çok güçlü olmadığı bu davranış üzerinde farklı olgularında (refah, beka, lider, gibi) çok güçlü olduğu sezilmektedir.

Tablo 5.21. Katılımcıların Siyasal Tercihinin İdeolojisi Olduğu Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	34	8,4	10,1	6,7
Katılmıyorum	49	12,2	13,0	11,3
Kararsızım	82	20,3	19,2	21,5
Katılıyorum	145	36,0	34,1	37,9
Kesinlikle Katılıyorum	93	23,1	23,6	22,6
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.22’de katılımcıların, siyasal tercihinde eşi ve ailesinin etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %76,1 olarak tespit edilmiş ve katılımcıların siyasal tercihinde eşi ve ailesinin etkisinin olmadığı görülmüştür. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %15,7 olarak oldukça düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kadınlarda görülen oranların, erkelerle neredeyse paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcıların siyasal tercihinde en yakınındaki insanlardan etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 5.22. Katılımcıların Siyasal Tercihinin Eşi ve Ailesinin Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	165	40,9	48,1	33,3
Katılmıyorum	142	35,2	38,9	31,3
Kararsızım	33	8,2	5,3	11,3
Katılıyorum	43	10,7	6,7	14,9
Kesinlikle Katılıyorum	20	5,0	1,0	9,2
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.23’te katılımcıların, dini inancının siyasal eğilimleri üzerine etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %55,1 olarak tespit edilmiş ve dini inancın siyasal eğilimin üzerine etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %33,5 olarak düşük düzeyde dini inancın siyasal eğilimin üzerine etkisinin olduğu görüşünü desteklemektedir. Ağırlık olarak siyasal tercih ve din arasın etkileşimin güçlü olduğu görülse de oranının %55 civarında olması sekülerliğin de güçlü olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 5.23. Katılımcıların Dini İnancın Siyasal Tercihe Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	110	27,3	27,4	27,2
Katılmıyorum	112	27,8	27,9	27,7
Kararsızım	46	11,4	12,0	10,8
Katılıyorum	93	23,1	20,2	26,2
Kesinlikle Katılıyorum	42	10,4	12,5	8,2
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.24’te katılımcıların, siyasal tercih üzerine partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %40,9 olarak tespit edilmiş ve siyasal tercih üzerine daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkisinin olmadığı görülmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %33,0 olarak düşük düzeyde siyasal tercih üzerine partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkisinin olduğu görüşü ifa de edilmiştir. Siyasal tercihler üzerine partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkili olduğu ancak bu bağın çok güçlü (belirleyici) olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 5.24. Katılımcıların Siyasal Tercihine Partilerin Seçim Vaatleri ve Kampanyalarının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	65	16,1	14,4	17,9
Katılmıyorum	100	24,8	24,0	25,6
Kararsızım	105	26,1	26,0	26,2
Katılıyorum	102	25,3	27,9	22,6
Kesinlikle Katılıyorum	31	7,7	7,7	7,7
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.25’ten görüleceği gibi katılımcıların, siyasal tercih üzerine anket sonuçları ve kamuoyu araştırmalarının etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %71,2 olarak tespit edilmiş ve siyasal tercih üzerine daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkisinin olmadığı görülmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %13,2 olarak oldukça düşük düzeyde siyasal tercih üzerine partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkisinin olduğu görüşü belirtilmiştir. Anket sonuçları ve kamuoyu araştırmalarının oy verme davranışına etkisinin zayıf olduğu söylenebilir.

Tablo 5.25. Katılımcıların Siyasal Tercihine Anket Sonuçları ve Kamuoyu Araştırmalarının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	113	28,0	33,2	22,6
Katılmıyorum	174	43,2	41,3	45,1
Kararsızım	63	15,6	13,0	18,5
Katılıyorum	43	10,7	11,1	10,3
Kesinlikle Katılıyorum	10	2,5	1,4	3,6
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.26’da katılımcıların, refah düzeyini arttıracak olan partiye oy vermedeki etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %81,4 olarak tespit edilmiş ve refah düzeyini artırma sözü veren partinin oy vermesinde etkili olduğunu görülmüştür. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %10,9 olarak oldukça düşük düzeyde kalmış ve refah düzeyini artırma sözü veren partinin oy vermede etkisinin olmadığını belirtilmiştir. Oy verme davranışı üzerinde sorulan şimdiye kadar ki sorular içinde en yüksek korelasyon refah ve oy verme davranışı arasında görülmüştür.

Tablo 5.26. Katılımcıların Siyasal Tercihine Refah Düzeyini Arttıracak Partinin Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	14	3,5	3,8	3,1
Katılmıyorum	30	7,4	8,2	6,7
Kararsızım	31	7,7	9,1	6,2
Katılıyorum	173	42,9	43,8	42,1
Kesinlikle Katılıyorum	155	38,5	35,1	42,1
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.27’den görüleceği gibi katılımcıların, siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %49,8 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin ekonomik programlarının katılımcıları oy vermelerinde etkisinin olduğunu görülmüştür. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %27,3 olarak oldukça düşük düzeyde kalmış siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada oldukça yüksek oranda refah düzeyini arttıracak partiye oy vereceğini bildirmesine rağmen partilerin ekonomi programlarının

siyasal tercihte etki oranının hâkim olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlar katılımcıların partilerin ekonomi programına güvenmediğini göstermektedir.

Tablo 5.27. Katılımcıların Siyasal Tercihine Siyasi Partilerin Ekonomik Programlarının Etki Düzeyleri Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	33	8,2	7,2	9,2
Katılmıyorum	77	19,1	19,7	18,5
Kararsızım	92	22,8	18,8	27,2
Katılıyorum	146	36,2	37,5	34,9
Kesinlikle Katılıyorum	55	13,6	16,8	10,3
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.28’den görüleceği gibi gelir grupları arasındaki “Refah düzeyimi arttıracak olan partiye oy veririm.” farklar önemsizdir ($p<0.05$). Her gelir grubu için ekonominin eşit düzeyde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 5.28. Katılımcıların Gelirleri ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Refah düzeyimi arttıracak olan partiye oy veririm.)

	Kesinlikle Katılmıyorum veya Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	P- Değeri ($p<0.05$)
0-10.000	17	11	40	35	0,07
10.001-20.000	6	11	41	29	
20.001-40.000	5	2	32	38	
40.001-60.000	7	5	35	32	
60.001 ve üstü	9	2	25	21	

Tablo 5.29’den görüleceği gibi katılımcıların, siyasi partilerin dış politikasına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %60,6 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin dış politikasına programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olduğu bildirilmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %13,7 olarak oldukça düşük düzeyde olup siyasi partilerin dış politika programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin zayıf olduğu görüşü desteklenmektedir. Katılımcıların tercihinde partilerin dış politikasının önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 5.29. Katılımcıların Siyasal Tercihine Siyasi Partilerin Dış Politikasının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	22	5,5	6,7	4,1
Katılmıyorum	33	8,2	10,1	6,2
Kararsızım	104	25,8	17,8	34,4
Katılıyorum	168	41,7	41,8	41,5
Kesinlikle Katılıyorum	76	18,9	23,6	13,8
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.30'dan görüleceği gibi katılımcıların, Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren partiye bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %82,9 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin Türkiye'nin bekasına önem vermesinin oy vermesinde etkisinin olduğunu bildirilmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %17,1 olarak oldukça düşük düzeyde olup siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olmadığı görüşü desteklemektedir. Siyasal partilerin ve iktidarın Türkiye'nin bekası vurgusunun katılımcılarda etkili olduğu söylenebilir ya da genel olarak güçlü devlet anlayışının sonucu olabilir.

Tablo 5.30. Katılımcıların Siyasal Tercihine Türkiye'nin Bekasına Önem Veren Partinin Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	15	3,7	3,4	4,1
Katılmıyorum	21	5,2	4,8	5,6
Kararsızım	33	8,2	9,1	7,2
Katılıyorum	176	43,7	43,3	44,1
Kesinlikle Katılıyorum	158	39,2	39,4	39,0
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.31'dan görüleceği gibi yaş grupları arasındaki “Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren parti oy vermemde etkilidir.” fark önemlidir ($p<0.05$). Katılmıyorum cevabı veren 18-25 yaş grubunda beklenen değerin (BD) üzerinde olması, 36-45 yaş grubunda altında kalması diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 5.31). Kararsızım cevabı veren 18-25 yaş grubunda BD'nin üzerinde olması, 56 ve üstü yaş grubunda altında kalması, diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 5.31). Katılıyorum cevabı veren 18-25 yaş grubunda BD'nin altında kalması, 46-55 yaş grubunda üzerinde olması, diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 5.31). Kesinlikle katılıyorum

cevabı veren 36-45 yaş grubunda BD'nin üzerinde olması, 46-55 yaş grubunda altında kalması, diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p<0.05$), (Tablo 5.31).

Tablo 5.31. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren parti oy vermemde etkilidir.)

Yaş	Katılmıyorum (BD)	Kararsızım (BD)	Katılıyorum (BD)	Kesinlikle Katılıyorum (BD)	P- Değeri ($p<0.05$)
18-25	12 (6,878)	10 (6,235)	27 (33,628)	28 (30,189)	0,031
26-35	8 (7,057)	7 (6,469)	36 (34,501)	28 (30,979)	
36-45	4 (8,304)	6 (7,615)	36 (40,615)	47 (36,462)	
46-55	8 (7,325)	8 (6,715)	43 (35,811)	23 (32,149)	
56 ve Üstü	4 (6,432)	2 (5,896)	34 (31,444)	32 (28,228)	

Tablo 5.32'de siyasi partilerin göçmen politikası programlarına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltmiştir. Veriler sonucunda, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” toplam oranı %73,5 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin göçmen politikası programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olduğu bildirilmektedir. Yine aynı tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” toplam oranı %12,9 olarak oldukça düşük düzeydedir. Böylece katılımcıların oy verme davranışı üzerindeki Grubun oy verme davranışı üzerindeki en önemli 3. saikin göçmen politikası olduğu söylenebilir.

Tablo 5.32. Katılımcıların Siyasal Tercihine Partinin Göçmen Politikasının Etki Düzeyi Dağılımları

	GENEL		ERKEK	KADIN
	Frekans	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	27	6,7	7,2	6,2
Katılmıyorum	25	6,2	6,7	5,6
Kararsızım	55	13,6	12,0	15,4
Katılıyorum	132	32,8	33,2	32,3
Kesinlikle Katılıyorum	164	40,7	40,9	40,5
Toplam	403	100	100	100

Tablo 5.33'ten görüleceği gibi “Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.” yaş grupları arasındaki farklar önemsizdir ($p<0.05$).

Tablo 5.33. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	P-Değeri (p<0.05)
18-25	3	3	19	24	28	0,184
26-35	4	7	6	25	37	
36-45	4	5	13	34	37	
45-55	10	5	9	29	29	
56 ve Üstü	6	5	8	20	33	

Tablo 5.34'ten görüleceği gibi gelir grupları arasındaki “Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.” farklar önemsizdir ($p<0.05$).

Tablo 5.34. Katılımcıların Gelirleri ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.)

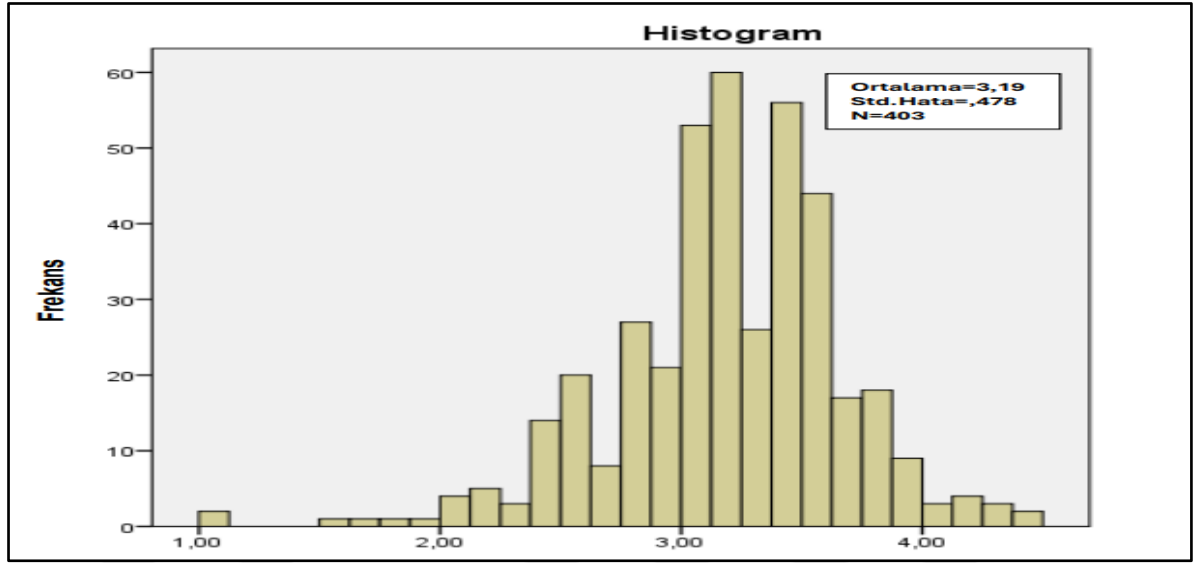
	Kesinlikle Katılmıyorum veya katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	P- Değeri (p<0.05)
0-10.000	12	18	37	36	0,05
10.001-20.000	15	19	21	32	
20.001-40.000	5	6	32	34	
40.001-60.000	13	8	23	35	
60.001 ve üstü	7	4	19	27	

5.8. Normallik Testi İstatistikleri

Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevapların normallik değerlendirmesi yapıldığında Skewness ve Kurtosis değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olması normallik varsayımını sağladığı için parametrik analizler yapılmıştır (Tablo 5.35 ve Şekil 5.1).

Tablo 5.35. Araştırma Verilerine Ait Normallik Değerleri

Açıklamalar	İstatistik	Standart Hata
Ortalama	3,1871	,02379
Ortalama için %95 Güven Aralığı	Alt Sınır Üst Sınır	3,1403 3,2338
%5 Düzeltilmiş Ortalama	3,2024	
Medyan	3,2308	
Varyans	,228	
Standart Sapma	,47751	
Minimum	1,00	
Maximum	4,46	
Aralık	3,46	
Çeyrekler Arası Aralık	,54	
Skewness	-,724	,122
Kurtosis	2,116	,243

Şekil 5.1. Araştırma Verilerine Ait Normallik Değerlerinin Histogramı

5.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait İstatistikler

Her toplumda, kadınların siyasal katılım ve oy verme tercihi eylemlerinin erkeklere göre oransal olarak sayısının az olduğu görülmektedir. Buna rağmen giderek kadınların siyasete katılım boyutları günden güne artış gösterdiği bildirilmektedir (Tekeli, 1982, s. 128). Geleneksel toplumda yer alan kadınların siyasete olan ilgisinin daha az olduğu ve bu nedenle siyasal katılımlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum günümüzde istisna durum dışında kadınlar siyasal katılımında ve siyasi ilgi düzeylerinde artış göstermektedir. Bu araştırmada katılımcıların kadın ve erkek sayıları arasında istatistiksel olarak önemli fark bulunmamaktadır (Tablo 5.36). Katılımcıların cinsiyete ait bağımsız örnekler testi sonucunda Sig değeri $p < 0,05$ 'ten yüksek olması nedeniyle cinsiyet bakımından anlamlı ilişki bulunmamaktadır (Tablo 5.37).

Tablo 5.36. Katılımcıların Cinsiyet İstatistikleri

Cinsiyet İstatistikleri				
	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Erkek	208	3,1598	,47715	,03308
Kadın	195	3,2162	,47739	,03419

Tablo 5.37. Cinsiyete Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Farkın %95 Güven Aralığı	
Varsayılan eşit varyanslar	1,785	,182	-1,185	401	,237	-,05638	,04757	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılmayan eşit varyanslar			-1,185	399,302	,237	-,05638	,04757	-,14990	,03714
								-,14991	,03715

Sig değeri 0,05'ten yüksek olması nedeniyle cinsiyet açısından anlamlı ilişki yoktur.

5.10. Katılımcıların Yaşına Ait İstatistikler

Bu araştırmada, katılımcıların yaşlarına ait tanımlayıcıların dağılımı tablo 5.38'te verilmiştir. Yine araştırmada katılımcıların yaşlarına ait varyansların homojenliği testi sonucu yaş grupları arasında Sig değeri 0,020 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olduğu görülmüştür (Tablo 5.39). Katılımcıların yaşlarının çoklu karşılaştırmaları sonucunda bu farklılığın nedeni 46–55 yaş ile 56 üzeri yaşta olanların oy verme tercihi düzeylerindeki durumdan kaynaklandığı görülmektedir (Tablo 5.40).

Tablo 5.38. Katılımcıların Yaşlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
18-25	76	3,1164	,41118	,04717	3,0224	3,2104	1,62	3,92
26-35	79	3,1548	,47378	,05330	3,0487	3,2609	1,85	4,31
36-45	93	3,2341	,46817	,04855	3,1377	3,3305	1,92	4,46
46-55	81	3,1045	,55660	,06184	2,9815	3,2276	1,00	4,23
56 ve üzeri	74	3,3254	,43617	,05070	3,2243	3,4264	2,23	4,31
Toplam	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.39. Katılımcıların Yaşlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	2,634	4	,659	2,944	,020
Gruplar İçinde	89,026	398	,224		
Toplam	91,661	402			

Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.

Tablo 5.40. Katılımcıların Yaşlarının Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Yaş						
Tukey HSD						
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
18-25	26-35	-,03842	,07599	,987	-,2467	,1698
	36-45	-,11768	,07313	,492	-,3181	,0827
	46-55	,01185	,07553	1,000	-,1951	,2188
	56+	-,20897	,07724	,055	-,4206	,0027
26-35	18-25	,03842	,07599	,987	-,1698	,2467
	36-45	-,07926	,07236	,809	-,2776	,1190
	46-55	,05028	,07479	,962	-,1547	,2552
	56+	-,17054	,07651	,171	-,3802	,0391
36-45	18-25	,11768	,07313	,492	-,0827	,3181
	26-35	,07926	,07236	,809	-,1190	,2776
	46-55	,12954	,07188	,374	-,0674	,3265
	56+	-,09129	,07367	,728	-,2932	,1106
46-55	18-25	-,01185	,07553	1,000	-,2188	,1951
	26-35	-,05028	,07479	,962	-,2552	,1547
	36-45	-,12954	,07188	,374	-,3265	,0674
	56+	-,22082*	,07605	,032	-,4292	-,0124
56 ve üzeri	18-25	,20897	,07724	,055	-,0027	,4206
	26-35	,17054	,07651	,171	-,0391	,3802
	36-45	,09129	,07367	,728	-,1106	,2932
	46-55	,22082*	,07605	,032	,0124	,4292

*. Ortalama fark $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni 46–55 yaş ile 56 üzeri yaşta olanların oy verme tercihi düzeyi arasındaki farklılık.

5.11. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait İstatistikler

Bu araştırmada, katılımcıların eğitim durumuna ait tanımlayıcıların dağılımı tablo 5.41’de verilmiştir. Yine araştırmada katılımcıların eğitim durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu eğitim durumu grupları arasında Sig değeri 0,020 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olduğu görülmüştür (Tablo 5.42). Katılımcıların eğitim durumlarının çoklu karşılaştırmaları sonucunda bu farklılığın nedeni doktora yapanlar ile okuryazar olmayanlar, ortaokul ve ön lisans eğitime sahip olanların oy verme tercihinin düzeylerindeki olduğu görülmüştür (Tablo 5.43).

Tablo 5.41. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı								
	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Alt Sınır	Alt Sınır	Minimum	Maksimum
Okuryazar Değil	9	3,5214	,31664	,10555	3,2780	3,7648	2,85	3,85
İlkokul	51	3,0694	,63194	,08849	2,8916	3,2471	1,00	4,15
Ortaokul	43	3,3220	,43458	,06627	3,1883	3,4557	2,38	4,46
Lise	102	3,1750	,50345	,04985	3,0761	3,2738	1,00	4,38
Ön lisans	59	3,2947	,40982	,05335	3,1879	3,4015	2,00	4,31
Lisans	78	3,1834	,41586	,04709	3,0897	3,2772	1,62	4,00
Yüksek Lisans	28	3,1786	,38946	,07360	3,0276	3,3296	2,46	4,00
Doktora	33	2,9629	,40896	,07119	2,8179	3,1079	2,23	3,69
Toplam	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.42. Katılımcıların Eğitim Durumuna Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	2,634	4	,659	2,944	,020
Gruplar İçinde	89,026	398	,224		
Toplam	91,661	402			
Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.					

Tablo 5.43. Katılımcıların Yaşlarının Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Eğitim						
Tukey HSD						
(I) Eğitim	(J) Eğitim	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Okuryazar Değil	İlkokul	,45199	,16949	,136	-,0645	,9685
	Ortaokul	,19936	,17184	,943	-,3243	,7230
	Lise	,34641	,16301	,401	-,1503	,8431
	Ön lisans	,22671	,16776	,878	-,2845	,7379
	Lisans	,33794	,16503	,451	-,1650	,8408
	Yüksek Lisans	,34280	,17963	,546	-,2046	,8902
İlkokul	Doktora	-,45199	,16949	,136	-,9685	,0645
	Okuryazar Değil	-,45199	,16949	,136	-,9685	,0645
	Ortaokul	-,25262	,09706	,158	-,5484	,0431
	Lise	-,10558	,08040	,894	-,3506	,1394
	Ön Lisans	-,22527	,08963	,193	-,4984	,0479
	Lisans	-,11405	,08442	,878	-,3713	,1432
Ortaokul	Yüksek Lisans	-,10919	,11026	,976	-,4452	,2268
	Doktora	,10648	,10473	,972	-,2127	,4256
	Okuryazar Değil	-,19936	,17184	,943	-,7230	,3243
	İlkokul	,25262	,09706	,158	-,0431	,5484
	Lise	,14704	,08524	,671	-,1127	,4068
	Ön Lisans	,02735	,09400	1,000	-,2591	,3138
Lise	Lisans	,13857	,08904	,776	-,1328	,4099
	Yüksek Lisans	,14343	,11384	,913	-,2035	,4903
	Doktora	,35911*	,10849	,023	,0285	,6897
	Okuryazar Değil	-,34641	,16301	,401	-,8431	,1503
	İlkokul	,10558	,08040	,894	-,1394	,3506
	Ortaokul	-,14704	,08524	,671	-,4068	,1127
Ön Lisans	Ön Lisans	-,11969	,07668	,773	-,3533	,1140
	Lisans	-,00847	,07051	1,000	-,2233	,2064
	Yüksek Lisans	-,00361	,10002	1,000	-,3084	,3012
	Doktora	,21206	,09388	,319	-,0740	,4981
	Okuryazar Değil	-,22671	,16776	,878	-,7379	,2845
	İlkokul	,22527	,08963	,193	-,0479	,4984
Lisans	Ortaokul	-,02735	,09400	1,000	-,3138	,2591
	Lise	,11969	,07668	,773	-,1140	,3533
	Lisans	,11122	,08088	,868	-,1353	,3577
	Yüksek Lisans	,11608	,10758	,961	-,2117	,4439
	Doktora	,33176*	,10190	,027	,0212	,6423
	Okuryazar Değil	-,33794	,16503	,451	-,8408	,1650
Yüksek Lisans	İlkokul	,11405	,08442	,878	-,1432	,3713
	Ortaokul	-,13857	,08904	,776	-,4099	,1328
	Lise	,00847	,07051	1,000	-,2064	,2233
	Ön Lisans	-,11122	,08088	,868	-,3577	,1353
	Yüksek Lisans	,00486	,10328	1,000	-,3099	,3196
	Doktora	,22053	,09735	,316	-,0761	,5172
Doktora	Okuryazar Değil	-,34280	,17963	,546	-,8902	,2046
	İlkokul	,10919	,11026	,976	-,2268	,4452
	Ortaokul	-,14343	,11384	,913	-,4903	,2035
	Lise	,00361	,10002	1,000	-,3012	,3084
	Ön Lisans	-,11608	,10758	,961	-,4439	,2117
	Lisans	-,00486	,10328	1,000	-,3196	,3099
	Doktora	,21567	,12045	,627	-,1514	,5827
	Okuryazar Değil	-,55847*	,17629	,035	-1,0957	-,0213
	İlkokul	-,10648	,10473	,972	-,4256	,2127
	Ortaokul	-,35911*	,10849	,023	-,6897	-,0285
	Lise	-,21206	,09388	,319	-,4981	,0740
	Ön Lisans	-,33176*	,10190	,027	-,6423	-,0212
	Lisans	-,22053	,09735	,316	-,5172	,0761
	Yüksek Lisans	-,21567	,12045	,627	-,5827	,1514

*. Ortalama fark $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni doktora yapanlar ile okuryazar olmayanlar, ortaokul ve ön lisans eğitimine sahip olanların arasındaki farklılık.

5.12. Katılımcıların Meslek Durumuna Ait İstatistikler

Bu araştırmada, katılımcıların mesleki durumuna ait tanımlayıcıların dağılımı tablo 5.44’te verilmiştir. Yine araştırmada katılımcıların meslek durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu eğitim durumu grupları arasında Sig değeri 0,889 tespit edilmiş ve fark anlamsızdır ($p<0,05$), (Tablo 5.45).

Tablo 5.44. Katılımcıların Mesleği Durumlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Çalışmıyor	83	3,2067	,56691	,06223	3,0829	3,3305	1,00	4,15
Öğrenci	52	3,1672	,48116	,06673	3,0332	3,3011	1,62	4,31
Kamu Çalışanı	85	3,1784	,47731	,05177	3,0754	3,2813	1,92	4,46
Özel Sektör	108	3,1588	,40050	,03854	3,0824	3,2352	1,69	4,38
Serbest Meslek	75	3,2266	,48062	,05587	3,1153	3,3380	2,08	4,31
Total	403	3,1864	,47790	,02384	3,1395	3,2333	1,00	4,46

Tablo 5.45. Katılımcıların Mesleği Durumlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	,261	4	,065	,283	,889
Gruplar İçinde	91,324	397	,230		
Toplam	91,585	401			
Sig değeri 0,05’ten büyük olması nedeniyle katılımcıların mesleği açısından ilişki anlamsızdır.					

5.13. Katılımcıların Gelir Durumuna Ait İstatistikler

Bu araştırmada, katılımcıların gelir durumuna ait tanımlayıcıların dağılımı tablo 5.46 ve 5.47’de verilmiştir. Katılımcıların gelir durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu gelir durumu grupları arasında Sig değeri 0,91 tespit edilmiş ve fark anlamsızdır ($p<0,05$).

Tablo 5.46. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
0-10000	103	3,2285	,48177	,04747	3,1344	3,3227	1,62	4,31
10001-20000	87	3,1132	,52011	,05576	3,0023	3,2240	1,00	4,15
20001-40000	77	3,2777	,41969	,04783	3,1825	3,3730	2,08	4,46
40001-60000	79	3,1957	,46657	,05249	3,0912	3,3002	1,92	4,31
60000 TL ve Üzeri	57	3,0905	,47310	,06266	2,9650	3,2161	2,23	4,38
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.47. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	1,822	4	,456	2,018	,091
Gruplar İçinde	89,839	398	,226		
Toplam	91,661	402			
Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle katılımcıların gelir düzeyi bakımından anlamlı bir ilişki yoktur.					

5.14. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımına Ait İstatistikler

Sosyal medya, hedeflenen kitleye ulaşmada geleneksel yöntemlerden çok etkin ve hızlı olması aynı zamanda geleneksel medya yöntemlerine göre ekonomik olması bakımından günümüzde önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal medya araçları vasıtasıyla her zaman ve her mekânda seçmenlere ulaşılabilmektedir. Geleneksel yöntemlere göre fazla zaman ve maliyeti gerektirmemesi ve geleneksel yöntemlerde kitlelere kısıtlı ulaşım sınırını kaldırmaktadır. Sosyal medya sayesinde siyasal aktörler çok sayıda seçmene kolayca ve hızlı ulaşım imkânı bulmaktadır. Özellikle son yıllarda siyaset kurumları propaganda, bilgilendirme ve kamuoyu oluşturmada geleneksel yöntemler yerine sosyal medya mecra platformlarını etkin olarak kullanmaktadırlar. Bu araştırmada katılımcılara sosyal medya kullanım düzeyini ve sosyal medyanın etkilerini ölçmek üzere anket soruları yöneltilmiştir. Analizler sonucunda katılımcıların çeşitli sosyal medya platformu kullanımları tablolar halinde değerlendirilmiştir. Tablo 5.48'e bakıldığında katılımcıların küçük bir farkla da olsa genelin Facebook kullandığı tespit edilmektedir.

Tablo 5.48. Katılımcıların Facebook Kullanımına Göre İstatistikleri

Facebook Kullanımına Göre İstatistikleri				
Facebook	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	212	3,1172	,48607	,03338
Kullanmıyorum	191	3,2646	,45668	,03304

Tablo 5.49'da Sig 2 değerinin 0,05'ten küçük olması nedeniyle Facebook kullanımı ve siyasi tercihler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Facebook kullanmayanların ortalamasının kullananların ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5.49. Facebook Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Farkın %95 Güven Aralığı	
Varsayılan eşit varyanslar	,130	,719	-3,129	401	,002	-,14743	,04712	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılmayan eşit varyanslar			-3,139	400,287	,002	-,14743	,04697	-,23978	-,05509

Tablo 5.50'den görüleceği üzere çok yüksek bir oranda katılımcıların çoğunluğu WhatsApp kullanmaktadır ve Sig değeri 0,05'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki WhatsApp kullanımı açısından yoktur. WhatsApp kullanımı siyaset algısını değiştirmemektedir (Tablo 5.51).

Tablo 5.50. Katılımcıların WhatsApp Kullanımına Göre İstatistikleri

WhatsApp Kullanımına Göre İstatistikleri				
WhatsApp	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	357	3,1758	,48456	,02565
Kullanmıyorum	46	3,2742	,41302	,06090

Tablo 5.51. WhatsApp Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Farkın %95 Güven Aralığı	
Varsayılan eşit varyanslar	,997	,319	-1,317	401	,189	-,09841	,07473	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılmayan eşit varyanslar			-1,489	62,131	,141	-,09841	,06608	-,23048	,03367

Tablo 5.52'den görüleceği üzere Twitter kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki Twitter kullanımı açısından yoktur (Tablo 5.53).

Tablo 5.52. Katılımcıların Twitter Kullanımına Göre İstatistikleri

Twitter Kullanımına Göre İstatistikleri				
Twitter	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	144	3,1897	,40529	,03377
Kullanmıyorum	259	3,1856	,51403	,03194

Tablo 5.53. Twitter Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						Farkın %95 Güven Aralığı
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılan eşit varyanslar	3,897	,049	,082	401	,935	,00406	,04970	-,09364	,10176
Varsayılmayan eşit varyanslar			,087	355,543	,931	,00406	,04648	-,08736	,09548

Tablo 5.5e'den görüleceği üzere Instagram kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki Instagram kullanımı açısından yoktur (Tablo 5.55).

Tablo 5.54. Katılımcıların Instagram Kullanımına Göre İstatistikleri

Instagram Kullanımına Göre İstatistikleri				
Instagram	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	253	3,1712	,48092	,03024
Kullanmıyorum	150	3,2138	,47208	,03854

Tablo 5.55. Instagram Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						Farkın %95 Güven Aralığı
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılan eşit varyanslar	,028	,868	-,866	401	,387	-,04264	,04922	-,13941	,05412
Varsayılmayan eşit varyanslar			-,870	317,663	,385	-,04264	,04899	-,13903	,05374

Tablo 5.56'dan görüleceği üzere telegram kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki Telegram kullanımı açısından yoktur (Tablo 5.57).

Tablo 5.56. Katılımcıların Telegram Kullanımına Göre İstatistikleri

Telegram Kullanımına Göre İstatistikleri				
Telegram	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	84	3,1594	,45979	,05017
Kullanmıyorum	319	3,1944	,48250	,02701

Tablo 5.57. Telegram Kullanımına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi					Farkın %95 Güven Aralığı	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılan eşit varyanslar	,007	,933	-,596	401	,551	-,03494	,05861	-,15015	,08027
Varsayılmayan eşit varyanslar			-,613	135,150	,541	-,03494	,05698	-,14763	,07774

Tablo 5.58'den görüleceği üzere hiçbir sosyal medya kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki sosyal medya kullanımı açısından yoktur (Tablo 5.59).

Tablo 5.58. Katılımcıların Hiçbir Sosyal Medya Kullanılmaması İstatistikleri

Hiçbirini Kullanılmamasına Göre İstatistikleri				
Hiçbiri	N	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Kullanıyorum	32	3,3798	,34231	,06051
Kullanmıyorum	371	3,1705	,48417	,02514

Tablo 5.59. Hiçbir Sosyal Medya Kullanılmamasına Ait Bağımsız Örnekler Testi

	Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi					Farkın %95 Güven Aralığı	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	Alt Sınır	Üst Sınır
Varsayılan eşit varyanslar	3,876	,050	2,394	401	,017	,20936	,08746	,03741	,38130
Varsayılmayan eşit varyanslar			3,195	42,516	,003	,20936	,06553	,07717	,34154

5.15. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeyi genelde 263 hayırla etkisizdir çıkmıştır (Tablo 5.60). Sig değeri $p < 0,05$ 'ten yüksek olması nedeniyle katılımcıların sosyal medyada Siyasi Parti ve Temsilcileriyle etkileşiminin ve oy verme bakımından anlamlı bir ilişki yoktur (Tablo 5.61).

Tablo 5.60. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	72	3,1934	,52775	,06220	3,0694	3,3174	1,00	4,46
Hayır	263	3,1676	,47243	,02913	3,1103	3,2250	1,00	4,31
Bazen	67	3,2537	,44331	,05416	3,1456	3,3619	2,23	4,38
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.61. Katılımcıların Sosyal Medya Mecralarında Siyasi Parti ve Temsilcileriyle Etkileşiminin Oy Verme Etki Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	,439	3	,146	,640	,589
Gruplar İçinde	91,221	399	,229		
Toplam	91,661	402			

5.16. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler

Parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihi düzeylerine ait tanımlayıcıların dağılımında 158 katılımcı “hayır” cevabı verilmiştir (Tablo 5.62). Tablo 5.63’ten görüleceği gibi Sig değeri $p < 0,05$ ’ten küçük olması, parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntüleri ile oy verme tercihi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ortalamalara bakıldığında zaman ortalaması en yüksek olan “bazen”dir. Tablo 5.64’te bazen diyenlerin durumu nedeniyle alınan ortalama farklılıklarda hayır-bazen ve bazen-hayır kısmında anlamlı çıkmıştır.

Tablo 5.62. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	132	3,2232	,48012	,04179	3,1406	3,3059	1,00	4,46
Hayır	158	3,0930	,52309	,04161	3,0108	3,1752	1,00	4,31
Bazen	113	3,2764	,37833	,03559	3,2059	3,3469	2,23	4,38
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.63. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	2,472	2	1,236	5,544	,004
Gruplar İçinde	89,188	400	,223		
Toplam	91,661	402			

Sig değeri 0,05'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki var.

Tablo 5.64. Katılımcıların Parti ve Liderlerin Sosyal Medyada Yer Alan Olumsuz Haber ve Görüntüleri Oy Verme Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Olumsuz haber						
Tukey HSD						
(I) Olumsuz haber	(J) Olumsuz haber	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Evet	Hayır	,13025	,05568	,052	-,0007	,2612
	Bazen	-,05314	,06052	,654	-,1955	,0892
Hayır	Evet	-,13025	,05568	,052	-,2612	,0007
	Bazen	-,18339*	,05818	,005	-,3202	-,0465
Bazen	Evet	,05314	,06052	,654	-,0892	,1955
	Hayır	,18339*	,05818	,005	,0465	,3202

*. Ortalama fark p<0,05 düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni hayır diyenler ile bazen diyenler arasındaki farklılık.

5.17. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların seçim dönemlerinde radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri-aday konuşmaları ve oy verme tercihi düzeylerine ait tanımlayıcıların dağılımında 205 “hayır” cevabı verilmiştir (Tablo 5.65). Katılımcıların arasında Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle anlamlı ilişki bulunmakta ve hayır cevapları ağırlıktadır (Tablo 5.66). Tablo 5.67’de bazen diyenlerin durumu nedeniyle alınan ortalama farklılıklarda hayır-bazen ve bazen-hayır kısmında anlamlı çıkmıştır.

Tablo 5.65. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama için Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	107	3,2236	,50856	,04916	3,1261	3,3211	1,00	4,46
Hayır	205	3,1032	,47523	,03319	3,0378	3,1687	1,00	4,31
Bazen	91	3,3331	,40348	,04230	3,2490	3,4171	2,23	4,31
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.66. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	3,523	2	1,762	7,995	,000
Gruplar İçinde	88,137	400	,220		
Toplam	91,661	402			
Sig değeri 0,05'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki var.					

Tablo 5.67. Katılımcıların Seçim Dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda Verilen Parti Haberleri ve Aday Konuşmaları Oy Verme Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Parti haberleri ve konuşmaları						
Tukey HSD						
(I) Parti haberleri ve konuşmaları	(J) Parti haberleri ve konuşmaları	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
Evet	Hayır	,12036	,05598	,081	Alt Sınır	Alt Sınır
	Bazen	-,10947	,06694	,232	-,0113	,2521
Hayır	Evet	-,12036	,05598	,081	-,2669	,0480
	Bazen	-,22983*	,05913	,000	-,2521	,0113
Bazen	Evet	,10947	,06694	,232	-,3689	-,0907
	Hayır	,22983*	,05913	,000	-,0480	,2669

*: Ortalama fark $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni hayır diyenler ile bazen diyenler arasındaki farklılık.

5.18. Katılımcıların TV'deki Siyasal Reklamlar, Gazetedeği Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların TV'deki siyasal reklamlar, gazetedeği haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin oy tercihi üzerinde etkisi Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki bulunmamaktadır (Tablo 5.68 ve 5.69).

Tablo 5.68. Katılımcıların TV’deki Siyasal Reklamlar, Gazetedeki Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
TV reklam	58	3,2520	,60274	,07914	3,0935	3,4105	1,00	4,46
Gazete haberleri	44	3,3164	,33886	,05108	3,2134	3,4195	2,46	4,15
Reklam panolarındaki siyasal görseller	6	3,2949	,42249	,17248	2,8515	3,7383	2,62	3,92
Afişler	6	3,2692	,26978	,11014	2,9861	3,5523	2,92	3,62
Hiçbiri	289	3,1504	,46874	,02757	3,0961	3,2047	1,00	4,31
Toplam	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.69. Katılımcıların TV’deki Siyasal Reklamlar, Gazetedeki Haberler, Reklam Panolarındaki Siyasal Görseller ve Afişlerin Oy Tercihi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	1,479	4	,370	1,632	,165
Gruplar İçinde	90,181	398	,227		
Toplam	91,661	402			

5.19. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgili Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların seçim dönemlerinde siyasete ve siyasal konulara ilgi düzeyleri ve oy verme tercihi düzeylerine ait tanımlayıcıların dağılımında 152 “hayır” cevabı verilmiştir (Tablo 5.70). Katılımcıların arasında Sig değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle anlamlı ilişki olduğu ve hayır cevapları ağırlıktadır (Tablo 5.71).

Tablo 5.70. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgili Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	124	3,2767	,49276	,04425	3,1891	3,3643	1,00	4,46
Hayır	152	3,0653	,51869	,04207	2,9822	3,1484	1,00	4,15
Bazen	127	3,2453	,37255	,03306	3,1799	3,3107	2,23	4,31
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.71. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	3,682	2	1,841	8,370	,000
Gruplar İçinde	87,979	400	,220		
Toplam	91,661	402			
Sig değeri 0,05'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki var.					

Katılımcıların siyasete ve siyasal konulara ilgi düzeyi çoklu karşılaştırmaları Sig değeri 0,05'ten küçük olan cevaplar, “evet-hayır”, “hayır- evet”, “hayır-bazen”, “bazen-hayır” şeklindedir (Tablo 5.72).

Tablo 5.72. Katılımcıların Siyasete ve Siyasal Konulara İlgi Düzeyi Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: İlgi düzeyi						
Tukey HSD						
(I) İlgi düzeyi	(J) İlgi düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
Evet	Hayır	,21144*	,05675	,001	,0779	,3450
	Bazen	,03142	,05921	,856	-,1079	,1707
Hayır	Evet	-,21144*	,05675	,001	-,3450	-,0779
	Bazen	-,18002*	,05638	,004	-,3127	-,0474
Bazen	Evet	-,03142	,05921	,856	-,1707	,1079
	Hayır	,18002*	,05638	,004	,0474	,3127

*: Ortalama fark $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni hayır diyenler ile evet ve bazen diyenler arasındaki farklılık.

5.20. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların siyasete ilgi düzeyleri ve oy verme tercihi üzerinde düzeylerine ait tanımlayıcıların dağılımında 175 “yalnız oy veririm” cevabı verilmiştir (Tablo 5.73). Katılımcıların siyasete ilgi düzeyleri ve oy verme tercihi arasındaki ilişki Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle anlamlı ilişki bulunmaktadır (Tablo 5.74). İlişkinin nedeni hiç ilgilenmeyenler ile diğerleri arasındaki ortalama farktır.

Tablo 5.73. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Hiç ilgilenmiyorum	70	2,8890	,62130	,07426	2,7409	3,0372	1,00	4,15
Yalnız oy veririm	175	3,2277	,42176	,03188	3,1648	3,2906	1,69	4,31
Bir siyasi partiye üyeyim	20	3,1500	,42535	,09511	2,9509	3,3491	2,08	3,77
Partilerin program ve mitinglerine katılım	25	3,4185	,27919	,05584	3,3032	3,5337	2,77	3,92
Desteklediğim partiye bağış yaparım	8	3,0577	,37403	,13224	2,7450	3,3704	2,62	3,54
Partiye oy kazandırmak için çalışırım (Propagandasını yaparım)	20	3,3038	,57427	,12841	3,0351	3,5726	2,23	4,46
Güncel siyaseti düzenli olarak günlük medya iletişim araçları ile takip ederim	84	3,2830	,38097	,04157	3,2004	3,3657	2,23	4,38
Toplam	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.74. Katılımcıların Siyasete İlgi Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	9,475	7	1,354	6,505	,000
Gruplar İçinde	82,186	395	,208		
Toplam	91,661	402			

Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.
Bu farklılığın nedeni hiç ilgilenmeyenler ile diğerleri diyenler arasındaki farklılık.

5.21. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zaman Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların siyasi partiye oy verme kararının şekillendiği zamana ait varyanslarla oy verme arasındaki ilişki Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.75 ve 5.76). Bu farklılığın nedeni hiç oy kullanmam diyenler ile son anda sandık başında karar verenler hariç diğerleri ile arasındaki farklılıktır (Tablo 5.77).

Tablo 5.75. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zaman Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Önceden bellidir.	70	2,8890	,62130	,07426	2,7409	3,0372	1,00	4,15
Adaylar belirlendikten sonra karar veririm.	15 5	3,1871	,53939	,04332	3,1015	3,2727	1,00	4,31
Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm.	10 7	3,1639	,38274	,03700	3,0906	3,2373	2,00	4,23
Kampanyaları değerlendirerek karar veririm.	29	3,3185	,45016	,08359	3,1473	3,4898	2,46	4,46
Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm.	33	3,3077	,41359	,07093	3,1634	3,4520	2,46	4,38
Son anda sandık başında karar veririm.	38	3,3558	,39864	,06303	3,2283	3,4833	2,31	4,31
Hiç oy kullanmam.	24	2,9406	,33566	,07156	2,7917	3,0894	2,31	3,54
Toplam	17	2,7644	,58074	,14518	2,4550	3,0739	1,62	3,92

Tablo 5.76. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zamana Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	6,387	6	1,064	4,943	,000
Gruplar İçinde	85,274	396	,215		
Toplam	91,661	402			
Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.					

Tablo 5.77. Katılımcıların Siyasi Partiye Oy Verme Kararının Şekillendiği Zamana Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Oy verme kararı						
Tukey HSD						
(I) Oy verme kararı	(J) Oy verme kararı	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Önceden bellidir	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	,02319	,05832	1,000	-,1497	,1960
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	-,13143	,09389	,802	-,4097	,1468
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	-,12060	,08788	,816	-,3810	,1398
	Ailem ve Arkadaşlarımla Görüşüp Karar Veririm	-,16867	,08230	,385	-,4126	,0752
	Son anda sandık başında karar veririm	,24654	,10572	,231	-,0668	,5599
	Başka	,42267*	,12185	,010	,0616	,7838
Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	Önceden bellidir	-,02319	,05832	1,000	-,1960	,1497
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	-,15461	,09715	,688	-,4425	,1333
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	-,14378	,09136	,699	-,4145	,1270
	Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	-,19186	,08600	,281	-,4467	,0630
	Son anda sandık başında karar veririm	,22335	,10863	,381	-,0986	,5453
	Başka	,39949*	,12438	,024	,0309	,7681
Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	Önceden bellidir	,13143	,09389	,802	-,1468	,4097
	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	,15461	,09715	,688	-,1333	,4425
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	,01083	,11730	1,000	-,3368	,3585
	Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	-,03725	,11318	1,000	-,3727	,2982
	Son anda sandık başında karar veririm	,37796	,13120	,063	-,0109	,7668
	Başka	,55410*	,14451	,003	,1258	,9824

Tablo 5.77. Devamı

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Oy verme kararı						
Tukey HSD						
(I) Oy verme kararı	(J) Oy verme kararı	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	Önceden bellidir	,13143	,09389	,802	-,1468	,4097
	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	,15461	,09715	,688	-,1333	,4425
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	,01083	,11730	1,000	-,3368	,3585
	Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	-,03725	,11318	1,000	-,3727	,2982
	Son anda sandık başında karar veririm	,37796	,13120	,063	-,0109	,7668
	Başka	,55410*	,14451	,003	,1258	,9824
Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	Önceden bellidir	,16867	,08230	,385	-,0752	,4126
	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	,19186	,08600	,281	-,0630	,4467
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	,03725	,11318	1,000	-,2982	,3727
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	,04808	,10824	,999	-,2727	,3689
	Son anda sandık başında karar veririm	,41521*	,12317	,014	,0502	,7802
	Başka	,59135*	,13727	,000	,1845	,9981
Son anda sandık başında karar veririm	Önceden bellidir	,16867	,08230	,385	-,0752	,4126
	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	,19186	,08600	,281	-,0630	,4467
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	,03725	,11318	1,000	-,2982	,3727
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	,04808	,10824	,999	-,2727	,3689
	Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	,41521*	,12317	,014	,0502	,7802
	Başka	,59135*	,13727	,000	,1845	,9981

Tablo 5.77. Devamı

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Oy verme kararı						
Tukey HSD						
(I) Oy verme kararı	(J) Oy verme kararı	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Başka	Önceden bellidir	-,42267*	,12185	,010	-,7838	-,0616
	Adaylar belirlendikten sonra karar veririm	-,39949*	,12438	,024	-,7681	-,0309
	Tüzük ve yönetmeliği okuduktan sonra karar veririm	-,55410*	,14451	,003	-,9824	-,1258
	Kampanyaları değerlendirerek karar veririm	-,54327*	,14068	,003	-,9602	-,1263
	Ailem ve arkadaşlarımla görüşüp karar veririm	-,59135*	,13727	,000	-,9981	-,1845
	Son anda sandık başında karar veririm	-,17614	,15247	,910	-,6280	,2757
*: Bunun nedeni başka diyenler ile son anda sandık başında karar verenler hariç diğerleri ile arasındaki farklılık						

5.22. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların bir siyasi partiye oy verirken öncelik düzeylerine ait varyanslarla oy verme arasındaki ilişki Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle anlamlı bulunmuştur (Tablo 5.78 ve 5.79). İlişkinin nedeni başka belirtiniz ile diğerleri arasındaki ortalama farklılıktan kaynaklanmaktadır (Tablo 5.80).

Tablo 5.78. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Parti Lideri	107	3,2394	,55974	,05411	3,1321	3,3467	1,00	4,46
Partinin Adayları	86	3,1234	,51015	,05501	3,0141	3,2328	1,00	4,38
Parti Vaatleri	72	3,1624	,39531	,04659	3,0695	3,2553	2,23	4,15
Parti İdeolojisi	129	3,2433	,37581	,03309	3,1779	3,3088	2,23	4,00
Başka belirtiniz:	9	2,5641	,56657	,18886	2,1286	2,9996	1,62	3,54
Toplam	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.79. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	3,682	2	1,841	8,370	,000
Gruplar İçinde	87,979	400	,220		
Toplam	91,661	402			

Sig değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.

Tablo 5.80. Katılımcıların Bir Siyasi Partiye Oy Verirken Öncelik Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Oy verme önceliği						
Tukey HSD						
(I) Oy verme önceliği	(J) Oy verme önceliği	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Parti Lideri	Partinin Adayları	,11596	,06774	,428	-,0697	,3016
	Parti Vaatleri	,07700	,07130	,817	-,1184	,2724
	Parti İdeolojisi	-,00395	,06116	1,000	-,1715	,1637
	Başka belirtiniz:	,67529*	,16234	,000	,2304	1,1202
Partinin Adayları	Parti Lideri	-,11596	,06774	,428	-,3016	,0697
	Parti Vaatleri	-,03896	,07472	,985	-,2437	,1658
	Parti İdeoloji	-,11991	,06511	,351	-,2983	,0585
	Başka belirtiniz:	,55933*	,16387	,006	,1103	1,0084
Parti Vaatleri	Parti Lideri	-,07700	,07130	,817	-,2724	,1184
	Parti Adayları	,03896	,07472	,985	-,1658	,2437
	Parti İdeoloji	-,08095	,06881	,765	-,2695	,1076
	Başka belirtiniz:	,59829*	,16537	,003	,1451	1,0515
Parti İdeoloji	Parti Lideri	,00395	,06116	1,000	-,1637	,1715
	Parti Adayları	,11991	,06511	,351	-,0585	,2983
	Parti Vaatleri	,08095	,06881	,765	-,1076	,2695
	Başka belirtiniz:	,67924*	,16126	,000	,2373	1,1211
Başka belirtiniz:	Parti Lideri	-,67529*	,16234	,000	-1,1202	-,2304
	Parti Adayları	-,55933*	,16387	,006	-1,0084	-,1103
	Parti Vaatler	-,59829*	,16537	,003	-1,0515	-,1451
	Parti İdeoloji	-,67924*	,16126	,000	-1,1211	-,2373

*: Bu farklılığın başka belirtiniz ile diğerleri arasındaki farklılıktır.

5.23. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların siyasal tercihi üzerine parti liderinin önem düzeylerine ait tanımlayıcılarla oy verme tercihi arasındaki ilişki Sig değeri 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı ilişki yoktur (Tablo 5.81 ve 5.82).

Tablo 5.81. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	171	3,2384	,51599	,03946	3,1605	3,3163	1,00	4,46
Hayır	225	3,1570	,43449	,02897	3,0999	3,2140	1,00	4,31
Başka:	7	2,9011	,69332	,26205	2,2599	3,5423	1,62	3,69
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.82. Katılımcıların Siyasal Tercihi Üzerine Parti Liderinin Önem Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	1,227	2	,614	2,714	,067
Gruplar İçinde	90,433	400	,226		
Toplam	91,661	402			

5.24. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait İstatistikler

Katılımcıların Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç düzeylerine ait varyansların homojenliği vardır ve Sig değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle anlamlı ilişki vardır (Tablo 5.83 ve 5.84). Ortalama değeri en yüksek olan cevap “hayır” cevabıdır. Katılımcıların Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç tercihi çoklu karşılaştırmaları tablosuna bakıldığında, farklılığın nedenin hayır diyenler ile evet ve bazen diyenler arasındaki farktır (Tablo 5.85).

Tablo 5.83. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait Tanımlayıcıların Dağılımı

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama İçin Farkın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum
					Alt Sınır	Alt Sınır		
Evet	285	3,1382	,46406	,02749	3,0841	3,1923	1,00	4,38
Hayır	65	3,4544	,44350	,05501	3,3445	3,5643	2,46	4,46
Bazen	53	3,1219	,48754	,06697	2,9875	3,2563	1,62	3,92
Total	403	3,1871	,47751	,02379	3,1403	3,2338	1,00	4,46

Tablo 5.84. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Düzeylerine Ait Varyansların Homojenliği Testi

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	5,552	2	2,776	12,895	,000
Gruplar İçinde	86,109	400	,215		
Toplam	91,661	402			

Sig değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle ilişki anlamlıdır.

Tablo 5.85. Katılımcıların Türkiye’de Yeni Liderlere İhtiyaç Tercihi Çoklu Karşılaştırmaları

Çoklu Karşılaştırmalar						
Bağımlı Değişken: Yeni lider						
Tukey HSD						
(I) Yeni lider	(J) Yeni lider	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Alt Sınır
Evet	Hayır	-,31622*	,06377	,000	-,4663	-,1662
	Bazen	,01630	,06941	,970	-,1470	,1796
Hayır	Evet	,31622*	,06377	,000	,1662	,4663
	Bazen	,33252*	,08587	,000	,1305	,5345
Bazen	Evet	-,01630	,06941	,970	-,1796	,1470
	Hayır	-,33252*	,08587	,000	-,5345	-,1305

*: Ortalama fark $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu farklılığın nedeni hayır diyenler ile evet ve bazen diyenler arasındaki farklılık.

Tablo 5.86’den görüleceği gibi yaş gruplarının cevapları arasındaki “Sizce Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulmakta mıdır?” fark önemlidir ($p < 0.05$). Evet cevabı veren 18-25 yaş grubunda BD’nin üzerinde olması, 36-45 yaş grubunda BD’nin altında kalması, diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p < 0.05$) (Tablo 5.86). Hayır cevabı veren 26-35 yaş grubunda BD’nin üzerinde olması ve 36-45 yaş grubunda BD’nin altında kalması, diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p < 0.05$), (Tablo 5.86). Fikrim yok cevabı veren 18-25 ve 56 ve üstü yaş gruplarında BD’nin altında kalması, 36-45 ve 46-55 yaş grubunda BD’nin üstünde olması diğer yaş grupları ile arasındaki farklar anlamlıdır ($p < 0.05$), (Tablo 5.86).

Tablo 5.86. Katılımcıların Yaşları ile Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Çapraz Karşılaştırmaları (Sizce Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulmakta mıdır?)

	Evet (BD)	Hayır (BD)	Fikrim yok (BD)	P- Değeri ($p < 0.05$)
18-25	44 (54,45)	10 (12,42)	23 (10,13)	0,00
26-35	59 (55,87)	8 (12,74)	12 (10,39)	
36-45	75 (65,77)	12 (15,00)	6 (12,23)	
46-55	63 (57,99)	12 (13,23)	7 (10,78)	
56 ve Üstü	44 (50,92)	23 (11,61)	5 (9,47)	

5.25. Araştırmada Geliştirilen Hipotezlerin Test Edilmesi

Çalışmanın sonuçları elde edilmeden önce çalışma öncesinde kurulan hipotezlerin, elde edilen sonuçlar neticesinde kabul ya da reddedilme test edilerek tablo 5.83’te verilmiştir.

Tablo 5.87. İstatistiksel Analizler Sonucunda Kurulan Hipotezlerin Test Edilmesi

İlgili Hipotezler	Kabul/Red Olması Durumu
H1: Seçmen tercihleri, seçmen cinsiyet grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	RED
H2: Seçmen tercihleri, seçmen yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	KABUL
H3: Seçmen tercihleri, seçmen meslek grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	RED
H4: Seçmen tercihleri, seçmen eğitim grupları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	KABUL
H5: Seçmen tercihleri, seçmenin gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED
H6: Seçmenin dini inancı siyasal tercihi üzerinde anlamlı farklılık göstermektedir.	RED
H7: Seçmen tercihinde ailenin etkisiyle anlamlı farklılık göstermektedir.	RED
H8: Seçmen tercihinde ekonominin önemli etkisi bulunmaktadır.	KABUL
H9: Parti lideri olgusu seçmen davranışı üzerinde anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL
H10: Seçmenlerdeki tercihinde partilerin dış politik duruşu göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL
H11: Seçmenlerdeki tercihinde göç politikası göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL
H12: Aksaray’da siyasi gündem takip etmek seçmenler arasında anlamlı farklılık göstermektedir.	RED
H13: Siyasi partilerin programları ve gündemleri, seçmen tercihi üzerinde anlamlı farklılık bulunmaktadır.	RED
H14: Seçmen tercihinde sosyal medya mecralarında kendimi yakın hissettiği siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmak anlamlı farklılık göstermektedir.	RED
H15: Seçmen tercihinde parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntüleri anlamlı farklılık göstermektedir.	RED

TARTIŞMA VE SONUÇ

Siyasal katılım günümüzde genelde oy verme ve siyasal sistemdeki bireylerle bağ kurma çabası olarak görülmektedir. Siyasal katılım, siyasal iktidarı değiştirme gücü yanında ülkenin demokratikleşme sürecinin ve seviyesinin göstergesi olarak da tarif edilebilir. Seçim dönemleri, siyasal katılımın yoğun olarak yaşadığı ve siyasal etkileşimin yaşandığı süreçlerdir. Seçmenlerin siyasal karar verme süreci ve oy verme davranışları, siyasal katılma kavramı içinde değerlendirilmektedir. Toplumun siyasal sisteme karşı tutum ve davranışlarının bir yansıması ve kişilere göre farklı motivasyonla siyasal katılım ortaya koymasıdır. Bireylerin siyasal katılım davranışları farklı siyasal sistemlerde değişik biçimlerde görülebilmektedir. Bu farklılıkların sebeplerinin, bireysel, kültürel, ekonomik ve tarihsel faktörler olduğu savunulmaktadır.

Siyasi partiler, seçmenlerin vermiş oldukları oy nispeti ile iktidar olma potansiyeli bulurlar. Günümüzde siyasi partiler, iktidarı alabilmek üzere siyasal olarak kampanyalar ve reklamlar yürütmek zorundadır. Bunun temel sebebi seçmenin ikna edilmesi ve kamuoyunda etki yaratmak ve sonucunda iktidar olabilmek için yeterli miktarda oy almaktır. Seçmen tercihi ve siyasal yönelimi üzerine etki eden birçok faktörün (demografik özellikleri, ideolojisi, beklentileri ve yönelimleri) bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle seçmen davranışının incelenmesi gerekli konular arasındadır.

Demokratik ve cumhuriyeti benimsemiş yöntemlerde, siyasal olarak iktidarı elde etmek ve onu sürdürmek için halkın iknası ve inandırılması başat bir olgudur. Aslına bakılırsa toplumun isteklerinin sürekli göz ardı edildiği bir sistemin yaşama süresinin çok kısa olduğu sosyal olayların laboratuvarı olan tarihe bakıldığında çok açık bir şekilde gözükmektedir. İktidarın meşruiyeti için toplumsal rıza elde edilmelidir.

Siyaset kavramı farklı lisanda ve farklı toplumlarda değişik anlam ve tanım içermektedir. Siyasal katılım toplumun siyasal sisteme karşı tutum ve davranışlarının bir yansımasıdır ve kişilere göre farklı motivasyonla siyasal katılım gerçekleştirilmektedir. Siyasal katılım, siyasal iktidarı değiştirme gücü aynı zamanda ülkenin demokratikleşme sürecinin ve seviyesinin göstergesi olarak tarif edilebilir.

Demokrasi, geniş kapsam ve tanımlara konu olmuş ve toplumlardaki gelişmişlik düzeylerine göre demokrasi kavramı üzerinde farklı anlamlar atfedilmiştir. Demokratik yönetimlerde siyasi partiler vazgeçilmez unsurların arasındadır. Siyasal partiler, belli bir ideolojiyi veya bir programı yaşama geçirebilmek için yasal yolları kullanarak iktidarı elde etme amacı taşıyan örgütlenmiş siyasal kuruluşlardır. Siyasi partilerin faaliyetleri ve ilişkileri seçmenlerin oy verme davranışını etkilemektedir. Bu nedenle siyasi partilerin, parti lideri, partinin programı, parti yönetimini oluşturan kadroları, partinin icraatları, vaatleri ve söylemleri, partinin ideolojisi, dine karşı bakış açısı ve partinin teşkilatlanması seçmen oy verme davranışı üzerinde etki eden önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Bireysel oy verme davranışları bireyden bireye farklılık gösterebilir. Seçmenler siyasal aktörleri farklı bakış açısı dahilinde farklı unsurlardan etkilenerek değerlendirmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar, farklı bakış açısının birçok unsurun bileşkesi olduğu görüşünü savunmaktadır. Siyasal seçim zamanlarında bireysel ve toplumsal birçok unsur oy verme eğilimini etkilemektedir. Bunun sebebi her faktörün bireyleri bireysel özelliklerinden dolayı farklı biçimde etkilemesidir. Seçmenlerin kendisiyle ilgili, gelir, yaş, cinsiyet, meslek gibi unsurlar ve kendisi ile doğrudan ilişkisi olmayan faktörlerden (siyasal aktörlerin gücü, seçim sistemi, demokratikleşme gibi) önemli düzeyde etkilenmektedirler.

Türkiye’de seçmen davranışları incelendiğinde siyasi parti ideolojisinin seçmen davranışları üzerinde önemli bir etkisi bulunduğu görülmektedir. Ülkemizde siyasi partiler ideolojik olarak konumlanmıştır ve bu durum seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde dolaylı etkiye bulunmaktadır. Yine siyasi partilerin ekonomi politikalarının, liberal, sosyal, devletçi ve yatırımcı gibi politika izlemeleri seçmenin oy verme davranışlarını etkilediği söylenebilir. Bunların dışında siyasi partilerin, sağlık, adalet, güvenlik, eğitim ve dış politika programları seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyebilmektedir.

Ekonomik göstergeler, çevresel unsurlar, psikolojik faktörler yine Türkiye’de seçmenlerin tercihindeki etkili unsurlardır. Türkiye’deki seçmen bireylerin tercihinin karar verirken ekonomi etkenlerini ve siyasi aktörlerin bu hususta sergilediği performanslarını göz önünde bulundurduğu yapılan çoğu çalışma tarafından belirlenmiştir.

Türkiye’deki seçmenlerin bir diğer özelliği de adaylar ve siyasi liderlerdir. Özellikle yerel ve genel seçimlerde tercih yapacak seçmenler bakımından aday etkeni ve siyasal liderlerin özelliklerine büyük önem verilmektedir.

Aksaray seçmen tercihinine bakıldığında 1989 yılından bu zamana kadar yapılan seçimlerde ilin genelinde muhafazakâr, milliyetçi ve kendisini sağcı olarak tanımlayan partilere yönelim gösterdiği ve desteklediği görülmektedir.

Türkiye’deki seçmenlerin tercihinin belirlerken hangi faktörlerden etkilendiği ve seçmenlerin davranış özelliklerini anlamak için yapılmış olan araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Seçmenler tarafından hangi faktörlerin önemsendiğinin fark edilmesi bakımından daha fazla araştırmanın literatüre eklenmesi gereklidir.

Bu çalışmamızda, yapılan bilimsel araştırmalarda dikkate alınmış olan özelliklerden yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, gelir durumu, mesleki faktörlerin, medyanın, siyasal reklamların ve sosyal medyanın etkisinin Aksaray ilinde seçmen davranışına etkisi belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada, seçmenlerin oy verme davranışında, ideolojik yaklaşımın, dinin, aile ve çevresinin ve ekonominin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Seçmenlerin siyasal yaşama bakışını ölçmek için siyasete ilgisi, oy verme kararının şekillendiği zamanın, parti tercihindeki öncelikleri, parti programları (ülke bekası, ekonomi, dış politikası, göç politikası) parti liderinin önemi ve özelliklerini belirlemeye yönelik anket soruları yöneltilmiştir.

Literatür taraması sonucunda elde edilen 30 soruluk görüşme formu Aksaray ilinde ikamet eden 403 katılımcıya sorulmuştur. Verilerin toplanma aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Uygulama yapılacak evren: Aksaray ilinde ikamet eden ve nüfusuna kayıtlı seçmenlerdir. Örneklem tekniği olarak “basit tesadüfi örneklem” tekniği kullanılmıştır. Denekler oy kullanma yetisine sahip kişilerden oluşmuştur.

Araştırmada ölçek türü yöntemi olan Likert Ölçeği kullanılacaktır. Likert ölçekli sorularda 5’li likert tekniği (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum) ile katılımcıların ne yoğunlukla katıldığı ölçülmüştür. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi için istatistiksel analiz yöntemi olarak SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 paket programı kullanıldı. Güvenirlilik ölçülürken Cronbach’s Alpha testi uygulaması yapıldı.

Anketlerin değerlendirilmesi sonucunda frekans analizleri yapılmış ve tablolara dönüştürülmesi süreçlerinde veriler gerekli yerlerde çapraz tablolarda demografik bilgilerle ilişkileri test edilmiştir. Çapraz tabloların analizlerinde Ki-Kare Testi uygulanmıştır. Analizler Minitab 21 programında uygulanmıştır.

Bu çalışmanın Cronbach's Alfa değeri ise 0,714 olarak tespit edilmiş ve araştırma ölçeğin oldukça güvenilir seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevapların normallik değerlendirmesi yapıldığında Skewness ve Kurtosis değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olması normallik varsayımını sağladığı için parametrik analizler yapılmıştır.

Katılımcıların cinsiyete ait bağımsız örnekler testi sonucunda Sig değeri 0,05'ten ($p < 0,05$) büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki cinsiyet açısından yoktur.

Araştırmada katılımcıların yaşlarına ait varyansların homojenliği testi sonucu yaş grupları arasında Sig değeri 0,020 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşlarının çoklu karşılaştırmaları sonucunda bu farklılığın nedeni 46–55 yaş ile 56 üzeri yaşta olanların oy verme tercihinde düzeylerindeki olduğu görülmüştür.

Araştırmada katılımcıların eğitim durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu eğitim durumu grupları arasında Sig değeri 0,020 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olduğu görülmüştür. Katılımcıların eğitim durumlarının çoklu karşılaştırmaları sonucunda bu farklılığın nedeni doktora yapanlar ile okuryazar olmayanlar, ortaokul ve ön lisans eğitimine sahip olanların oy verme tercihinde düzeylerindeki olduğu görülmüştür.

Araştırmada katılımcıların meslek durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu eğitim durumu grupları arasında Sig değeri 0,889 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların gelir durumuna ait varyansların homojenliği testi sonucu gelir durumu grupları arasında Sig değeri 0,91 tespit edilmiş ve anlamlı ($p < 0,05$) farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Sig 2 değerinin $p < 0,05$ 'ten küçük olması nedeniyle Facebook kullanımı ve siyasi tercihler arasında anlamlı bir ilişki vardır denilebilir.

Katılımcıların çoğunluğu WhatsApp kullanmaktadır ve Sig değeri $p < 0,05$ 'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki WhatsApp kullanımı açısından yoktur. WhatsApp kullananların siyaset algısını değiştirmez.

Twitter kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri $p < 0,05$ 'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki Twitter kullanımı açısından yoktur.

Instagram kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri $p < 0,05$ 'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki Instagram kullanımı açısından yoktur.

Telegram kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri $p<0,05$ 'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki Telegram kullanımı açısından yoktur.

Hiçbir sosyal medya kullanmayanlar ağırlıktadır ve Sig değeri $p<0,05$ 'ten büyük olmasından dolayı anlamlı bir ilişki sosyal medya kullanımı açısından yoktur.

Katılımcıların sosyal medya mecralarında siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşiminin oy verme etki düzeyi genelde 263 hayırla etkisizdir çıkmıştır. Sig değeri $p<0,05$ 'ten büyük olduğu için katılımcıların sosyal medyada Siyasi Parti ve Temsilcileriyle etkileşiminin ve oy verme bakımından anlamlı bir ilişki yoktur.

Katılımcıların parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihi üzerinde 158 hayır olarak ağırlıklı olarak yoktur denilebilir. Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların seçim dönemlerinde radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri-aday konuşmaları ve oy verme tercihi üzerinde 205 hayır olarak ağırlıklı olarak yoktur denilebilir. Katılımcıların arasında Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki vardır ve hayırlar ağırlıktadır.

Katılımcıların TV'deki siyasal reklamlar, gazetede haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin Oy Tercihi üzerinde etkisi Sig değeri $p<0,05$ 'ten büyük olduğu için anlamlı bir ilişki yoktur.

Katılımcıların seçim dönemlerinde radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri-aday konuşmaları ve oy verme tercihi üzerinde 152 hayır olarak, ağırlıklı olarak yoktur denilebilir. Katılımcıların arasında Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki vardır ve hayırlar ağırlıktadır.

Katılımcıların siyasete ilgi düzeyleri ve oy verme tercihi üzerinde 175 yalnız oy veririm denilebilir. Katılımcıların siyasete ilgi düzeyleri ve oy verme tercihi arasındaki ilişki Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların siyasi partiye oy verme kararının şekillendiği zamana ait varyanslarla oy verme arasındaki ilişki Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlıdır.

Katılımcıların bir siyasi partiye oy verirken öncelik düzeylerine ait varyanslarla oy verme arasındaki ilişki Sig değeri $p<0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlıdır.

Katılımcıların Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç düzeylerine ait varyansların homojenliği vardır ve Sig değeri $p<0,05$ ’ten küçük olduğu için anlamlı bir ilişki vardır.

Analizler sonucunda katılımcılar “Sosyal medya mecralarında kendimi yakın hissettiğim siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmak beni oy vermeye teşvik eder” sorusuna %65,3’lük yüksek bir oranda “hayır” cevabı vererek etkilenmediği belirtmiştir. Sosyal medya mecralarında siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmanın oy tercihi üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda sosyal medyanın, siyasi iletişime etkisi etrafındaki tartışmalar devam etmekte olduğu ve detaylı analizlerin gerekliliği vurgulanmaktadır (Bilalli, 2024, s. 48).

Analizler sonucunda katılımcıların, parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihi etkisi üzerine etkisinde, verilen cevapların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Katılımcıların parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntülerinin oy verme tercihinde etkisinin zayıf olduğu yorumu getirilebilir. Sosyal medya, fırsatlar sunmuş olsa da ikili doğası, manipülasyon ve kutuplaşmaya karşı dikkatli olunması gerektiği bildirilmektedir (Bilalli, 2024, s. 48). Manipülasyon yöntemleri ile orijinal içerik üzerinde çeşitli oynamalar ve düzenlemeler yapıldığı bilinmektedir (Eroğlu, 2023, s. 146). Günümüzde yapay zekânın kullanımı sonucu gerçeğinden ayırt edilemeyen videolar ve çeşitli görsellerin oluşturulup dolaşıma sokulması sıkça rastlanan bir teknik ve olgu haline gelmiştir (Eroğlu, 2023, s. 147). Yapılan araştırmalarda katılımcıların hayatlarını doğrudan veya dolaylı etkileyebilecek ekonomi ve siyaset haberlerine yönelik güvenin davranışının düşük olduğu bildirilmektedir (Beşikci ve Çelikkol, 2024, s. 266). Bozdağ ve Koçer (2022) yaptıkları araştırmada, siyasi haberlere yönelik güven ve doğrulama düzeylerinin düşük olduğuna dair bulgularını sunmuşlardır.

Analizler sonucunda katılımcıların, TV’deki siyasal reklamlar, gazetede ki haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin oy tercihi üzerindeki etki düzeyleri belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda katılımcıların %71,7’lik yüksek bir oranda hiçbirinden etkilenmediği tespit edilmiştir. Katılımcıların TV’deki siyasal reklamlar, gazetede ki haberler, reklam panolarındaki siyasal görseller ve afişlerin oy tercihi üzerindeki etkisinin olmadığı çıkarımına varılmıştır.

Analizler sonucunda katılımcılar seçim dönemlerinde radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri ve aday konuşmaları oy verme tercihleri üzerine etkisi test edilmiş, %50,9’luk yüksek bir oranda “hayır” cevabı verdiği ve bu sonuçlar radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri ve aday konuşmalarının oy verme tercihlerini etkilemediği görülmüştür. Günümüzde geleneksel kitle iletişim araçları tarafından verilen bireylere ulaşan haberler genellikle tek yönlü

olarak iletilmektedir. Artan siyasi kutuplaşma ortamı geleneksel medya girişimleri, bireylerde “haberlerden kaçınma” eğilimini tetiklediği bildirilmektedir (Çömlekçi, 2019, s. 111). Özellikle medyada geçmişten günümüze birçok yalan haber örneklerine rastlamak mümkündür (Güz, vd., 2017, s. 269). Bu nedenle medyaya duyulan güvensizlik, siyasi kutuplaşma ve sahte haber sorunu, “haberlerden kaçınma” olarak adlandırılan başka bir eğilimi de tetiklemektedir (Güz, vd., 2017, s. 269). Yine kamuoyunun çoğunluğu tarafından medyanın baskı altında çalıştığını ve bu nedenle medyaya güven duyma konusunda sorun oluşturmaktadır (Çömlekçi, 2019, s. 111).). Siyasi aktörler ve siyasi partiler hakkındaki verilen haberlere karşı farklı sebeplerden dolayı duyulan güveninin ve inandırıcılığın azaldığı bildirilmektedir (Çömlekçi, 2019, s. 112). Medyanın gerek yerel gerekse genel seçimlerde siyasi partilerin ve adayların lehinde ya da aleyhinde izledikleri yayın politikası güvenilirliğini etkilediği bildirilmektedir (Koloğlu, 2013, s. 168). Türkiye’de yayınlanan Medya ve Güven Raporu’nda (Haziran 2013) kamuoyunun %67’si medya ile güven konusunda sorun yaşadığını göstermektedir (Güz, vd., 2017, s. 269). Türkiye’de yapılan araştırmalar sonucunda güven duyulan kurumların sıralamasında medya az güven duyulan kurumlar arasındadır (Güz, vd., 2017, s. 269).

Analizler sonucunda katılımcıların, siyasi partiye oy verme kararının şekillendiği zaman düzeyleri belirlenmiştir. En yüksek %38,5’lik oranla oy vereceğim parti önceden bellidir cevabı yer almaktadır. Katılımcılarda ideolojik yaklaşımın daha fazla olduğu görülmüştür. Yine katılımcıların, bir siyasi partiye oy verirken öncelik düzeyleri belirlenmiştir. Öncelik düzeyinin %32,0’lık oranla parti ideolojisi cevabı yer almıştır. Buradan katılımcıların önceliğinin oy verme tercihinde ideolojik yaklaşımın ön planda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Siyasal ideolojiler, yerel ve genel seçimlerde oy verme davranışı üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Demokratik sistemle (iki partili ya da çok partili) yönetilen birçok ülkede öncelikli ölçüt olarak partizanca, ideolojik bağlanma ve siyasal parti özdeşleşmiş seçmen kitlesi bulunmaktadır (Arslantürk, 2012, s. 35). Türkiye’de oy verme davranışları üzerine yapılan bazı araştırmalarda seçmenlerin büyük bir bölümü, siyasal parti tercihini seçimlerden önce yaptıkları, kendini ait hissettiği ve geçmişten beri oy vermekte olduğu partiyi değiştirmeme eğiliminde olduğunu bildirmektedir (Eroğlu ve Bayraktar, 2009, s. 202). Sitembölükbaşı (2004), Türk seçmenlerinin siyasal parti tercihlerinin öncelikli nedenini ideolojik gerekçeler oluşturduğunu bildirmektedir. Kalaycıoğlu (1999) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de seçmen davranışları üzerinde sosyolojik ve ekonomik faktörden ziyade ideolojik ve kültürel faktörlerin etkili olduğu söylenirken, Esmer (2002), önemli faktörün sol-sağ ideolojileri olduğunu ileri sürmüştür.

Katılımcıların siyasal tercihini daha çok partinin liderinin belirleyip belirlemediğinin anlaşılması hedeflenmiştir. Analiz sonuçları, %55,8'lik oranda hayır cevabı vererek belirlemediğini, %42,5'lik bir oranla evet cevabı vererek belirlediğini ve %1,7'lik bir oranla başka olarak bildirmiştir. Bu durumda katılımcıların temsil ettiği grubun özelliklerini yansıttığı varsayımıyla liderinde önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye’de ve uluslararası literatürde siyasal lider üzerinde çalışmalarının artırılması ve bu konuda yeni modeller geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Özellikle ulusal literatürde ampirik çalışmaların eksikliğinden söz edilmekte ve çalışmaların sosyo-ekonomik değişkenlerin oy verme etkisi ölçülmektedir (Kalaycıoğlu, 2013, s. 486). Türkiye ve benzeri ülkelerde seçimlerde öne çıkan karizmatik liderin faktörünün, seçmen davranışını anlamaya yönelik çalışmalarda odak dışı tutulması literatürde önemli bir eksiklik olarak görülmektedir (Demir ve Özdemir, 2024, s. 502). Özellikle ülkemizin siyasi tarihinde, siyasal liderler temsil ettiği partiden daha baskın oldukları ve seçmen üzerinde etkilemesi bakımından önemli etken olduklarını söylenmektedir (Akay, 2012, s. 81).

Katılımcıların, siyasal tercihini belirleyen liderin hangi özelliğini tercih ettiğini anlamaya yönelik çoklu seçenekli soru ile test edilmiştir. Analizler sonucunda en yüksek %81,6 oranla adaletli olmasını ve en düşük %14,4 oranla baskın olmasını ve karizmatik olmasını tercih ettiği tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak örneklem grubunun şu an baskın olmayan, karizmatik olup olmamasına önem vermeyen demokratik, milliyetçi ve en önemlisi adaletli bir lider aradığını söyleyebiliriz. Türklerde en eski bilinen “Orhun Yazıtları” ve “Kutadgu Bilig” de yer alan hukuk ve adaletle ilgili kağanlar tarafından düzen ve halkın refahı için konulmuş bulunan hukuk kuralları ve bu kuralların uygulanmasının mutlaka “adalet” ilkesine uygun olması istenmiştir (Pamir, 2009, s. 368). Türk kağanları, yönettiği ülkelerde adaletin sağlanması için büyük önem verdiği bildirilmektedir (Tutar, 2002, s. 868). Yine Türlerde İslamiyet’e geçiş sonrasında dinin temel esasları ve dini çerçevede oluşturulan örfi kanunlar çerçevesinde, adâletle yönetmesi esasına dayanmaktadır (Öz,1999 s. 33). Siyasal liderin, karizmatik, hitabet gücü, uyumu, olaylar karşısındaki duruşu ve tecrübesi önemli bir yer tutmaktadır (Yolcu, 2019, s. 103). Tüm bu özelliklerinin yanında liderin toplumun önem verdiği değer yargılarını taşıması büyük önem taşımaktadır.

Analizler sonucunda katılımcıların, Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulup duyulmadığını belirlemek amacıyla sorulan soruya %70,7'lik oldukça yüksek oranla evet, cevabı verdiği tespit edilmiştir. Ele alınan örneklem grubunda siyasette yeni liderlere ihtiyaç duyulduğu çok açıkça kabul edilmektedir.

Katılımcılara yöneltilen siyasetçiler bulunduğunuz bölge sorunlarına karşı ilgi düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru soru ve analizler sonucunda, kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum toplam oranı %63,8 olarak tespit edilmiş ve siyasetçilerin bölge sorunları ile yeterince ilgilenmediği düşüncesinde olduğu görülmüştür. Yerel siyasetin daha çok ilgilendiği konular şehrin, şehir halkının, şehir yaşamı ve şehir sorunları etrafında dönmektedir. Ancak bunların maddi ve planlama açısından ulusal bağlamdan kopuk düşünülmesi mümkün değildir (Akdoğan, 2008, s. 13). Bu nedenle yerel siyasi aktörler, merkezi aktörlerin etkisi ve yönlendirmesi altındadır. Bunun sonucu olarak yerel siyasi temsilcilerin bölge sorunlarına ilgisizlik algısına neden olduğunu düşündürmektedir. Demokrasinin gelişimi açısından yerel demokrasinin ve yerel siyasetin güçlenmesi gerektiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak bazı yargıların tersi de doğrudur varsayımıyla ele alınan grupta merkezileşmenin ve merkezden idarenin baskın olduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların, kullandığı oyun seçim sonuçlarına etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru ve analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %55,8 olarak tespit edilmiş ve kullandığı oyun seçim sonuçlarına etki ettiğini düşünmektedir. Seçmenlerin kişisel tutumu, önemli kişisel faktörler arasında yer almakta ve bireylerin bir davranışı gerçekleştirmesi konusunda olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerini ifade eden bir davranıştır (Kocagöz ve Dursun, 2010, s. 140). Oy kullanacak seçmenler, seçimlere hile karıştırıldığını düşünmeleri, kısaca seçime karşı güven duyguları oy verme davranışlarını olumlu ya da olumsuz etkileyebilir (Arı, vd., 2015, s. 4). Buradan yola çıkarak Vladimir Lenin’in dikkat çektiği seçimler değil oyları kimin saydığı önemlidir varsayımının grup için geçerli olmadığı seçimler her ne kadar hile karışsa da grubun oy vermeye önem verdiği görülmektedir. Yine de hile ve manipülasyonunda çok önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların, oy verdiği partinin tam olarak güvendiği parti olduğu etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %50,9 olarak tespit edilmiş ve oy verdiği partini tam olarak güvendiği parti olduğunu düşünmektedir. Seçmenlerin oy verme davranışının özünde, parti ve adaylarını değerlendirdiği (Akın, 2012, s. 42) ve dolayısıyla kendi konuları ile örtüşen partiye yöneldiği bildirilmektedir (Durdu, 2010, s. 42). Siyasal parti tercihinde seçmenler, partinin kimliği, programı, ideolojisi, sorunlara (kültürel, ekonomik, sosyal) bakışı, yaptığı icraatlar, parti teşkilatının dürüstlüğü ve parti örgütünün seçmenlerle olan ilişkisine önem vermektedir (Kalender, 2000, s. 158). Siyasal partilerin ideolojisi ve performansı seçmen davranışları üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Yine Türkiye’de siyasi partilerin konumlanması ve

misyonu (liberal, sosyal demokrat, merkez sağ-sol, Atatürkçü, İslâmcı, ülkücü, aşırı sağcı, aşırı solcu, muhafazakâr) seçmenler üzerinde etkili olduğu bildirilmektedir (Topbaş, 2003, s. 82). Grubun oy verdiği parti ve ona duyduğu güven arasında doğru orantı olsa da grup için bu korelasyon güçlü değildir ve kararsızların oranı gerçeğin bulanıklaştığı sonucunu vermektedir.

Katılımcıların, siyasal tercihin daha çok ideolojisi (siyasi görüş) olduğu etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %59,1 olarak tespit edilmiş ve oy verdiği partini tam olarak güvendiği parti olduğunu düşünmektedir. Seçmenler, siyasal sosyalleşme ve siyasal tutum süreçleri küçük yaşlarda aile ve çevrelerinin etkisiyle başlar ve oluşan ideolojik yaklaşımları gelecekte siyasi parti tercihi üzerine önemli etkisi olduğuna dair bilimsel araştırma sonuçlarına ulaşılmış (Toksöz ve Evre, 2018, s. 2892) ve bu yaklaşımla bir siyasi partiye duyulan sempatin zamanla psikolojik bağlılığa dönüştüğü bildirilmektedir (Küçük ve Toklu, 2020, s. 4565). İdeolojinin seçmen tercihlerini etki düzeyi ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye değişim gösterebilmektedir. Güllüpınar vd. (2013), seçmenlerin oy verme davranışında, sosyolojik, ideolojik ve ekonomik tercih yaklaşımlarının önemli olduğu bildirilmektedir. Siyasal tercih ve ideoloji arasında güçlü bir korelasyon oluşu görülse de çok güçlü olmadığı bu davranış üzerinde farklı olgularında çok güçlü olduğu sezilmektedir.

Katılımcıların, siyasal tercihinin daha çok eşi ve ailesinin etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum toplam oranı %76,1 olarak tespit edilmiş ve siyasal tercihinin daha çok eşi ve ailesinin etkisinin olmadığı bildirilmektedir. Siyasal tercihin en yakınındaki insanlardan etkilenmemesi aile bütünlüğünü bile sorgulatacak düzeydedir. Seçmen oy verme davranışları üzerinde yaşadığı ortamdaki insanların (aile, arkadaşlar, komşular, iş arkadaşları, çevre) etkisinin olduğu ve birbirlerini etkilediği görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışmaların çoğu ailenin bireyin siyasete olan bakış açısının şekillenmesinde önemi üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalar anne ve babanın benimsediği siyasi partiyi çocuklarında desteklediği bildirilmektedir (Ventura, 2001, s. 666). Ancak ülkemizde yaşanan sıkça parti profili değişimi, demokrasideki aksaklıklar, adaletsiz gelir dağılımı, yaşanan siyasi hareketlilikler, askeri müdahaleler ve istikrarsızlıklar (hükümet değişikliği) bireylerin aile ve çevresinden farklı siyasal süreçlere taşımaktadır (Özcan, 2000, s. 506). Özellikle teknolojik gelişimi yakalamış nesillerin aile bireylerinin ve çevresel baskıyı dikkate almadığı ve aile çevresinden farklı davranabilmektedir. Gökçe, (2022), yaptığı çalışmada, sosyal çevreye bağlılık durumu

bakımından en çok etkilenen grubun 55 yaş ve üzeri katılımcıların ve en az etkilenenlerin 16-24 yaş gurubu olduğu bildirilmektedir.

Katılımcıların dini inancın siyasal eğilimin üzerine etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum toplam oranı %55,1 olarak tespit edilmiş ve dini inancın siyasal eğilimin üzerine etkisinin olmadığı bildirilmektedir. Ağırlık olarak siyasal tercih ve din arasından etkileşimin güçlü olduğu görülse de sekülerliğin de güçlü olduğu sonucuna varılabilir. Din seçmen davranışını etkileyen en temel faktör olarak kabul edilmese de toplumsal yapıları belirlemek ve seçmen davranışları yönlendirilmesi bakımından çok büyük önem teşkil ettiği bildirilmektedir (Filiz, 2019, s. 41). Dini görüş ve bu yöndeki tutumlar, seçmen davranışını etkileyen diğer faktörlerden biraz daha farklılaştığı görülmektedir. Bireylerin mensup oldukları dine sahip çıkma dereceleri ve bağlılık düzeyleri, toplum olarak içerisinde yer alınan faktörlere göre değişiklik göstermektedir (Keçeci, 2021, s. 44).

Siyasal tercih üzerine daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etki düzeyinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum toplam oranı %40,9 olarak tespit edilmiş ve siyasal tercih üzerine daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının etkisinin olmadığı bildirilmektedir. Siyasal tercih üzerine daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyalarının belirleyici olduğu ama bu bağın çok olmadığı görülmektedir. Siyasal partiler ve adaylar kendilerini seçmene kampanya dönemlerinde olumlu bakış açısı kazanmak için sunmaktadır. Günümüz Türk seçmenin artık siyasal aktörlerden meselelere çözüm odaklı olmasını, talep ve istekleri ele alan konuşmalar istemekte ve bunu seçim kampanyalarının reklam haline getirilmemesi gerektiğini bildirilmektedir (Karaçor ve Gözüm, 2012, s. 424). Yine yapılan araştırmalarda kampanya faaliyetlerinin (promosyonlar, yerinde ziyaretler, araç konvoyları, mitingler, seçim büroları ve seçim müzikleri) seçmenin ilgisini çekmede başarılı olmadığını söylenmektedir (Avcı, 2015, s 177).

Katılımcıların, siyasal tercih üzerine anket sonuçları ve kamuoyu araştırmalarının etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum toplam oranı %71,2 olarak tespit edilmiş ve siyasal tercih üzerine anket sonuçları ve kamuoyu araştırmalarının etkisinin olmadığı bildirilmektedir. Kamuoyu araştırmaları bağımsız çalışmalar olmaktan ziyade, siyasal partilerin veya finansmanı sağlamış özel amaç ve beklentileri doğrultusunda yapılıyor olması araştırmanın bütünsel olarak

yanlı olabileceği bildirilmektedir (Avcı, 2015, s. 182). Anket sonuçları ve kamuoyu araştırmalarının, oy verme davranışını zayıf etkilediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların, refah düzeyini arttıracak olan partiye oy vermede etki düzeylerinin ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %81,5 olarak tespit edilmiş ve refah düzeyini arttıracak olan partiye oy vermesinde etkisinin olduğunu bildirilmektedir. Oy verme davranışı üzerinde sorulan şimdiye kadar ki sorular içinde en yüksek korelasyon refah ve oy verme davranışı arasında tespit edilmiştir. Seçmen bireyin akılcı (rasyonel) bir canlı biçiminde algılanmasına dayanmaktadır. İktidar tarafından yürütülen ekonomik politikanın bireylerin ekonomik durumu üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır. Bu etki nedeniyle seçmenlerin ekonomik durumundaki değişim, oy verme davranışını değiştiren önemli bir faktördür (Kuzu ve Kocaoğlu, 2023, s. 253). Seçmenler, yaşadığı toplumda sahip olduğu ekonomik şartları devam ettirmek ve ekonomik şartların getirdiği sosyal statüsünü korumak isterler. Seçmenler kişisel olarak yaşadığı sorunları değerlendirerek ekonomik şartları göz önünde bulundurmakta ve siyasi seçimlerini de bu ekonomik gelişmelere göre belirlemektedir. (Erdoğan, 2004, s. 105). Downs’ın “Demokrasinin Bir Ekonomik Teorisi” adlı eserinde, bireyler, ekonomik aktivitelerde rasyonel olarak bir seçim yapar, alternatiflerini sıraya koyar ve yalnızca şartların değiştiği zaman siyasal davranışlarını değiştirdiği bildirilmektedir.

Katılımcıların, siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %49,9 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olduğunu bildirilmektedir. Partilerin ekonomi programlarının siyasal tercihte etki oranının hâkim olmadığı görülmektedir. Daha basit olarak refah ve oy verme arasında en yüksek korelasyon tespit edilmiştir. Yani denekler araçtan ziyade sonuçla ilgilenmektedir.

Siyasi partilerin dış politikasına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5’li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %55,3 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin dış politikasına programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olduğunu bildirilmektedir. Katılımcıların siyasi partilerin dış politika programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin zayıf olduğu görüşü desteklenmektedir. Türkiye’deki iktidara gelmesi ihtimali bulunan partilerin hiçbirinin seçim beyannamelerinde dış

politika alanlarında benzeştiği ve radikal dönüşümlerden bahsedilmediği bildirilmektedir (Dizdaroğlu, 2007, s. 7).

Katılımcıların, Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren partiye bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %82,9 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, refahımı artıracak partiye oy veririm oranına yakın olduğu görülmüştür. Son yıllarda Türkiye'de seçim dönemlerinde "Milli irade" ve "Milli beka" kavramları siyasetçiler tarafından vurgulanarak siyasal amaçlarını elde etmede araç ve hegemonya kurma amacı taşıyan politik özneler olarak kullanmaya başlanmıştır. Milli beka kavramı, popülist söylemin unsurlarından biri olup ulusal bütünlüğe yönelik tehditleri nitelendirmek amacıyla politikacılar tarafından dile getirilmektedir. Popülist siyasi söylemlerde beka kavramı, ülke güvenliği ve savunmasına yönelik aynı zammada milliyetçi değerlerle desteklenerek oluşturulmaktadır (Karakaş, 2021, s. 233). Beka ve refahın oy verme davranışı üzerinde benzer oranda etkisi olması ilginç ve aslında güvenlik ve refah dengesinin araştırılması için bir veri olarak durmaktadır.

Katılımcıların, siyasi partilerin göçmen politikası programlarına bakarak oy vermede etki düzeyleri ölçümüne yönelik 5'li Likert Ölçekli soru yöneltilmiştir. Analizler sonucunda, kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum toplam oranı %73,4 olarak tespit edilmiş ve siyasi partilerin göçmen politikası programlarına bakarak oy vermesinde etkisinin olduğunu bildirilmektedir. Grubun oy verme davranışı üzerindeki en önemli 3. saikin göçmen politikası olduğu dikkat çekmektedir. Son yıllarda Türkiye'de yapılan seçimlerde göç meselesi ülkenin önemli tartışma konusu haline gelmiştir. Türkiye'nin son yıllarda almış olduğu göçün (Özellikle 2011 sonrası Suriyeli göçü) mevcut ekonomik krizlerin sebebi olarak görülmüş ve giderek artan göçmen karşıtlığını doğurduğu bildirilmektedir (Balta, vd., 2023, s. 3). Yine devletin üzerinde gereksiz bir yük algısına iş gücü piyasasında yerli nüfusa rakip olarak görülmüştür. Özellikle göç konusu, son yıllarda yapılan seçim kampanyalarının odağı haline dönüşmüştür. Yine kısıtlı ülke kaynaklarının göçmenlere aktarıldığı politik söylemlerin göçmen karşıtı duyguları körüklediği bildirilmektedir (Sert, vd., 2023, s. 13).

Son söz olarak demokrasinin toplumlarda aldığı önemi ölçen demokratikleşme dalgalarına bakıldığı endekste demokrasinin önümüzdeki dönemde yükselişe geçeceğini söylemek kahinlik olmaz. Bu sistemde en önemli şey olan seçmen ortalama oy verme davranışlarının sisteme aktarılması sonucunda ülkemiz sisteminde en önemli parametrelerin refah, beka, göçmen politikaları ve yeni bir liderin seçmen tarafından benimsenmesi kaçınılmaz olarak

görülmektedir. Bu durum, toplumun güvenlik kaygılarına ikna edilmesi sonucunda şok yaşatılması halinde kesintiye uğrayabileceği varsayımı taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akay, A. R. (2012). *Siyasal iletişim danışmanı*. Ankara: Nobel Yayınları, s. 81.
- Akdoğan, Y. (2008). Yerel siyaset-kavramlar. *Yerel siyaset, I*, s. 9-15.
<https://www.mku.edu.tr/files/1005-4fa1127c-c164-4503-ac88-1cec563e4f8b.pdf#page=9>
- Akgun, B. (2002). *Türkiye’de seçmen davranışı, partiler sistemi ve siyasal güven*. Nobel Yayınları, Ankara, s. 196.
- Akın, N. (2012). *Yerel seçimlerde aday imajının seçmen tercihlerine etkisi: İzmir ili için bir uygulama* (Tez No. 333409) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 161.
- Akyüz, Ü. (2009). Siyaset ve ahlak. *Yasama dergisi*, (11), s. 93-129.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yasamadergisi/issue/54535/743243>
- Aliefendioğlu, Y. (1999). Siyasal partiler ve sivil toplum örgütleri. *Anayasa Yargısı Dergisi*, 16 (1), s. 95-115. https://ayam.anayasa.gov.tr/media/6314/yilmaz_aliefendioğlu.pdf
- Alkan, T. (1993). *Siyasal ahlak ve ahlaksızlık*. Bilgi Yayınevi, Ankara, s. 95-96.
<https://philpapers.org/rec/ALKSAV>
- Alkan, M. Ö. (1999). Türkiye’de seçimlerin kısa tarihi. *Görüş, Mayıs*, s. 48-61.
<https://avesis.istanbul.edu.tr/yayin/db4320c7-fd75-4beb-8a3d-585cf043aab9/turkiyede-secimlerin-kisa-tarihi>
- Alkan, B. (2023). Hükümet sistemlerinin seçmen davranışları üzerine etkileri ve stratejik oy verme davranışı (Türkiye ve Fransa üzerine karşılaştırmalı bir analiz). *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(40), s. 1451-1471.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/vizyoner/issue/80965/1284283>
- Arı, E., Yılmaz, V., & Başkan, E. (2015). Seçmen oy verme davranışlarının betimlenmesi için bir yapısal eşitlik model önerisi: Yalova ili mahalli idareler seçimi örneği. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(3), s. 1-17.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/uiafd/issue/21604/232038>
- Arslantürk, G. (2012). *Değerler, siyasal ideoloji ve bilişsel karmaşıklık düzeyi değişkenlerinin oy verme davranışı ile ilişkisi* (Tez No. 312505) [Yüksek lisans tezi, Ankara

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 35.
- Avcı, K. (2015). Siyasal partilerin seçim kampanyaları faaliyetlerine karşı seçmenin ilgi düzeyleri: 2015 genel seçimleri örneği (Elector's level of interest in the election campaign of the political parties: the case of 2015 general elections). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), s. 177. https://web.archive.org/web/20200313061503id_/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/83992
- Aydın, E. (2011) *yerel seçimlerde seçmenlerin oy verme kararlarında etkili olan siyasal faktörlere ilişkin bir araştırma: Ankara örneği* (Tez No. 298215) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 53.
- Aydın, K., & Özbek, V. (2004). Ailenin seçmen davranışları üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 8, s. 144-167. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/252028>
- Aydın, Z. (2008). Demokrasi mühendisliği ve az gelişmiş ülkeler. *YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 50. <https://dergi.neu.edu.tr/public/journals/7/sayi/NEU-Journal-of-Social-Science-Vol-I-No-1.pdf#page=51>
- Aydın, A. (2017). *Sosyal medya paradigmasındaki dönüşümün siyasal katılıma yansıması* [Doktora tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. s. 54-55.
- Balin, H. (2019). *Türkiye’de toplumsal cinsiyet açısından kadının siyasal katılımı ve yükselmesinin önündeki engeller* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. s. 136.
- Balta, E., Elçi, E., & Sert, D. (2023). Seçimleri ve Türkiye’deki göç tartışmaları. s. 3. <http://www.madde14.org/images/4/48/OUHBSD2023SecimleriAgu2023tr.pdf>.
- Bayır, O. (2018). *Siyasal lidere duyulan güven bağlamında seçmen davranışı üzerine bir araştırma* (Tez No. 525341) [Yüksek lisans tezi, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 104.
- Bayyığıt, M. (2003). Din-siyaset ilişkileri bağlamında seçmen davranışları ve din. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 15, S: 15, s: 29-37. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/184435>
- Beren, F. (2013). Seçmen tercihinine etki eden faktörler ve seçim güvenliği: Şanlıurfa ili örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8 (1), 191-214. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/17737>

- Beşikçi, S., & Çelikkol, Ş. (2024). Sosyal medya haberlerine güven ve doğrulama: üniversite öğrencileri üzerine bir saha araştırması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (47), s. 263-288. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4252336>
- Bezci, B. (2005). Demokrasi ve başkanlık sistemi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s. 77-92. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/46407>
- Bilalli, S. (2024). Siyasilerin iletişimi ve imajların hizmetinde sosyal medya ve dini algıların önemi. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 7(1), s. 47-58. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3934972>
- Bozdağ, Ç., & Koçer, S. (2022). Skeptical inertia in the face of polarization: news consumption and misinformation in Turkey. *Media and Communication*, 10(2), 169-179. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/79940/ssoar-mediacom-2022-2-bozdag_et_al-Skeptical_Inertia_in_the_Face.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Canöz, K. (2010). Seçmen tercihinde aday imajının rolü: 29 Mart 2009 yerel seçimleri öncesinde Konya seçmeni üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 97. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/177839>
- Cemal, A. (2011). Eğitim-siyasal eğilim ilişkisi: mersin örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, s. 323. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875081.pdf>
- Contteret, J. M., & Emerı, C. (1991). *Seçim sistemleri*. İstanbul: İletişim yayınları, s. 13.
- Coşkun, B., & Çetin, M. Ş. (2019). Yerel seçimlerde seçmen davranışını etkileyen faktörler: Muş Örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(6), s. 241-255. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/884500>
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Eğiten Kitap, s. 493.
- Çağla, C. (2010). *Yeni başlayanlar için siyaset bilimi*. Bilge Kültür Sanat Yayınevi, s. 11.
- Çaha, Ö., & Akgül, F. İ. (2024). Türkiye’de seçmen davranışı ve 2024 seçimlerine yansıması. *Toplum ve Kimlik Dergisi*, 1 (1), s. 1-29. <https://toplumkimlik.com/index.php/pub/article/view/10>
- Çavuşoğlu, H., & Aslan, B. (2023). İbadet boyutunun seçmen davranışı üzerindeki etkisi. *Liberal Düşünce Dergisi*, (110), s. 225-246. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2679005>
- Çetin, M. Ş. (2025). Transformasyonel bir lider profili olarak Turgut Özal. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 27(48), s. 524-535, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4082984>

- Çinko, L. (2006). Seçmen davranışları ile ekonomik performans arasındaki ilişkilerin teorik temelleri ve Türkiye üzerine genel bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 61, Sayı: 1, s. 106.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/36079>
- Çömlekçi, M. F. (2019). Hakikat-ötesi dönemde medyaya güven: uluslararası raporlar üzerinden bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2019(49), s. 107-121.* <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ikad/issue/69411/992328>
- Çukurçayır, M. A. (2000). *Siyasal katılma ve demokrasi.* Ankara, s. 84. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1961845>
- Çukurçayır, M. A., & Gökçe, G. (2002). Yerel siyaset ve katılma davranışı: Konya’da katılım eğrileri. *Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2(3), s. 78.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/289682>
- Demir, B. M., & Özdemir, E. (2024). Siyasal katılma, oy verme davranışı ve liderlik: oy verme ve liderlik çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), s. 493-506.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2903925>
- Demirtaş, M. C. (2017). Siyasal değerlerin seçmen davranışlarına yönelik etkileri üzerine bir araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(1), s. 33-52.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/329081>
- Doğan, A., & Göker, G. (2010). Yerel seçimlerde seçmen tercihi (29 Mart yerel seçimler, Elâzığ seçmeni örneği). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Dergisi, Cilt: 5, S: 2, s. 159-187.* <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423880322.pdf>
- Doğan, A. (2017). Genel seçim sonuçları çerçevesinde Elâzığ seçmenin siyasi tercihleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(2), 229-244.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/354460>
- Downs, A. (1957). An economic theory of political action in a democracy. *Journal of political economy, 65(2)* s. 135-150. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/257897>
- Duran, H. (2015). Siyasal katılmayı etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Tavşanlı – Kütahya örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 13, s.150.* <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/55341>
- Durdu, E. (2010). *Yerel seçimlerde siyasi iletişim stratejileri 29 Mart 2009 Antalya ve Trabzon seçimlerinde AKP-CHP örneği* (Tez No. 273708) [Yüksek lisans tezi, Marmara

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 42.
- Dursun, D. (2014). *Siyaset bilimi*. 7. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi, s. 243.
- Dursunoğlu, İ., & Kıncal, E. (2019). Erzurum ilinde yaşayan seçmenlerin siyasi davranışlarında sosyo-kültürel faktörlerin etkisi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (20), s. 413-434. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2154464>
- Eke, E. (2008). *Siyasal propaganda araçlarının seçmen davranışı üzerindeki etkisi: Isparta örnek olayı* (Tez No. 215710) [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 37.
- Eke, E., & Baltacı, C. (2012). Siyasal propaganda araçlarının seçmen davranışı üzerindeki etkisine yönelik seçmen algısı: Isparta örnek olayı. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2012, s. 116. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/201608>
- Ercins, G. (2007) Türkiye’de sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değişen seçmen davranışı. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 29. <https://siyasaliletisim.org/wpdemo/wp-content/uploads/2009/01/degisensecmendavranisi.pdf>
- Erdoğan, S. (2004). *Politik konjonktür hareketleri teorisi perspektifi ile siyaset –ekonomi ilişkileri*. İstanbul: Değişim Yayınevi. s. 105.
- Eroğlu, A. H., & Bayraktar, S. (2009). Siyasal pazarlama uygulamalarının seçmen tercihleri üzerine etkileri–İzmir ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 187-207. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/215491>
- Eroğlu, E. (2023). Seçim dönemlerinde sosyal medya dezenformasyonu: 2023 genel seçimleri üzerine bir içerik analizi. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 5(2), s. 142-151. <http://ecider.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/81866/1397632>
- Erkuş, A. (2019). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. 6.Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ertem, B. (2010). Siyasal bir muhalefet denemesi olarak Serbest Cumhuriyet Fırkası. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-92. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/273537>
- Ertem, B. (2018). 12 Mart 1971 Askerî müdahalesi sonrası ara rejim ve Türkiye siyasetine etkileri (1971-1974). *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(14), s. 655-676. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/456356>

- Erzen, M. Ü., & Yalın, B. E. (2011). Siyasal kültürün temel paradigmaları üzerine: kültürden, siyasal toplumsallaşma, örgütlenme ve katılma süreçlerine yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (41), s. 49-61. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/212912>
- Eser, H. (2012). Dinin siyasal davranışlar üzerindeki etkisi: Antalya örnek olay araştırması. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), s. 1-40. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/287279>
- Esmer, Y. (2002). At the ballot box: determinants of voting behavior. *Politics, parties, and elections in Turkey*, s. 91-114. <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9781588261878-006/pdf?licenseType=restricted>
- Filiz, U. (2019). *Seçmen davranışını etkileyen sosyo-psikolojik faktörler: Pamukkale Üniversitesi örneği* (Tez No. 591380) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 36.
- Freire, A., & Santana-Pereira, J. (2012). Economic voting in Portugal, 2002– 2009. *Electoral Studies*, Vol:31, No: 3, s. 506-512. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261379412000273>
- Gökçe, A. (2022). *Seçmen davranışı ve seçmen davranışı üzerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi: İstanbul ili örneği* (Tez No. 745219) [Yüksek lisans tezi, İbn Haldun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 227.
- Gökçe, O., Akgün, B., & Karaçor, S. (2002). 3 Kasım seçimlerinin anatomisi: Türk siyasetinde süreklilik ve değişim. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), s. 1-44. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/289668>
- Gökçe, O. (2016). *Siyaset sosyolojisi*. 1. Baskı. Konya: Çizgi Kitabevi. s.106.
- Gözler, K. (1988). Halkoylaşmasının değeri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 40(1), s. 97. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/630460>
- Gözler, K. (2006). *Anayasa Hukukuna Giriş*. Yedinci Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, s.115-116.
- Göztepe, E. (2010). Çoğunlukçu demokrasi anlayışına karşı çoğulcu demokrasi modelleri. *Editör: Ece Göztepe, Çoğulcu Demokrasi–Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları içinde. Ankara: TBB Yayını*, s.130-173. https://kamuhukukculari.org/upload/dosyalar/Cogunlukcu_Demorasi_Anlayisina_Karsi_Cogulcu_Demokrasi_Modelleri_1.pdf

- Güllüpunar, H., Diker, E., & Aslan, E. S. (2013). Oy verme yaklaşımları bağlamında aday merkezli seçmen tercihi üzerine deneysel bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 0(35), s. 1-21. https://acikerisim.gumushane.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12440/306/29_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gümüş, B. (2006). *Eğitim düzeyinin seçmen davranışındaki rolü ve Antalya örneği*. [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], s. 21.
- Gündem, F. (2017). Türkiye’de seçmen davranışlarının belirleyenleri: mekansal ekonometrik bir yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi*, s. 15-30. https://www.researchgate.net/publication/322211241_Turkiye'de_Secmen_Davranislarinin_Belirleyenleri_Mekansal_Ekonometrik_Bir_Yaklasim
- Gündüz, G., & Demirtaş M. C. (2019). Yerel seçimlerde seçmen tercihini etkileyen aday karakteristikleri: Kırklareli ili örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, S: 65, s. 1059-1069*. http://www.sosyalarastirmalar.net/cilt12/sayi65_pdf/6iksisat_kamu_isletme_turizm/gunduzerdinc_gundem_mehmetcandemirtas.pdf
- Güz, N., Yanık, H., Yegen, C., Kılıç Ö., & Bingöl, M (2017). Kamuoyu araştırmaları ve medyaya güven. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Dergisi*, 16, s. 1-20. <https://www.guvenplus.com.tr/imagesbuyuk/UHIVE-16.pdf#page=17>
- Haydaroğlu, C., & Korkmaz, F. (2020). Ekonomi politikalarının seçmen davranışları üzerindeki etkisi üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7 (12), s. 60-83. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1414601>
- Haytoğlu, E. (1997). Türkiye’de demokratikleşme süreci ve 1945’te çok partili siyasal hayata geçişin nedenleri (1908-1945). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (3), s. 48-56. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/114972>
- İnceoğlu, M. (1985). *Güdüleme yöntemleri*. Ankara Üniversitesi Yayınları. s. 73.
- İslamoğlu, A. H. (2002). *Siyaset pazarlaması toplam kalite yaklaşımı*. Beta Yayıncılık, İstanbul, s. 117.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları, s. 405.
- Kalaycıoğlu, E (1998). *Karşılaştırmalı siyasal katılma siyasal eylemin kökenleri üzerine bir inceleme*. İstanbul, s. 19.
- Kalaycıoğlu, E. (1999). The shaping of party preferences in Turkey: coping with the post-cold war era. *New Perspectives on Turkey*, No. 20, s. 47-76.

<https://www.cambridge.org/core/journals/new-perspectives-on-turkey/article/abs/shaping-of-party-preferences-in-turkey-coping-with-the-postcold-war-era/8DCC40DD95BDFAF43C7D39484201182C>

- Kalaycıoğlu, E. (2013). Turkish party system: leaders, vote and institutionalization. *Southeast European and Black Sea Studies*, 13(4), s. 483-502.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683857.2013.859815>
- Kalender, A. (2000). *Siyasal iletişim seçmenler ve ikna stratejileri*. Konya: Çizgi Kitabevi, s. 158.
- Kalender, A. (2003). Seçmenin karar sürecinde iletişim araç ve yöntemlerinin önemi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 4, s. 32. <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/19006/201002>
- Kalender, A. (2005). *Siyasal iletişim “seçmenler ve ikna stratejileri*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, s. 92.
- Kapani, M. (2016). *Politika bilimine giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Karaoğlu, M. (2009). *Siyasal katılım ve demokrasi teorileri* (Tez No. 262482) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 18.
- Karaçor, S., & Gözümler P. (2012). Türkiye’de seçmen tercihlerinin oluşmasında seçim kampanyaları ve siyasal pazarlamanın rolü üzerine bir araştırma. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, s. 403-426.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/288959>
- Karagöl, E. T., & Dama, N. (2015). Partilerin vaatleri seçim sonuçlarını nasıl etkiler. *Seta Perspektif*, 101, s. 1-5. https://file.setav.org/Files/Pdf/20150521154027_partilerin-vaatleri-secim-sonuclarini-nasil-etkiler-pdf.pdf
- Karakaş, O. (2021). Milli irade ve beka kavramlarını 24 Haziran 2018 Türkiye başkanlık seçimi üzerinden okumak. *Asya Studies*, 5(17), s. 231-242.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1578252>
- Karakoç, R. (2013). 1982 Anayasası’nın siyasi partilere ilişkin düzenlemeleri üzerine bir değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (2), s. 55-70. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/382273>
- Karta, N. (2014). Sultan III. Selim Döneminde Osmanlı İmparatorluğu’nun ekonomik durumu ve alınan tedbirler. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 21-50.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2154081>

- Katılmış, C. (2024). Ontolojik güvensizliğin Türkiye’de seçmen davranışı üzerindeki etkileri: 14 Mayıs 2023 seçimleri örneği. *International Journal of Politics and Security*, 6(1), 100-131. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3552453>
- Keçeci, B. (2021). *Yerel seçimlerde seçmen tercihlerini etkileyen faktörler: Ankara örneği* (Tez No. 717541) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 43-45.
- Kılıç, E. A. (2013) Seçmen Tercihinde imaj faktörü: siyasi parti ve aday imajı karşılaştırmasına yönelik bir alan araştırması. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 36, s. 47-73. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423903263.pdf>
- Kışlalı, A. T. (1995). *Siyasal çatışma ve uzlaşma*. İmge Kitabevi, 3. Basım, Ankara, s. 187.
- Kızıltan, Y. (2006). I. Meşrutiyetin ilanı ve İlk Osmanlı Meclis i Mebusanı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), s. 251-272. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/77224>
- Kocagöz, E., & Dursun, Y. (2010). Algılanan davranışsal kontrol, Ajzen’in teorisinde nasıl konumlanır? alternatif model analizleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19), s. 139-152. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/107357>
- Koç, A. (2017). 1965 genel seçimleri öncesinde “ortanın solu” söyleminin ortaya çıkışı. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (2), s. 36-50. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/344258>
- Koloğlu, O. (2013). *Osmanlı’dan 21. yüzyıla basın tarihi*. Pozitif Yayınları, İstanbul, s.166-172.
- Kuzu, M., & Kocaoğlu, F. (2023). Seçmen davranışlarına ekonomik ve finansal kriz kaynaklı enflasyonist şokların etkisinin ekonomik oylama teorisi çerçevesinde incelenmesi: 2018-2022 Türkiye örneği. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), s. 252-295. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3289266>
- Küçük, H. Ö., & Toklu, İ. T. (2020). Seçimlerde oy verme davranışını ne etkiler? Z kuşağı üzerine bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8 (5), s. 4546-4574. <https://www.bmij.org/index.php/1/article/view/1679>
- Lipset, S. M. (1986). *Siyasal insan*. (Çev. Mete Tunçay). Ankara: V Yayınları, s. 188-189.
- Milbrath, L. W., & Goel M. L. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics*. Boston: University Press of America. s. 20-21.

- Milbrath, L. W. (1981). Political participation. In *The Handbook of Political Behavior: Volume 4* (pp. 197-240). Boston, MA: Springer US.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4684-3878-9_4
- Minibaş, T. (1992). *Siyasal partiler yelpazesinde kadının konumu*. İçinde: Türkiye’de kadın olgusu (Der: N. Arat) Say Yayınları, İstanbul, s. 179.
- Nergiz, B. (2020). Türkiye’de çok partili döneme geçiş sonrası Doğu’da genel seçimler ve milletvekillerinin demografik özellikleri (1945-1960). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), s. 473-501. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1136680>
- Okur, M. (1999). II. Meşrutiyet Dönemi siyasi partileri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (11), s. 225-238.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/33102>
- Ortaylı, İ. (1995). Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı yönetimi. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6(6), s. 281-287. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/114325>
- Öz, M. (1999). Klasik dönem siyasî düşüncesi: tarihi temeller ve ana ilkeler. *İslami Araştırmalar, Cilt XII, Sayı 1*, s. 27-33.
- Özbudun, E. (1995). Seçim sistemleri ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44(1), s. 522-539. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/629587>
- Özcan, Y. Z. (2000). Determinants of political behavior in Istanbul, Turkey. *Party Politics*, 6(4), s. 505-518.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354068800006004007>
- Özdamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi, s.116-118.
- Özdemir, G. (2019). Siyasal katılmayı etkileyen sosyoekonomik faktörler üzerine bir araştırma-Çankırı örneği. *Sakarya İktisat Dergisi, Cilt 8, Sayı 3*, s. 258-259.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/813928>
- Özkılıçcı, G., & Uzun, İ. M. (2022). Siyasal katılım kadınların siyasi temsilinin toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 8(1), s. 77-93.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2433788>
- Özsoy, O. (2009). *Seçim kazandıran siyasal iletişim*. İstanbul: Pozitif Yayınları, s.71,
- Pamir, A. (2009). Orta-Asya Türk hukukunda “töre” kavramı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(2), s. 359-376. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/626477>

- Sabuncu, Y. (2006). Seçim barajları ve siyasal sonuçları. *Anayasa Yargısı*, 22(1), s. 191-197.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/939249>
- Sallan Gül, S. (2003). Dünyada ve Türkiye’de feminizm ve kadın hareketi. *M. Acar & H. Özgür (Editörler), Çağdaş kamu yönetimi I içinde*, s. 125-150.
- Sencer, M. (1974). *Türkiye’de sınıfsal yapı ve seçmen davranışları*. May Yayınları, İstanbul, s. 277- 278.
- Sert, D., Danış, D., & Sevinin, E. (2023). *Göç ve deprem. Durum Tespit Raporu*, s. 13.
<https://www.sivilsayfalar.org/wp-content/uploads/2023/03/Goc-ve-Deprem-Durum-Tespit-Raporu.pdf>
- Silsüpür, Ö. (2021). Siyasal katılım, siyasal iletişim ve medya. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), s. 163-172. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1829796>
- Sitembölükbaşı, Ş. (2001). *Parti seçmenlerinin siyasal yönelimlerine etki eden sosyoekonomik faktörler*. Ankara: Nobel Yayınevi, s. 15.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2005). Liberal Demokrasinin çıkmazlarına çözüm olarak müzakereci demokrasi. *Akdeniz University Faculty of Economics & Administrative Sciences Faculty Journal/Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(10), s. 139.
https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A4%3A599476/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Ascholar&id=ebsco%3Agcd%3A27994241&crl=c&link_origin=scholar.google.com
- Tan, A. (2002). *Politik pazarlama*. Papatya Yayıncılık, İstanbul, s. 37.
- Tan, A., & Baydaş, A. (2017). Seçmen özelliklerinin oy verme davranışı üzerindeki etkileri. *Iğdır University Journal Of Social Sciences*, (13), s. 605.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2154295>
- Tekeli, Ş. (1982). *Kadınlar ve siyasal toplumsal hayat*. İstanbul: Birikim Yayınları Yerli Araştırmalar Dizisi, s. 128.
- Topbaş, H. (2003). *Seçmenlerin motive edilmesinde siyasi afişlerin yeri: 1999 genel ve yerel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin kullandıkları siyasal afişler örneği* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. s. 82-99.
- Topbaş, H. (2009). *David Easton’un siyasal sistem teorisi bağlamında Türkiye’de siyasal iletişim ve siyasal katılma (Erzurum seçmeni üzerine bir araştırma)* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. s. 179.

- Topbaş, H. (2010). David Easton'un siyasi sistem kuramı bağlamında siyasi katılma: Erzurum seçmeni üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 30, s. 81-112. https://www.uiodergisi.com/wp-content/uploads/2013/01/4_hasan_topbas.pdf
- Toksöz, S., & Evre, B. (2018). Türkiye kökenli Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşlarının oy verme davranışları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), s. 2885-2898. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/605526>
- Tuncer, E. (2006). Türkiye'de seçim uygulamaları/sorunları ışığında temsilde adalet-yönetimde istikrar ilkelerinin işlevselliği. *Anayasa Yargısı*, 22(1), 167-182. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/939248>
- Tunç, H. (2008). Demokrasi türleri ve müzakereci demokrasi kavramı. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), s. 1113-1132. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/789752>
- Turan, E. (2017). *Siyaset*. Palet Yayınları, Konya, s. 232.
- Turan, İ. (1996). *Siyasal sistem ve siyasi davranış*. İstanbul, s. 83.
- Turan, İ. (2007). Türkiye'de siyasi kültürün oluşumu. E. Kalaycıoğlu & AY Sarıbay, *Türkiye'de Siyasal Değişim ve Modernleşme*. İstanbul: Alfa Akademi Basım, s. 437-469.
- Tutar, A. (2002). *İslâm öncesi Türk Devlet geleneğinde adalet anlayışı, C. II*, Ankara, s. 868.
- Tüylüoğlu, O. S. (2024). Geleneksel Kitle İletişim Araçlarında Yaşanan Dijital Dönüşümün Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi. *ENTIS-Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(5), s. 4-34. <https://entisdergi.com/index.php/sosyal/article/view/82>
- Tüner, A. (2021). *Yerel seçimlerde seçmen davranışlarını etkileyen faktörler: Niğde örneği*, (Tez No. 671030) [Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. s. 11-13.
- Türk, H. S. (2006). Seçim, seçim sistemleri ve anayasal tercih. *Anayasa Yargısı*, 22(1), s. 75-113. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/939239>
- Türker, A (1989). *Siyasal bilinç ve toplumsal değişim*. Gündoğan Yayınları, Ankara, s. 96.
- Uluç, A.V. (2007). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplumsal ve siyasi yapısı: Mardin örneğinde siyasi katılım* Doktora tezi, [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. s. 36.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay, s. 55.

- Uysal, B. (1984). Siyasal katılma ve katılma davranışı üzerinde ailelerin etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, C: 17, S: 4, s. 109-134. https://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/documents/article/1/17/4/7_uysal.pdf
- Uztuğ, F. (2004). *Siyasal iletişim yönetimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları, s. 167.
- Ünal, B. A. (2016). Oy verme davranışı modelleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(15), s. 95-119. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/273711>
- Ventura, R. (2001). Family political socialization in multiparty systems. *Comparative Political Studies*, 34 (6), s. 666-691. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0010414001034006004>
- Weaver D. H. (1996). What voters learn from media. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. Vol: 546, No: 1, s. 34-47. https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_9809/objava_31619/fajlovi/%20What%20Voters%20Learn%20from%20Media.pdf
- Webster, M. (1971). Webster's third new international dictionary, unabridged. *United States of America: Merriam-Webster Inc.* s. 600.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, s. 50.
- Yolcu, T. (2019). Türkiye'de siyasal kültür ve siyasal liderlik anlayışının temelleri üzerine genel bir değerlendirme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), s. 93-106. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/632033>

EKLER

EK 1. Anket Formu

Saygıdeğer Katılımcı;

Bu anket, Aksaray ili seçmenlerinin siyasal katılımına ve oy verme davranışlarına etki eden faktörlerin araştırılmasına yönelik hazırlanan yüksek lisans tezi (**SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ**) kapsamında yapılan çalışmaya veri ve bilgiler sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekçi ve doğru bir şekilde yürütülebilmesi, sizin sorulara vereceğiniz cevapların dikkatli ve içtenlikle olmasına bağlıdır.

Anket 30 sorudan oluşmaktadır. Doldurmanız **yaklaşık 5 dakikanızı** alacaktır. Bu anket formundan elde edilecek veri ve bilgiler, etik sınırlar içinde bilimsel olarak ve tamamen araştırma amacı doğrultusunda kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz alınmayacak ve paylaşılmayacaktır.

Ankete ayırdığınız zaman ve çalışmaya sağladığınız çok kıymetli katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı

Adil Gökhan POLAT

Aksaray Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

1- Cinsiyetiniz?

☐ Kadın	☐ Erkek
--------------------------------	--------------------------------

2- Yaşınız?

☐ 18-25	☐ 26-35	☐ 36-45	☐ 46-55	☐ 56 ve üstü
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------

3- Öğrenim durumunuz?

☐ Okur-yazar değilim	☐ İlkokul
☐ Ortaokul	☐ Lise
☐ Ön lisans	☐ Lisans
☐ Yüksek lisans	☐ Doktora

4- Mesleğiniz nedir?

☐ Çalışmıyor	☐ Öğrenci
☐ Kamu çalışanı	☐ Özel sektör çalışanı
☐ Serbest Meslek	

5- Aylık geliriniz (TL)?

☐ 0-10.000	☐ 10.001-20.000
☐ 20.001-40.000	☐ 40.001-60.000
☐ 60.001 ve üstü	☐ Başka belirtiniz:

6- Hangi sosyal medya araçlarını kullanırsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

☐ Facebook	☐ WhatsApp	☐ Twitter
☐ Instagram	☐ Telegram	☐ Hiçbiri

7- Sosyal medya mecralarında kendimi yakın hissettiğim siyasi parti ve temsilcileriyle etkileşimde olmak beni oy vermeye teşvik eder.

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bazen
-------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

8- Parti ve liderlerin sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve görüntüleri oy verme tercihlerinizi etkiler mi?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bazen
-------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

9- Seçim dönemlerinde radyo ve televizyonlarda verilen parti haberleri ve aday konuşmaları oy verme tercihlerinizi etkiler mi?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bazen
-------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

10- Oy tercihinizi hangisi etkiler?

☐ TV'deki siyasal reklamlar	☐ Gazetedeği Haberler
☐ Reklam Panolarındaki siyasal görseller	☐ Afişler
☐ Hiçbiri	

11- Siyasete ve siyasal konulara ilgim var.

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bazen
-------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

12- Siyasetle ne kadar ilgileniyorsunuz?

☐ Hiç ilgilenmiyorum
☐ Yalnız oy veririm
☐ Bir siyasi partiye üyeyim
☐ Partilerin program ve mitinglerine katılırım
☐ Desteklediğim partiye bağış yaparım
☐ Partiye oy kazandırmak için çalışırım (Propagandasını yaparım)
☐ Güncel siyaseti düzenli olarak günlük medya iletişim araçları ile takip ederim
☐ Başka belirtiniz:

13- Bir siyasi partiye oy verme kararınız ne zaman şekillenir?

☐ Oy vereceğim parti önceden bellidir.

☐ Adaylar belirlendikten sonra karar veririm.

☐ Parti tüzük ve yönetmeliğini okuduktan sonra karar veririm.

☐ Seçim kampanyalarını değerlendirerek karar veririm.

- ☐ Ailem ve arkadaşlarımla birlikte görüşme sonrası karar veririm.
- ☐ Son anda sandık başında karar veririm.
- ☐ Hiç oy kullanmam.
- ☐ Başka belirtiniz:

14- Bir siyasi partiye oy verirken aşağıdakilerden hangisi sizin için daha çok önceliklidir?

☐ Parti Lideri	☐ Partinin Adayları	☐ Parti Vaatleri
☐ Parti ideolojisi	☐ Başka belirtiniz:	

15- Siyasal tercihim daha çok partinin lideri belirler.

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Başka:
-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

16- Sizce Türkiye’de yeni liderlere ihtiyaç duyulmakta mıdır?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Fikrim yok
-------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------

17- Siyasal tercihinizi belirleyen, liderin hangi özellikleridir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

☐ Demokratik olması	☐ Milliyetçi olması	☐ Adaletli olması
☐ Baskın olması	☐ Halkla iletişimi (hitabeti)	☐ Eğitim düzeyi
☐ Karizmatik olması	☐ Başka:	

18- Sizce siyasetçiler bulunduğunuz bölge sorunları ile yeterince ilgileniyor mu?

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

19- Sizce kullandığınız oy seçim sonuçlarını etkiler mi?

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

20- Oy verdiğim parti tam olarak güvendiğim partidir.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

21- Siyasal tercihim daha çok ideolojim (siyasi görüşüm) belirler.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

22- Siyasal tercihim daha çok eşim ve ailem etkiler.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

23- Dini inancım siyasal eğilimimi etkiler.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

24- Siyasal tercihim daha çok partilerin seçim vaatleri ve kampanyaları belirler.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

25- Anket sonuçları ve kamuoyu araştırmaları oy tercihim etkiler.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

26- Refah düzeyimi arttıracak olan partiye oy veririm.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

27- Siyasi partilerin ekonomik programlarına bakarak oy veririm.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

28- Siyasi partilerin dış politikası oy vermemde etkilidir.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

29- Türkiye'nin bekasına (geleceğine) önem veren parti oy vermemde etkilidir.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

30- Partinin göçmen politikası oy vermemde etkilidir.

☐ Kesinlikle Katılmıyorum	☐ Katılmıyorum	☐ Kararsızım	☐ Katılıyorum	☐ Kesinlikle Katılıyorum
--	---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---

Katılımınız için teşekkür ederim.

EK 2. Enstitü Tez Onay Belgesi

EK 3. Etik Kurul İzin Belgesi

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-34183927-020-00000964816

11.07.2024

Konu : 2024/03-172 Protokol Numaralı Başvurunuz

Hk

Sayın: Adil Gökhan POLAT

SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ başlıklı ve 2024/03-172 protokol numaralı başvuru kurulumuz tarafından 10.07.2024 tarihli toplantıda incelenmiş ve toplantıya katılan kurul üyelerinin oy birliği ile başvurunuzun hakkında “**UYGUNDUR**” kararı verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Eyup AKIN
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 2D3282A2-03C4-4D7A-A936-79930687C717

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/aksaray-universitesi-ebys>

Adres: Aksaray Üniversitesi

Telefon No: 03822883078 Faks No: 03822883007

e-Posta: Internet Adresi: https://www.aksaray.edu.tr/

KEP Adresi:

Ayrıntılı bilgi için: Tuğba YİĞİT

Memur

Telefon No: 03822883078

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 2d3282a2-03c4-4d7a-a936-79930687c717 kodu ile ulaşılabilir.

Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez başlığı, tutanaktaki başlıkla aynı mı?	X
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	X
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	X
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	X
6	Şekil, çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	X
7	Özet, abstract, giriş, sonuçlar vb. bölümler var mı?	X
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	X
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	X
10	İkinci ve üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	X
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	X
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	X
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	X
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	X
16	Kaynak formatı kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	X
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	X
Atıf Yöntemi		APA 7 ☒ CMS ☐ İSNAD ☐
Genel Değerlendirme		
18	Etik beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	X
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	X
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	X
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	X
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	X
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	X
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	X
25	Şekil, çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	X

İmza:**Danışman Adı Soyadı: Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN**